

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ –
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ –
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΠΛΩΝ,
ΙΣΤΟΡΙΑ, ΔΟΜΗ, ΕΞΟΥΣΙΕΣ»**

ΤΟΥ

ΚΑΛΛΙΑΝΤΖΗ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΙΚΟΣ

Θεσσαλονίκη, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

«Δηλώνω υπευθύνως, ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία.

Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου

Κωνσταντίνος Γ. Καλλιαντζής

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Νικόλαο Ζάικο Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, καθώς και όλο το προσωπικό του τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για τη βοήθεια και το ενδιαφέρον, που επέδειξαν για αυτή την εργασία.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου Δέσποινα και την κόρη μου Ραλία, που με υπομονή, κουράγιο και ανοχή μου προσέφεραν την απαραίτητη συμπαράσταση για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού τίτλου.

Κωνσταντίνος Γ. Καλλιαντζής

Κως, Δεκέμβριος 2021

Περίληψη

Το 2022 ο Οργανισμός για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων (OPCW) θα γιορτάσει την 25η επέτειό του. Κοιτάζοντας πίσω αυτά τα 25 χρόνια, δύσκολα μπορεί κανείς να αρνηθεί ότι ο Οργανισμός ήταν επιτυχής: διευκόλυνε τον σχεδόν καθολικό αφοπλισμό των χημικών όπλων (CW), και όχι πάντα υπό ευνοϊκές ή εύκολες συνθήκες.

Ενώ ο OPCW μπορεί να θεωρηθεί ως ένας εξαιρετικά επιτυχημένος οργανισμός, η ανταμοιβή του σήμερα είναι μια συζήτηση για τη βιωσιμότητά του. Φυσικά, τα επιτεύγματά του είναι ευρέως αναγνωρισμένα και ο οργανισμός έλαβε το Νόμπελ Ειρήνης το 2013, αλλά ταυτόχρονα, άρχισαν οι συζητήσεις για τη βιωσιμότητα του Οργανισμού Απαγόρευσης των Χημικών Όπλων (ΟΑΧΟ) με τη σημερινή του μορφή σε αυτό που ονομάζεται «εποχή μετά τον αφοπλισμό». Ακολούθως, λαμβάνει χώρα μια αναλυτική περιγραφή του Οργανισμού και των λειτουργιών καθώς και παρουσιάζεται συνοπτικά ως μελέτη περίπτωσης η δράση του στη Συρία.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	ii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «1» ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Γενική παρουσίαση του Οργανισμού	1
1.2 Προσδιορισμός της έννοια του χημικού όπλου	2
1.3 Ιστορικό υπόβαθρο και αναγκαιότητα ίδρυσης του Οργανισμού.....	4
1.4 Η Ίδρυση του Οργανισμού.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «2» ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ.....	11
2.1 Όργανα του ΟΑΧΟ	11
2.1.1 Η Διάσκεψη	11
2.1.2 Το Εκτελεστικό Συμβούλιο	13
2.1.3 Η Τεχνική Γραμματεία	15
2.2 Επικουρικοί Φορείς.....	16
2.2.1 Συμβουλευτικό Σώμα για Διοικητικά και Οικονομικά Θέματα.....	16
2.2.2 Επιτροπή Εμπιστευτικότητας	17
2.2.3 Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή	18
2.2.4 Συμβουλευτική Επιτροπή για την εκπαίδευση και την προβολή.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «3» ΣΚΟΠΟΣ – ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	21
3.1 Σκοπός του Οργανισμού.....	21
3.2 Αποστολή	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «4» ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	25
4.1 Έρευνες και επιθεωρήσεις του οργανισμού	25
4.2 Θεμελίωση Αποστολή Εύρεσης Στοιχείων με αφορμή τη Συρία	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «5» Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΑΧΟ	29
5.1 Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα (CWC)	29
5.2 Αξιολόγηση της CWC	34
5.3 Η Συμβολή του OPCW.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «6» ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ OPCW	39
6.1 Δράσεις καταστροφής.....	39
6.1.1 Οι δράσεις του Οργανισμού για την εξασφάλιση της καταστροφής των χημικών όπλων.....	39
6.1.2 Παλαιά – Εγκαταλελειμμένα χημικά όπλα προς καταστροφή.....	43

6.1.3	Καταστροφή χημικών όπλων άνθρωπος και περιβάλλον	43
6.2	Οι δράσεις πρόληψης του Οργανισμού	45
6.2.1	Επιθεωρήσεις πρόκλησης.....	47
6.2.2	Δράσεις κατά της τρομοκρατίας	47
6.3	Λοιπές δράσεις	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «7» Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ		51
7.1	Πρόσφατες θεσμικές εξελίξεις.....	51
7.2	Η σχέση του ΟΑΧΟ με άλλους Οργανισμούς	53
7.2.1	Η συμφωνία σχέσεων με τα Ηνωμένα Έθνη	54
7.2.2	Το ΝΑΤΟ και ο ΟΑΧΟ	54
7.2.3	ΟΑΧΟ – ΕΕ και οικονομική βοήθεια	55
7.3	Η προσαρμογή του Οργανισμού στην μετά τις 9/11 εποχή	57
7.4	Οι σύγχρονες προκλήσεις που θέτουν τα χημικά όπλα	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «8» ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ		65
8.1	Συρία.....	65
8.2	Η Συρία και η καταπάτηση της CWC	65
8.3	Ρωσία - Υπόθεση Σκριπάλ	68
8.4	Ρωσία – Συρία και χρήση χημικών.....	68
8.5	Χημικές επιθέσεις στη Συρία μετά το 2018	69
8.6	Ο ISIS – Βόρεια Κορέα και οι χημικές επιθέσεις	69
8.7	Η απόφαση της 4ης ειδικής συνόδου.....	70
8.8	Υπόθεση Ναβάλνι.....	71
8.9	Δυο χημικοί εταίροι	72
8.10	Διεθνής συνεργασία και ΟΑΧΟ	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «9» Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ.....		75
9.1	Τρέχουσα κατάσταση	75
9.2	Η τρέχουσα κατάσταση σε αριθμούς	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ «10» ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		77
10.1	Συμπέρασμα.....	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ		81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ CWC		85

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΤΟΞΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
«1», «2» ΚΑΙ «3»91**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «1» ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενική παρουσίαση του Οργανισμού

Ο Οργανισμός για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων (OPCW) είναι ένας αυτόνομος διεθνής οργανισμός, ο οποίος ιδρύθηκε για την επίβλεψη της εφαρμογής της Σύμβασης Χημικών Όπλων (CWC). Η σύμβαση έχει ως στόχο να εξαλείψει μια ολόκληρη κατηγορία όπλων μαζικής καταστροφής (WMD) απαγορεύοντας την ανάπτυξη, την παραγωγή, την απόκτηση, την αποθήκευση, τη διατήρηση, μεταφορά ή χρήση χημικών όπλων από τα κράτη-μέλη.

Σύμφωνα με τη σύμβαση, τα κράτη υποχρεούνται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την επιβολή της απαγόρευσης αυτών των ενεργειών σε σχέση με πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) εντός της δικαιοδοσίας τους. Το κύριο όργανο χάραξης πολιτικής του OPCW, η Διάσκεψη των Κρατών Μελών, αποτελείται και από τα 188 μέλη του OPCW και καθοδηγείται, από ένα Εκτελεστικό Συμβούλιο που αποτελείται από σαράντα ένα κράτη τα οποία εκλέγονται για μια περίοδο δύο ετών.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του OPCW δημιούργησε μια ανοικτή ομάδα εργασίας τον Δεκέμβριο του 2001 και μια τεχνική γραμματεία για να υποστηρίξει τη λειτουργία της ως πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των κρατών. Προωθώντας την ευαισθητοποίηση που αφορούν στη χρήση των βέλτιστων πρακτικών χημικής ασφάλειας και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των σχετικών επαγγελματιών, τόσο οι αξιωματούχοι του οργανισμού όσο και οι εθνικοί εκπρόσωποι ασχολούνται με μέτρα και πρακτικές που θα συμβάλλουν στη μείωση της απειλής από τα χημικά όπλα.

Ο οργανισμός υποστηρίζεται από προσωπικό περίπου 500 ατόμων, με επικεφαλής έναν γενικό διευθυντή που διορίζεται από την Διάσκεψη των Κρατών Μερών. Ο OPCW παρέχει ένα φόρουμ για διαβούλευση και συνεργασία για τα συμβαλλόμενα κράτη. Μεταξύ των άλλων, λειτουργιών, επίσης:

- παρέχει τεχνική βοήθεια, κατόπιν αιτήματος, για την εφαρμογή της CWC.

- πραγματοποιεί επισκέψεις τεχνικής βοήθειας που περιλαμβάνουν άμεση επιτόπια βοήθεια σε συνδυασμό με τη σύσταση εθνικών αρχών αλλά και σύνταξη νομοθετικών και διοικητικών μέτρων.
- προωθεί την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις απαιτήσεις της CWC και εκπαιδεύει τις αρμόδιες εθνικές αρχές.
- διατηρεί έναν βαθμό ετοιμότητας για παροχή βοήθειας σε περίπτωση οποιασδήποτε χρήσης ή απειλής χρήσης χημικών όπλων.

1.2 Προσδιορισμός της έννοια του χημικού όπλου

Το χημικό όπλο είναι μια χημική ουσία που χρησιμοποιείται για να προκαλέσει σκόπιμο θάνατο ή βλάβη μέσω των τοξικών ιδιοτήτων του. Τα πυρομαχικά, οι συσκευές και γενικά ο εξοπλισμός που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για χρήση ως τοξικά χημικά, όλα μαζί εμπίπτουν στον ορισμό των χημικών όπλων.

Μια κοινή αντίληψη για ένα χημικό όπλο (CW) είναι ότι πρόκειται για μια τοξική χημική ουσία που περιέχεται σε ένα σύστημα παράδοσης, όπως μια βόμβα ή βλήμα πυροβολικού. Αν και είναι τεχνικά σωστός, ένας ορισμός που βασίζεται σε αυτή την αντίληψη θα κάλυπτε μόνο ένα μικρό μέρος του εύρους των πραγμάτων που η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα (CWC) απαγορεύει ως «χημικά όπλα».

Σύμφωνα με τη CWC, ο ορισμός του χημικού όπλου περιλαμβάνει όλες τις τοξικές χημικές ουσίες και τις πρόδρομες τους ουσίες, εκτός εάν χρησιμοποιούνται για σκοπούς που επιτρέπονται από τη Σύμβαση - σε ποσότητες που συνάδουν με έναν τέτοιο σκοπό.

Τα χημικά όπλα διακρίνονται πρώτον, σε τοξικές χημικές ουσίες και τις πρόδρομες τους ουσίες, δεύτερον, σε πυρομαχικά ή συσκευές και τρίτον, σε εξοπλισμό «σε άμεση σύνδεση» με πυρομαχικά και συσκευές.

Αναλυτικότερα, ως τοξικές χημικές ουσίες ορίζονται «κάθε χημική ουσία η οποία μέσω της χημικής της δράσης στις διαδικασίες ζωής μπορεί να προκαλέσει θάνατο, προσωρινή ανικανότητα ή μόνιμη βλάβη σε ανθρώπους ή ζώα». Αυτό περιλαμβάνει όλες αυτές τις χημικές ουσίες, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους ή τη μέθοδο παραγωγής τους, και ανεξάρτητα από το εάν παράγονται σε

εγκαταστάσεις, σε πυρομαχικά ή αλλού. Οι πρόδρομες ουσίες είναι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τοξικών χημικών ουσιών.

Πυρομαχικά ή συσκευές είναι οποιαδήποτε πυρομαχικά ή συσκευές που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να προκαλούν βλάβη ή να προκαλούν θάνατο μέσω της απελευθέρωσης τοξικών χημικών ουσιών. Μεταξύ αυτών θα μπορούσαν να είναι όλμοι, βλήματα πυροβολικού, πύραυλοι, βόμβες, νάρκες ή δεξαμενές ψεκασμού.

Τέλος, εξοπλισμός «σε άμεση σύνδεση» με πυρομαχικά και συσκευές είναι κάθε εξοπλισμός ειδικά σχεδιασμένος για χρήση «άμεσα σε σχέση» με τη χρήση πυρομαχικών και συσκευών που προσδιορίζονται ως χημικά όπλα.

Μερικά παραδείγματα CW περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε:

- Πλήρως αναπτυγμένα χημικά όπλα και τα συστατικά αυτών των όπλων όταν αποθηκεύονται χωριστά (π.χ. δυαδικά πυρομαχικά).
- Χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή χημικών όπλων (πρόδρομες ουσίες).
- Χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για να προκαλέσουν εκ προθέσεως θάνατο ή βλάβη.
- Είδη με ειρηνικές μη στρατιωτικές χρήσεις, όταν χρησιμοποιούνται ή προορίζονται για χρήση χημικών όπλων (αντικείμενα διπλής χρήσης).
- Πυρομαχικά και συσκευές που προορίζονται για την παροχή τοξικών χημικών ουσιών¹.
- Εξοπλισμός απευθείας σε σχέση με τα προαναφερθέντα πυρομαχικά και συσκευές².

Περαιτέρω, μια τοξική ή πρόδρομη χημική ουσία μπορεί να οριστεί ως ένα χημικό όπλο ανάλογα με τον προορισμό του. Ως τοξικό ή πρόδρομο χημικό ορίζεται το χημικό όπλο, εκτός εάν έχει αναπτυχθεί, παραχθεί, αποθηκευτεί ή χρησιμοποιηθεί για σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη Σύμβαση.

¹ <https://www.opcw.org/our-work/what-chemical-weapon>

² Ο πλήρης και νομικός ορισμός του χημικού όπλου βρίσκεται στο Παράρτημα Ι .

Οποιαδήποτε χημική ουσία που προορίζεται για σκοπούς χημικών όπλων, ανεξάρτητα από το εάν αναφέρεται συγκεκριμένα στη Σύμβαση ή στα Παραρτήματά της (συμπεριλαμβανομένων των τριών καταλόγων χημικών) θεωρείται χημικό όπλο.

Η CWC δεν αναφέρει ρητά ποιοι είναι οι «σκοποί των χημικών όπλων». Αντιθέτως, ορίζει σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη Σύμβαση.

Επιπλέον, υπάρχουν τα παλαιά και τα εγκαταλειμμένα χημικά όπλα. Τα παλαιά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: χημικά όπλα που κατασκευάστηκαν πριν από το 1925 και χημικά όπλα που παράγονται μεταξύ 1925 και 1946 «τα οποία έχουν υποβαθμιστεί σε τέτοιο βαθμό που δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν ως χημικά όπλα». Τα παλαιά χημικά όπλα της πρώτης κατηγορίας μπορούν να «καταστραφούν ή να απορριφθούν» ως τοξικά απόβλητα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του σχετικού Κράτους Μέρους, αφού η Γραμματεία του ΟΑΧΟ επιβεβαιώσει ότι όντως κατασκευάστηκαν πριν από το 1925.

Τα όπλα που εμπίπτουν στη δεύτερη κατηγορία παλαιών χημικών όπλων πρέπει να καταστραφούν σύμφωνα με τους ίδιους όρους με τα χημικά όπλα της πρώτης κατηγορίας, αν και τα χρονικά όρια και η σειρά καταστροφής μπορούν να αλλάξουν, με την επιφύλαξη έγκρισης από το Εκτελεστικό Συμβούλιο.

Ωστόσο, δεν έχουν ακόμη αποφασιστεί κατευθυντήριες γραμμές για τον προσδιορισμό του εάν τα όπλα αυτής της κατηγορίας έχουν υποβαθμιστεί αρκετά ώστε να μην μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αν και οι προσπάθειες για να γίνει αυτό συνεχίζονται. Επομένως, η κατηγοριοποίηση τέτοιων όπλων παραμένει προβληματική.

Τέλος τα εγκαταλειμμένα χημικά όπλα είναι χημικά όπλα, συμπεριλαμβανομένων των παλαιών χημικών όπλων, που εγκαταλείφθηκαν από ένα κράτος μετά την 1η Ιανουαρίου 1925 στο έδαφος άλλου κράτους χωρίς τη συγκατάθεση του τελευταίου³.

1.3 Ιστορικό υπόβαθρο και αναγκαιότητα ίδρυσης του Οργανισμού

Αν και οι τοξικές χημικές ουσίες είχαν χρησιμοποιηθεί ως εργαλεία πολέμου για χιλιάδες χρόνια, με τη χρήση τεχνικών όπως τα δηλητηριασμένα βέλη, ο καπνός

³ <https://www.opcw.org/our-work/what-chemical-weapon>

αρσενικού ή οι επιβλαβείς αναθυμιάσεις, η χρήση τους στιγματίστηκε και συσχετίστηκε, τόσο με την περιπτή σκληρότητα, όσο και με την διεξαγωγή του πολέμου ως «άδικου παιχνιδιού», κάτι που θεωρούνταν κατώτερο της «πολιτισμένης» μάχης. Εξαιτίας αυτού, οι διεθνείς προσπάθειες για την απαγόρευση των χημικών όπλων κατέλαβαν εξέχουσα θέση σε πολλές πρώιμες συμφωνίες αφοπλισμού.

Η παρούσα συμφωνία δεν συνιστά την πρώτη προσπάθεια περιορισμού των χημικών όπλων. Προηγήθηκε εκείνη του 1675 μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας στο Στρασβούργο, η οποία απαγόρευε τη χρήση δηλητηριωδών σφαιρών. Ακολούθησε το 1874, η Σύμβαση των Βρυξελλών που αφορούσε το Δίκαιο και τα Έθιμα του Πολέμου η οποία απαγόρευε τη χρήση όπλων με δηλητήριο ή δηλητηριασμένων όπλων και τη χρήση όπλων, βλημάτων ή υλικού που προκαλούσαν άσκοπο πόνο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ.

Πριν από το γύρισμα του δέκατου ένατου αιώνα, ήρθε μια τρίτη συμφωνία. Οι προσπάθειες χημικού αφοπλισμού του εικοστού αιώνα είχαν τις ρίζες τους στη Διάσκεψη Ειρήνης της Χάγης το 1899. Τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Χάγης του 1899 δήλωσαν τη συμφωνία τους να «απέχουν από τη χρήση βλημάτων, το μοναδικό αντικείμενο των οποίων είναι η διάχυση ασφουξιογόνων ή επιβλαβών αερίων». Μια δεύτερη Σύμβαση της Χάγης, το 1907, επανέλαβε προηγούμενες απαγορεύσεις για τη χρήση δηλητηρίου ή δηλητηριασμένων όπλων.

Παρά όμως τα μέτρα αυτά, ο κόσμος έγινε μάρτυρας της χρήσης τοξικών χημικών ουσιών κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου σε βαθμό άνευ προηγουμένου και ειδικότερα, με την πρώτη μεγάλης κλίμακας επίθεση με χρήση χημικών όπλων η οποία έλαβε χώρα στο Ieper του Βελγίου, στις 22 Απριλίου 1915. Μέχρι το τέλος του πολέμου, περίπου 124.200 τόνοι χλωρίου, μουστάρδας και άλλων χημικών παραγόντων είχαν απελευθερωθεί και περισσότεροι από 90.000 στρατιώτες είχαν υποστεί επώδυνους θανάτους λόγω της έκθεσης σε αυτά. Σχεδόν ένα εκατομμύριο άνθρωποι έφυγαν από τα πεδία των μαχών τυφλοί, παραμορφωμένοι ή με εξουθενωτικά τραύματα.

Η δημόσια απογοήτευση για τη φρίκη του χημικού πολέμου πυροδότησε διαπραγματεύσεις μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο σχετικά με μια σειρά εργαλείων

που αποσκοπούσαν στην αποτροπή της επανάληψής του, με κυριότερο το Πρωτόκολλο του 1925 για την απαγόρευση της χρήσης ασφυξιογόνων, δηλητηριωδών ή άλλων αερίων και βακτηριολογικών μεθόδων Warfare, κοινώς γνωστό ως Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1925. Ωστόσο, το Πρωτόκολλο της Γενεύης δεν απαγορεύει την ανάπτυξη, παραγωγή ή κατοχή χημικών όπλων. Απαγορεύει μόνο τη χρήση χημικών και βακτηριολογικών (βιολογικών) όπλων στον πόλεμο. Επιπλέον, πολλές χώρες υπέγραψαν το Πρωτόκολλο με επιφυλάξεις που τους επέτρεπε να χρησιμοποιούν χημικά όπλα εναντίον χωρών που δεν είχαν προσχωρήσει στο Πρωτόκολλο ή να απαντήσουν με το είδος τους σε περίπτωση επίθεσης με χημικά όπλα.

Κατά το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, πολλές ανεπτυγμένες χώρες ξόδεψαν σημαντικούς πόρους για την ανάπτυξη χημικών όπλων. Τα χημικά όπλα χρησιμοποιήθηκαν από πολλές χώρες τις δεκαετίες του 1920 και του 1930 και η ανακάλυψη ισχυρών νευρικών αερίων στα τέλη της δεκαετίας του 1930 ανανέωσε το ενδιαφέρον για το εν λόγω πεδίο. Όλες οι μεγάλες δυνάμεις που συμμετείχαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο περίμεναν, ότι θα γινόταν μεγάλης κλίμακας χημικός πόλεμος. Ωστόσο, τα χημικά όπλα δεν χρησιμοποιήθηκαν ποτέ σε ευρωπαϊκά πεδία μάχης, για λόγους που οι ιστορικοί ακόμη συζητούν. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση κατέληξαν να διατηρούν τεράστια αποθέματα δεκάδων χιλιάδων τόνων χημικών όπλων.

Επισκιασμένα από τις ανησυχίες για τον πυρηνικό πόλεμο για μεγάλο μέρος της περιόδου μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα χημικά όπλα δεν έλαβαν ιδιαίτερη προσοχή μέχρι και το 1968, όταν ξεκίνησαν ξανά οι συζητήσεις για τα βιολογικά και χημικά όπλα στη Διάσκεψη Αφοπλισμού στη Γενεύη.

Η Σύμβαση για τα Βιολογικά Όπλα (BWC) συνήφθη σχετικά γρήγορα και άνοιξε για υπογραφή το 1972, αν και δεν διέθετε μέτρα επαλήθευσης. Σημαντικό ζήτημα για τις μετέπειτα προσπάθειες για την απαγόρευση των χημικών όπλων, ήταν ότι η BWC υποχρέωσε τα Συμβαλλόμενα Κράτη του να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις για τα χημικά όπλα, με στόχο τη θέσπιση μέτρων που θα επιβάλλουν την καταστροφή τους και την απαγόρευση της ανάπτυξης, παραγωγής και αποθήκευσης τους.

Οι διαπραγματεύσεις για τη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα διήρκεσαν πολύ, έβρισκαν σκόπελο σε αντιπαραθέσεις και ξεκινούσαν εκ νέου, καθώς οι ανακαλύψεις νέων χημικών όπλων και ουσιών συνόδευαν πολιτικές και άλλες αλλαγές.

Το 1980, η Διάσκεψη για τον Αφοπλισμό δημιούργησε μια ad hoc ομάδα εργασίας για τα χημικά όπλα. Τέσσερα χρόνια αργότερα, ανατέθηκε στην ομάδα το καθήκον να επεξεργαστεί το τι θα περιείχε η απαγόρευση των χημικών όπλων, και έτσι προέκυψε το προσωρινό, ετησίως επικαιροποιημένο «κυλιόμενο κείμενο» της Σύμβασης. Οι Διεθνείς διαπραγματεύσεις για τη CWC άρχισαν με πιο εντατικό ρυθμό τον Απρίλιο του 1984. Αφορμή υπήρξε σε ένα βαθμό και η έκθεση του ΟΗΕ σχετικά με την ύπαρξη ιρακινών χημικών όπλων και η συνακόλουθη παρουσίαση ενός σχεδίου συνθήκης για τα χημικά όπλα στη Διάσκεψη για τον Αφοπλισμό (CD) στη Γενεύη από τον αντιπρόεδρο των ΗΠΑ George HW Bush.

Η βελτίωση των σχέσεων των υπερδυνάμεων στα τέλη της δεκαετίας του 1980, η χημική επίθεση στη Halabja του Ιράκ το 1988, η δημοσιότητα που δόθηκε στην απειλή χημικού πολέμου κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Κόλπου και η ανακοίνωση μιας διμερούς συμφωνίας Ηνωμένων Πολιτειών-Σοβιετικής Ένωσης για την καταστροφή του μεγαλύτερου μέρους των χημικών όπλων και η αποχή από περαιτέρω παραγωγή τους, έδωσαν ώθηση στις διαπραγματεύσεις της Σύμβασης. Το 1990 οι ηγέτες των δύο χωρών, Μπους και Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, υπέγραψαν μια «Συμφωνία... για την καταστροφή και την μη παραγωγή χημικών όπλων, για μέτρα και για τη διευκόλυνση της πολυμερούς σύμβασης που αφορούσε την απαγόρευση των χημικών όπλων».

Παρά τις προόδους, ορισμένα ζητήματα έμειναν να επιλυθούν. Ορισμένες χώρες ήθελαν να συνδεθεί ο χημικός αφοπλισμός με την πρόοδο στον πυρηνικό αφοπλισμό, ενώ άλλες ήθελαν τη θέσπιση διατάξεων για βοήθεια στην άμυνα κατά της χημικής επίθεσης. Ο βαθμός υποστήριξης που θα παρείχε η Σύμβαση στο ελεύθερο εμπόριο χημικών προϊόντων και η συνακόλουθη οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη αποτελούσε μείζονα ανησυχία για μεγάλο αριθμό χωρών. Πολλοί ανησυχούσαν για την παρεμβατικότητα του καθεστώτος επαλήθευσης της Σύμβασης, ιδιαίτερα των επιθεωρήσεων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες επέμειναν στη διατήρηση του δικαιώματος αντιποίνων σε είδος, σε περίπτωση χρήσης χημικών όπλων μέχρι ένα

πολύ αργό στάδιο των διαπραγματεύσεων. Όμως ένα ένα τα εμπόδια απομακρύνθηκαν και τα εκκρεμή ζητήματα επιλύθηκαν⁴.

Οπότε, αυτή η επιτυχημένη και συνεχής εξάλειψη μιας ολόκληρης κατηγορίας όπλων μαζικής καταστροφής δεν ήταν χωρίς τις δικές της προκλήσεις και εμπόδια, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής των ασφαλέστερων και πιο φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών καταστροφής, πληρώνοντας το υψηλό κόστος της αποστρατιωτικοποίησης επικίνδυνων υγρών παραγόντων, προωθητικών, εκρηκτικών και άλλων ρύπων· την τήρηση νομικά δεσμευτικών προθεσμιών καταστροφής όπλων με ελάχιστη έως καθόλου σχέση με τον προγραμματισμό, τη μηχανική, την κατασκευή και τα επιχειρησιακά χρονοδιαγράμματα· την υπαγωγή όλων των χωρών στο καθεστώς επιθεώρησης του ΟΑΧΟ· ενθαρρύνοντας όλα τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν πλήρως τη σύμβαση στο εσωτερικό· τη μετατόπιση της CWC από μια αποστρατιωτικοποίηση σε ένα καθεστώς μη διάδοσης και αντιτρομοκρατίας· και τέλος την ενθάρρυνση της πλήρους συνεργασίας, της οικοδόμησης συναίνεσης και της διαφάνειας από όλα τα μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.4 Η Ίδρυση του Οργανισμού

Το 1992, ένα σχέδιο σύμβασης έλαβε την επίσημη έγκριση της Διάσκεψης για τον Αφοπλισμό. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, να την θέσει προς υπογραφή στις 13 Ιανουαρίου 1993 στο Παρίσι. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι υποστηρίχθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό δεδομένου, ότι επρόκειτο για σύμβαση περιορισμού όπλων καθώς, 130 χώρες υπέγραψαν τη Σύμβαση κατά τη διάρκεια της τριήμερης διάσκεψης υπογραφής του Παρισιού. Απαιτούσε 65 επικυρώσεις για να τεθεί σε ισχύ. Η Ουγγαρία έγινε η 65η χώρα που κατέθεσε το έγγραφο επικύρωσής της στις 31 Οκτωβρίου 1996. Η CWC τέθηκε σε ισχύ 180 ημέρες αργότερα, στις 29 Απριλίου 1997. Τα δύο μεγαλύτερα κράτη κάτοχοι χημικών όπλων, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία, επικύρωσαν τη συνθήκη στις 25 Απριλίου 1997 και στις 5 Νοεμβρίου 1997, αντίστοιχα, μετά από παρατεταμένες συζητήσεις επικύρωσης και στις δύο πρωτεύουσες. Ο OPCW που είναι ο φορέας υλοποίησης του CWC βρίσκεται στην Χάγη και άνοιξε τις πόρτες του

⁴ <https://www.opcw.org/about/history>

το 1997, μετά από τέσσερα χρόνια και 16 επίσημες συνεδριάσεις της προπαρασκευαστικής επιτροπής του⁵.

Η Διάσκεψη άρχισε αμέσως το έργο της εξέτασης θεμάτων που ανατίθενται στη δικαιοδοσία της από τη Συνέλευση, διαφόρων συστάσεων της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής και ορισμένων ανεπίλυτων ζητημάτων. Εξέλεξε τα μέλη του Εκτελεστικού Συμβουλίου και διόρισε τον José Mauricio Bustani από τη Βραζιλία ως τον πρώτο Γενικό Διευθυντή του OPCW. Επιλέχθηκαν επίσης τα μέλη ενός από τα επικουρικά όργανα του Οργανισμού, της Επιτροπής Εμπιστευτικότητας. Οι συστάσεις της Επιτροπής Προετοιμασίας αντικατοπτρίστηκαν σε πολλές από τις άλλες αποφάσεις της Διάσκεψης. Τα ανεπίλυτα ζητήματα, αποφασίστηκε να παραπεμφθούν στην Επιτροπή του Συνόλου (αποτελούμενη επίσης από εκπροσώπους όλων των Κρατών Μερών). Η διάσκεψη συνέχισε τις εργασίες της στη δεύτερη σύνοδό της τον Δεκέμβριο του 1997, δίνοντας εντολή στον Γενικό Διευθυντή να συστήσει μια επιστημονική συμβουλευτική επιτροπή.

Εν τω μεταξύ, το Εκτελεστικό Συμβούλιο και η Τεχνική Γραμματεία άρχισαν να ασκούν τα αντίστοιχα καθήκοντά τους. Το Συμβούλιο πραγματοποίησε επτά συνόδους το 1997, κατά τις οποίες εξέτασε και ενέκρινε μεταβατικές ρυθμίσεις επαλήθευσης για εγκαταστάσεις καταστροφής χημικών όπλων (CWDFs) και συμφωνίες εγκατάστασης για μονάδες παραγωγής χημικών που αναφέρονται στο Παράρτημα 1 της CWC με πιθανές εφαρμογές όπλων.

Η Τεχνική Γραμματεία άρχισε να επεξεργάζεται τις αρχικές δηλώσεις από τα Κράτη Μέρη ξεκινώντας ταυτόχρονα τις δραστηριότητες επιθεώρησης. Από τις πρώτες ενέργειες που ήταν απαραίτητες και πραγματοποιήθηκαν, ήταν οι επιθεωρήσεις κυρίως σε εγκαταστάσεις που σχετίζονται με χημικά όπλα, πολλές από τις οποίες χρειάστηκε να πραγματοποιηθούν εντός συγκεκριμένων προθεσμιών προκειμένου να πληρούνται οι όροι της Σύμβασης. Η καταστροφή χημικών όπλων απαιτούσε επίσης επιτόπιες επιθεωρήσεις. Ο αριθμός των επιθεωρήσεων που διεξήγαγε ο OPCW έφτασε σύντομα σε χιλιάδες και η αποτελεσματικότητα με την οποία διεξήχθησαν χάρισε στον Οργανισμό τη φήμη του επαγγελματισμού και της αμεροληψίας του.

⁵ Ian Kenyon, "Establishing the PC and Creating the OPCW Technical Secretariat", στο OPCW: The Creation of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, εκδ. Ian R. Kenyon και Daniel Feakes (Χάγη: TMC Asser Press, 2007), σελ. 31-67.

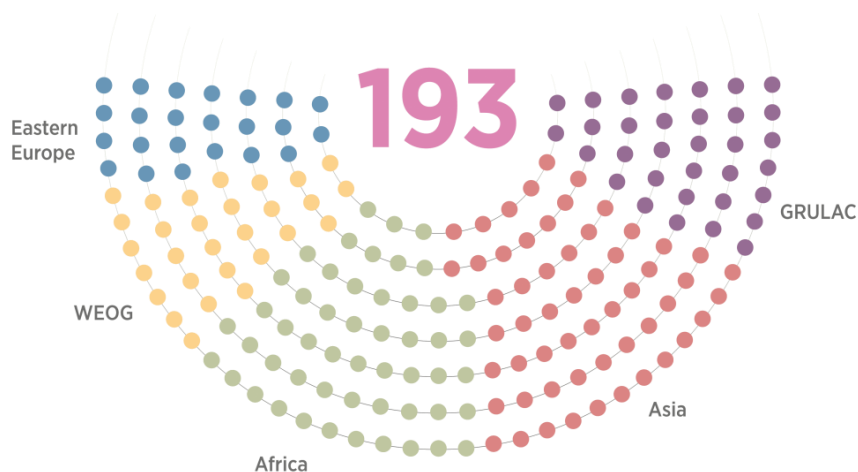
Με αυτόν τον τρόπο άρχισε να λειτουργεί το καθεστώς επαλήθευσης της CWC. Οι δηλώσεις που σχετίζονται με τα χημικά όπλα και την παραγωγή χημικών ουσιών διπλής χρήσης χρησιμεύουν στην παροχή βασικών δεδομένων για μεταγενέστερη επιβεβαίωση από τον Οργανισμό. Οι επιθεωρήσεις αποτελούν το κύριο μέσο με το οποίο επαληθεύεται το περιεχόμενο μιας δήλωσης, οι οποίες πραγματοποιούνται σε εγκαταστάσεις γενικότερα, αλλά και βιομηχανικές εγκαταστάσεις που σχετίζονται με χημικά όπλα. Τα δεδομένα από τις δηλώσεις και τις επιθεωρήσεις διανέμονται στα Κράτη Μέρη σύμφωνα με τις διατάξεις περί εμπιστευτικότητας της Σύμβασης, συμβάλλοντας στη βελτίωση της διαφάνειας και στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης για την αποτελεσματικότητα του καθεστώτος.

Εν ολίγοις, ο ΟΑΧΟ έχει αναδειχθεί ως ένας νέος τύπος παγκόσμιου, διεθνούς οργανισμού βασισμένου σε συνθήκες, με ευθύνες για αφοπλισμό και μη διάδοση, μεταξύ άλλων, και με αμερόληπτους μηχανισμούς που είναι απαραίτητοι για την επαλήθευση της συμμόρφωσης και την αποκατάσταση καταστάσεων μη συμμόρφωσης, εάν συμβούν. Το 2013, σε αναγνώριση των εκτεταμένων προσπαθειών του για την εξάλειψη των χημικών όπλων, ο OPCW τιμήθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης και το 2017, γιόρτασε την 20η επέτειό του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «2» ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

2.1 Όργανα του ΟΑΧΟ

2.1.1 Η Διάσκεψη

Το κύριο και όργανο του ΟΑΧΟ, η Διάσκεψη των Κρατών Μερών επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα, προωθεί τους στόχους της και επανεξετάζει τη συμμόρφωση με τη συνθήκη. Επιβλέπει επίσης τις δραστηριότητες του Εκτελεστικού Συμβουλίου και της Τεχνικής Γραμματείας.

Η Σύμβαση αναθέτει στη Διάσκεψη πολλές αρμοδιότητες, όπως:

- λήψη μέτρων που είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τη Σύμβαση.
- έγκριση του προγράμματος και του προϋπολογισμού και λήψη απόφασης για την κλίμακα των οικονομικών συνεισφορών που θα καταβληθούν από τα Κράτη Μέρη.
 - έγκριση της ετήσιας έκθεσης του Οργανισμού.
 - εκλογή των μελών του Εκτελεστικού Συμβουλίου.
 - διορισμός του Γενικού Διευθυντή.
 - ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας για ειρηνικούς σκοπούς στον τομέα των χημικών δραστηριοτήτων και,
 - επανεξέταση των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη Σύμβαση.

Η Διάσκεψη λαμβάνει μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης, εξετάζοντας και υιοθετώντας το Πρόγραμμα Εργασίας της Τεχνικής Γραμματείας. Αυτό το Πρόγραμμα Εργασίας καθορίζει τον αριθμό των επιθεωρήσεων του Άρθρου V (καταστροφή χημικών όπλων), καθώς και τον αριθμό των επιθεωρήσεων του Άρθρου VI (βιομηχανική) που θα πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Η Διάσκεψη αποφασίζει για τη μεθοδολογία επιλογής που χρησιμοποιεί η Τεχνική Γραμματεία, προκειμένου η τελευταία να καθορίσει ποιες από τις δηλωμένες βιομηχανίες θα επιλεγούν για επιθεώρηση και τυχόν αλλαγές στα όρια, πάνω από τα οποία πρέπει να δηλωθούν τα χημικά.

Η Διάσκεψη εξετάζει επίσης λεπτομερείς εκθέσεις του Γενικού Διευθυντή, σχετικά με την πρόοδο που σημειώνουν τα κράτη κάτοχοι στις προσπάθειές τους να καταστρέψουν τα δηλωμένα αποθέματα χημικών όπλων, καθώς και εκθέσεις σχετικά με τη διεξαγωγή βιομηχανικών επιθεωρήσεων που πραγματοποιήθηκαν, με σκοπό την επαλήθευση των δηλώσεων που έχουν γίνει σύμφωνα με τη Σύμβαση.

Ενώ, ένα Κράτος Μέρος δεν μπορεί να στερηθεί την ιδιότητα του μέλους του ΟΑΧΟ, η Διάσκεψη εξουσιοδοτείται να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με τη Σύμβαση. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- τον περιορισμό ή την αναστολή των δικαιωμάτων και προνομίων ενός Κράτους Μέρους βάσει της Σύμβασης.
- τη σύσταση στα Κράτη Μέρη για συλλογικά τιμωρητικά μέτρα σε περιπτώσεις σοβαρής βλάβης του αντικειμένου και του σκοπού της Σύμβασης και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και,
- σε περιπτώσεις ιδιαίτερης βαρύτητας, την υποβολή του θέματος στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και στο Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ).

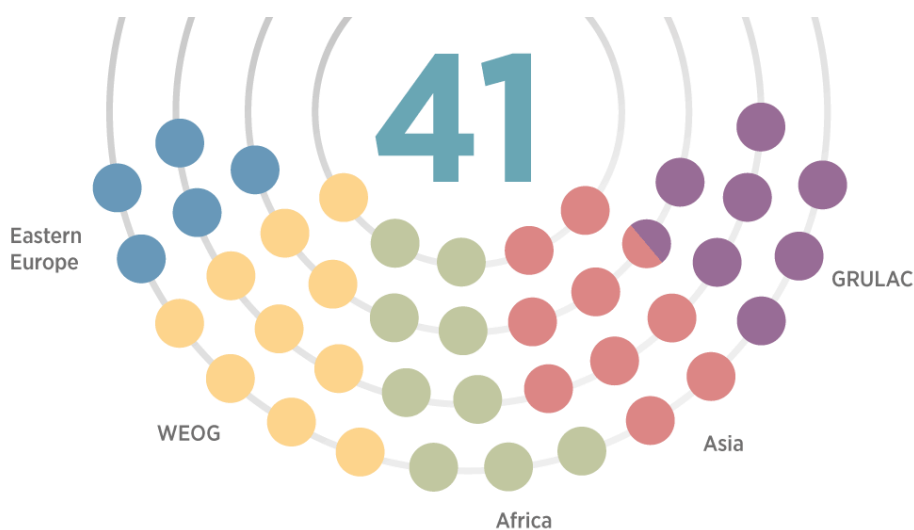
Επιπλέον τα κράτη μέλη του OPCW ομαδοποιούνται σε πέντε γεωπολιτικές περιφερειακές ομάδες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό της γεωγραφικής εκπροσώπησης της Διάσκεψης των Κρατών Μερών. Οι περιφερειακές ομάδες μπορούν επίσης να διευκολύνουν τον συντονισμό θέσεων στρατηγικής πολιτικής και συχνά σχηματίζουν κοινά μέτωπα για διαπραγματεύσεις και ψηφοφορία.

Όλα τα Κράτη Μέρη στη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα είναι αυτόματα μέλη του ΟΑΧΟ, το καθένα με μία ψήφο.

Η Διάσκεψη λαμβάνει αποφάσεις επί διαδικαστικών θεμάτων με απλή πλειοψηφία των παρόντων και ψηφοφόρων μελών. Οι ουσιαστικές αποφάσεις θα πρέπει, ει δυνατόν, να λαμβάνονται με συναίνεση. Εάν δεν είναι εφικτή η συναίνεση, καλείται 24ωρη περίοδος αναβολής από τον Πρόεδρο της Διάσκεψης και καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διευκόλυνση της συναίνεσης. Εάν αυτή η διαδικασία δεν είναι επιτυχής, η Διάσκεψη μπορεί να λάβει απόφαση με πλειοψηφία δύο τρίτων των μελών που είναι παρόντα και ψηφίζουν. Εφόσον προκύψει ζήτημα, σχετικά με το εάν ένα ζήτημα είναι ή όχι ζήτημα ουσίας, αυτό το ζήτημα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θέμα ουσίας, εκτός εάν η Διάσκεψη αποφασίσει διαφορετικά με την πλειοψηφία που απαιτείται για αποφάσεις επί θεμάτων ουσίας⁶.

2.1.2 Το Εκτελεστικό Συμβούλιο

Ακολουθώς το Εκτελεστικό Συμβούλιο το οποίο αποτελείται από 41 κράτη μέλη του ΟΑΧΟ που εκλέγονται από τη Διάσκεψη των Κρατών Μερών. Τα εν λόγω μέλη εκλέγονται εκ περιτροπής κάθε δύο χρόνια. Το Συμβούλιο εποπτεύει τις δραστηριότητες της Τεχνικής Γραμματείας και είναι υπεύθυνο για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής και συμμόρφωσης με τη Σύμβαση.

⁶ <https://www.opcw.org/about/conference-states-parties>

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο καλείται να ασκεί όλες τις λειτουργίες και τις εξουσίες που του ανατίθενται από τη Συνέλευση, καθώς και οποιεσδήποτε λειτουργίες του ανατίθενται από τη Διάσκεψη. Στο πλαίσιο αυτό, το Εκτελεστικό Συμβούλιο πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με τις συστάσεις, τις αποφάσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές της Διάσκεψης και πρέπει να διασφαλίζει την ορθή και συνεχή εφαρμογή τους.

Μεταξύ των σημαντικότερων από τις λειτουργίες του Συμβουλίου είναι:

- λήψη μέτρων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης από ένα Κράτος Μέρος, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής συστάσεων για τη λήψη μέτρων από τη Διάσκεψη.
- εξέταση και υποβολή στη Διάσκεψη του σχεδίου προγράμματος και προϋπολογισμού του ΟΑΧΟ.
- εξέταση και υποβολή στη Διάσκεψη του σχεδίου έκθεσης του Οργανισμού για την κατάσταση εφαρμογής της Σύμβασης και της έκθεσης του Συμβουλίου για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων του και
- σύσταση προς τη Διάσκεψη σχετικά με το διορισμό του Γενικού Διευθυντή.

Το Συμβούλιο έχει σημαντικές εκτελεστικές εξουσίες σε σχέση με την εφαρμογή της Σύμβασης. Μπορεί, χωρίς αναφορά στη Διάσκεψη:

- Να συνάπτει συμφωνίες με τα Κράτη Μέλη για λογαριασμό του Οργανισμού σε σχέση με την παροχή βοήθειας και προστασίας από τα χημικά όπλα
- Να εγκρίνει συμφωνίες ή ρυθμίσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση δραστηριοτήτων επαλήθευσης που διαπραγματεύεται η Τεχνική Γραμματεία με τα Κράτη Μέλη, όπως συμφωνίες διευκόλυνσης και,
- Με την επιφύλαξη προηγούμενης έγκρισης από τη Διάσκεψη, το Συμβούλιο μπορεί να συνάπτει συμφωνίες ή ρυθμίσεις με κράτη και διεθνείς οργανισμούς για λογαριασμό του Οργανισμού.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο διαδραματίζει βασικό ρόλο στην επίλυση ασαφειών και ανησυχιών που αφορούν στη συμμόρφωση με τη Σύμβαση. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο αποτελεί το πρωταρχικό, μεταξύ άλλων σημείο, που ορίζεται από τη

Σύμβαση για την επίλυση ανησυχιών σχετικά με τις επιθεωρήσεις πρόκλησης και τις έρευνες για εικαζόμενη χρήση.

Ειδικός ρόλος ανατίθεται επίσης στο Εκτελεστικό Συμβούλιο σε σχέση με αιτήματα βοήθειας και προστασίας από χρήση ή απειλή χρήσης χημικών όπλων, σύμφωνα με το Άρθρο Χ της Σύμβασης.

Έχει επίσης εξουσίες σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ Κρατών Μερών σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης.

Στην πράξη, το Συμβούλιο καθοδηγείται γενικά από την αρχή της συναίνεσης.

Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό του Εκτελεστικού Συμβουλίου που εγκρίθηκε από τη Διάσκεψη κατά την πρώτη του σύνοδο, το Συμβούλιο λαμβάνει γενικά αποφάσεις επί θεμάτων ουσίας με πλειοψηφία δύο τρίτων και αποφασίζει για θέματα διαδικασίας με απλή πλειοψηφία των μελών του. Ωστόσο, απαιτείται πλειοψηφία τριών τετάρτων του Εκτελεστικού Συμβουλίου για να σταματήσει η διεξαγωγή μιας επιθεώρησης πρόκλησης.

Τέλος, πραγματοποιεί επί του παρόντος τρεις τακτικές συνεδριάσεις ετησίως και μεταξύ αυτών μπορεί να πραγματοποιεί ειδικές συνεδριάσεις όσο συχνά απαιτείται για την εκπλήρωση των εξουσιών και των καθηκόντων του⁷.

2.1.3 Η Τεχνική Γραμματεία

Η Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ βοηθά τη Διάσκεψη των Κρατών Μερών και το Εκτελεστικό Συμβούλιο στην εκτέλεση των καθηκόντων τους και εκτελεί τα μέτρα επαλήθευσης της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα. Εκτελεί επίσης άλλες λειτουργίες που της ανατίθενται βάσει της Σύμβασης, καθώς και τις λειτουργίες που της ανατίθενται από τη Διάσκεψη και το Συμβούλιο.

Η Τεχνική Γραμματεία αποτελείται από περίπου 500 μέλη προσωπικού που προσλαμβάνονται από περισσότερα από 80 κράτη μέλη του ΟΑΧΟ.

Μεταξύ των καθηκόντων της η Τεχνική Γραμματεία:

- προετοιμάζει και υποβάλλει το σχέδιο προϋπολογισμού στο Συμβούλιο.

⁷ <https://www.opcw.org/about-us/executive-council>

- συντάσσει ετήσιες εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης.
- χειρίζεται καθημερινές επικοινωνίες προς και από τα κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένων των δηλώσεων).
 - διαδίδει πληροφορίες για τη CWC μέσω σεμιναρίων και δραστηριοτήτων δημοσίων σχέσεων.
 - παρέχει τεχνική βοήθεια στα Κράτη Μέρη για να καταστεί δυνατή η πλήρης εφαρμογή της CWC.
 - διαπραγματεύεται συμφωνίες επαλήθευσης με τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη έγκρισης από το Συμβούλιο.
 - διενεργεί επιτόπιους ελέγχους.
 - βοηθά στην ανάπτυξη προγραμμάτων από τα κράτη μέλη για την προστασία από τα χημικά όπλα· και,
 - υποστηρίζει και προωθεί τη διεθνή συνεργασία στη χημεία για ειρηνικούς σκοπούς⁸.

2.2 Επικουρικοί Φορείς

Ο OPCW εκτός των προαναφερομένων οργάνων, αποτελείται και από 4 επικουρικούς φορείς-όργανα όπως παρακάτω:

2.2.1 Συμβουλευτικό Σώμα για Διοικητικά και Οικονομικά Θέματα

Το Συμβουλευτικό Σώμα για Διοικητικά και Οικονομικά Θέματα (ABAF) αποτελεί επικουρικό όργανο του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Έχει ως ρόλο του την εξέταση το σχεδίου ετήσιου προγράμματος και προϋπολογισμού, των εκθέσεων εσωτερικής εποπτείας, των ελέγχων και άλλων δημοσιονομικών προτάσεων που υποβάλλονται από την Τεχνική Γραμματεία, καθώς και την αναφορά των ευρημάτων του στο Συμβούλιο.

Τα μέλη της ABAF (1 Πρόεδρος, 1 Αντιπρόεδρος και 7 μέλη) είναι ειδικό αναγνωρισμένου κύρους σε χρηματοοικονομικούς και διοικητικούς τομείς, που διορίζονται από το Εκτελεστικό Συμβούλιο. Τα μέλη της ABAF συμμετέχουν στις

⁸ <https://www.opcw.org/about/technical-secretariat>

εργασίες του Συμβουλευτικού Σώματος με προσωπική ιδιότητα (όχι ως εκπρόσωποι των αντίστοιχων κυβερνήσεών τους) και χωρίς κόστος για τον ΟΑΧΟ⁹.

2.2.2 Επιτροπή Εμπιστευτικότητας

Η Επιτροπή Εμπιστευτικότητας αποτελείται από 20 μέλη τα οποία διορίζονται από τη Διάσκεψη. Κάθε Κράτος Μέρος έχει τη δυνατότητα να προτείνει έναν υποψήφιο βάσει: ατομικής ικανότητας, ακεραιότητας και ιστορικού σε έναν ή περισσότερους τομείς σχετικούς με το έργο της Επιτροπής Εμπιστευτικότητας, δηλαδή πάνω σε θέματα επίλυσης διαφορών, διατάξεων περί εμπιστευτικότητας και επαλήθευσης της Σύμβασης, χημικής βιομηχανίας, στρατιωτικής ασφάλειας, ασφάλειας δεδομένων, διεθνούς δικαίου και εθνικών νομικών συστημάτων. Πριν διοριστούν από τη Διάσκεψη, όλοι οι υποψήφιοι περνούν από μια σειρά εξετάσεων από τις περιφερειακές ομάδες στις οποίες ανήκουν τα Κράτη Μέλη τους.

Τα μέλη της Επιτροπής υπηρετούν με προσωπική ιδιότητα (όχι ως εκπρόσωποι των αντίστοιχων κυβερνήσεών τους) και δεν υπηρετούν περισσότερες από τρεις συνεχόμενες διετίες¹⁰.

⁹<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/advisory-body-administrative-and-financial-matters>

¹⁰<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/cc>

2.2.3 Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή

Η Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή (SAB) είναι ένα θυγατρικό όργανο του ΟΑΧΟ που δίνει τη δυνατότητα στον Γενικό Διευθυντή να παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές στην επιστήμη και την τεχνολογία στη Διάσκεψη, στο Εκτελεστικό Συμβούλιο ή στα Κράτη Μέρη της Σύμβασης. Η SAB αναφέρεται στον Γενικό Διευθυντή, ο οποίος υποβάλλει τις εκθέσεις του, μαζί με τη δική του απάντηση, στο Εκτελεστικό Συμβούλιο. Κάθε πέντε χρόνια, η SAB προετοιμάζει μια μεγαλύτερη έκθεση για τις εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία για υποβολή σε Συνέδρια Αναθεώρησης της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα.

Ο ρόλος της SAB είναι να αξιολογεί και να αναφέρει στον Γενικό Διευθυντή τις εξελίξεις σε επιστημονικούς και τεχνολογικούς τομείς που σχετίζονται με τη Σύμβαση. Κατόπιν αιτήματος, η SAB παρέχει συμβουλές για τεχνικά θέματα που σχετίζονται με την εφαρμογή της Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας και της βοήθειας προς την Τεχνική Γραμματεία.

Τέλος, η SAB αποτελείται από 25 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι υπηρετούν με προσωπική ιδιότητα (όχι ως εκπρόσωποι των αντίστοιχων κυβερνήσεών τους) και δεν υπηρετούν περισσότερες από δύο διαδοχικές τριετείς θητείες¹¹.

¹¹ <https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/scientific-advisory-board>

2.2.4 Συμβουλευτική Επιτροπή για την εκπαίδευση και την προβολή

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την εκπαίδευση και την προβολή (ABEO) παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές σε τομείς εκπαίδευσης και προβολής που σχετίζονται με την εντολή του OPCW. Στόχος της είναι να διασφαλίσει, ότι οι δραστηριότητες εκπαίδευσης και ενημέρωσης του Οργανισμού, καθώς και εκείνες των Κρατών Μερών, καθίστανται αποτελεσματικές, βιώσιμες, οικονομικά αποδοτικές και επωφελούνται από τις τελευταίες εξελίξεις στην εκπαίδευση και τη θεωρία ή την πρακτική της εξάσκησης. Τέτοιες συμβουλές μπορούν να παρέχονται στον Γενικό Διευθυντή, στα όργανα χάραξης πολιτικής και, κατόπιν αιτήματός τους, στα Κράτη Μέρη.

Το ABEO παρέχει συμβουλές για την ανάπτυξη στρατηγικών εκπαίδευσης και προσέγγισης, βασικά μηνύματα και συνεργασίες που υποστηρίζουν την εφαρμογή της Σύμβασης. Το συμβούλιο προσδιορίζει επίσης δραστηριότητες παγκόσμιας εκπαίδευσης και προβολής που σχετίζονται με τη Σύμβαση και εκείνες που σχετίζονται με τον αφοπλισμό και τη μη διάδοση. Οι εξειδικευμένες συμβουλές που παρέχει το διοικητικό συμβούλιο έχουν στόχο να καταστήσουν το εκπαιδευτικό υλικό προσβάσιμο στο κοινό, προκειμένου να ωφεληθεί το ευρύτερο φάσμα των ενδιαφερομένων.

Τα μέλη του ABEO υπηρετούν με προσωπική ιδιότητα (όχι ως εκπρόσωποι των αντίστοιχων κυβερνήσεών τους) και δεν υπηρετούν περισσότερες από δύο τριετείς θητείες, οι οποίες μπορεί να είναι διαδοχικές. Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος εκλέγονται από τα μέλη του ABEO.

Το συμβούλιο αποτελείται από 15 ανεξάρτητους ειδικούς σε θέματα, όπως η εκπαίδευση στις επιστήμες, η τεχνολογία, η μηχανική, τα μαθηματικά και άλλοι σχετικοί κλάδοι, η επιστημονική επικοινωνία, η χημική βιομηχανία, θέματα διπλής/πολλαπλής χρήσης που σχετίζονται με τη χημεία και τις βιοεπιστήμες, την ηθική και την Σύμβαση και συναφή διεθνή μέτρα¹².

¹² <https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/advisory-board-education-and-outreach>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «3» ΣΚΟΠΟΣ – ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

3.1 Σκοπός του Οργανισμού

Οι στόχοι του Οργανισμού μπορούν αρχικά να συνοψιστούν σε τέσσερις βασικούς:

- Εξασφάλιση ενός αξιόπιστου και διαφανούς καθεστώτος για την επαλήθευση της καταστροφής των χημικών όπλων και αποτροπή επανάχρησής τους.
- Ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας με σκοπό τη χρήση της χημείας για ειρηνικούς σκοπούς.
- Παροχή προστασίας και συνδρομής στα κράτη και τους άλλους δρώντες κατά των χημικών όπλων.
- Καθολική ένταξη στον OPCW με στόχο τη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάπτυξη εθνικών ικανοτήτων¹³.

Τα ανωτέρω επιδιώκονται μέσω δύο θεμελιωδών αρχών : του κεντρικού χαρακτήρα του πολυμερούς χαρακτήρα της Σύμβασης και της ισότιμης εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης σε όλα τα Κράτη Μέρη. Η προσέγγιση αυτή, γίνεται προσπάθεια, να εφαρμόζεται με ακεραιότητα, με αποτελεσματικό, ικανό και οικονομικά αποδοτικό τρόπο και εντός ενός υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος.

Επιπλέον, το έργο καθοδηγείται και υποστηρίζεται από το εσωτερικό όραμα του Οργανισμού¹⁴ το οποίο συνοψίζεται σε 6 αξίες :

- Αριστεία
- Άνθρωποι
- Επιμόρφωση
- Ενδυνάμωση
- Συνεργασία
- Δέσμευση

¹³ <https://www.opcw.org/about/mission>

¹⁴ <https://www.opcw.org/about/mission>

Αναλυτικότερα, η επιδίωξη της αριστείας αφορά στην προσπάθεια του Οργανισμού να αποτελεί την ηγετική δύναμη στον τομέα του παρέχοντας την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα σε ό,τι κάνει, ακόμη και κάτω από αντίξοες συνθήκες. Για το λόγο αυτό, διορίζει το προσωπικό του με βάση την τεχνογνωσία του, βελτιώνει συνεχώς οτιδήποτε κάνει, εντοπίζει και αξιοποιεί τα ταλέντα όλων.

Οι άνθρωποι αφορούν στο προσωπικό, το οποίο μαθαίνει να εκτιμά, να σέβεται και να ενδιαφέρεται για τους άλλους αναγνωρίζοντας, επίσης, ότι η επιτυχία του ΟΑΧΟ εξαρτάται από τον καθένα τους. Επιπλέον, μαθαίνουν να γιορτάζουν και να σέβονται τη διαφορετικότητά ανάμεσα στους συναδέλφους, δεν ανέχονται καμία μορφή διάκρισης, αναγνωρίζουν τη συνεισφορά του άλλου και επαινούν το επίτευγμα, εξασφαλίζουν ένα ασφαλές και υγιές εργασιακό περιβάλλον, παρέχουν υποστήριξη αντί να επιμερίζουν τις ευθύνες και συμπεριφέρονται με επαγγελματισμό και με ακεραιότητα ανά πάσα στιγμή¹⁵.

Η επιμόρφωση έγκειται στην επιθυμία των ανθρώπων για εκμάθηση, για καινοτομία και ανάπτυξη. Ο Οργανισμός παρέχει αυτή την ευκαιρία και προσπαθεί να βελτιώσει το μέλλον του μέσω συνεχούς μετασχηματισμού. Αναζητά συνεχώς νέους τρόπους για να λειτουργεί καλύτερα, παρέχει κίνητρα προσπαθώντας να βελτιώνει συνεχώς τις επαγγελματικές δεξιότητες, να διευρύνει τις γνώσεις και να αγκαλιάζει την καινοτομία. Παρόμοια, δεν λαμβάνεται τίποτα ως δεδομένο, υποβάλλει τις ενέργειές του σε ενδελεχή εξέταση, αναγνωρίζει άλλες απόψεις και μαθαίνει από τα λάθη του. Ακόμη, προσπαθεί να αρπάζει κάθε ευκαιρία για να μαθαίνουν οι υπάλληλοι του ο ένας από τον άλλον, από προσωπικές εμπειρίες καθώς και από επιτυχίες και αποτυχίες¹⁶.

Η ενδυνάμωση αφορά στην υπευθυνότητα, ισότητα, δικαιοσύνη, διαφάνεια, διαχείριση και στην προβολή του προσωπικού παραδείγματος. Αφορά, ακόμη στην ανάθεση της ευθύνης στο χαμηλότερο κατάλληλο επίπεδο, στον σεβασμό της οργανωτικής δομής και των γραμμών εξουσίας, καθώς και στην αντιμετώπιση των ζητημάτων με τους υπεύθυνους. Παράλληλα μεριμνά, ώστε να εφαρμόζονται οι κανονισμοί και οι διαδικασίες εξίσου σε όλους με δικαιοσύνη και συνέπεια και να

¹⁵ <https://www.opcw.org/work-with-us/our-internal-vision>

¹⁶ <https://www.opcw.org/work-with-us/our-internal-vision>

λαμβάνονται οι αποφάσεις με ακεραιότητα και διαφάνεια, με τη συμμετοχή όλων όσων επηρεάζονται.

Σε ότι αφορά τη συνεργασία, αυτή περιλαμβάνει την δέσμευση για την υλοποίηση του εξωτερικού οράματος του ΟΑΧΟ μέσω στρατηγικής συνεργασίας, την κατεύθυνση των προσπαθειών προς τους στόχους του Οργανισμού και όχι για προσωπικό όφελος. Ακόμη, περιλαμβάνει τη σχεδίαση και τη διεξαγωγή της εργασίας με σαφή κατανόηση των στόχων, των ρόλων και των ευθυνών καθενός, με επίδειξη προνοητικότητας προσπαθώντας για τη βέλτιστη αλληλεξάρτηση.

Τέλος, η δέσμευση αφορά στην αναγνώριση, ότι η ενασχόληση με την επικοινωνία και τον διάλογο είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι της δουλειάς των υπαλλήλων. Ακόμη, αφορά στην αναγνώριση της κρισιμότητας της εκτίμησης και της δημιουργίας ευκαιριών για πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία εντός και μεταξύ λειτουργικών μονάδων, στην ενθάρρυνση των ανθρώπων να λένε αυτό που σκέφτονται και να ακούν ενεργά, στην επικοινωνία με τρόπους που ενισχύουν τη συνεργασία, στη σαφήνεια και την αφοσιωμένη δράση και στη διασφάλιση, ότι οι σχετικές πληροφορίες κοινοποιούνται πλήρως και διαδίδονται σε όλους όσους τις χρειάζονται. Αυξημένης σημασίας θεωρείται επίσης και η δημιουργία ομαδικού πνεύματος, το χτίσιμο κλίματος εμπιστοσύνης και υποστήριξης και η προσπάθεια επίλυσης διαπροσωπικών συγκρούσεων¹⁷.

3.2 Αποστολή

Η αποστολή του ΟΑΧΟ είναι η εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης για τα Χημικά. Το όραμά του είναι ένας κόσμος απαλλαγμένος από χημικά όπλα και την απειλή χρήσης τους και στον οποίο η χημεία χρησιμοποιείται για την ειρήνη, την πρόοδο και την ευημερία¹⁸.

¹⁷ <https://www.opcw.org/work-with-us/our-internal-vision>

¹⁸ <https://www.opcw.org/about/mission>

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «4» ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

4.1 Έρευνες και επιθεωρήσεις του οργανισμού

Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα προβλέπει τη διεξαγωγή επίσημων ερευνών από τη Γραμματεία σε περίπτωση που υπάρχουν ισχυρισμοί για χρήση χημικών όπλων. Αυτές οι έρευνες είναι τεχνικής φύσης και έχουν σχεδιαστεί για να διαπιστωθεί εάν έχουν χρησιμοποιηθεί ή όχι χημικά όπλα και όχι για να εντοπιστεί ποιος τα χρησιμοποίησε.

Υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μπορεί να ενεργοποιηθεί μια έρευνα για εικαζόμενη χρήση (IAU) χημικών όπλων. Και οι δύο αφορούν αιτήματα από τα Κράτη Μέρη. Το άρθρο X της Σύμβασης περιγράφει τη διαδικασία. Ο πρώτος ενεργοποιείται μέσω υποβολής αιτήματος από Κράτος Μέρος για επιθεώρηση σε περίπτωση κατά την οποία ένα άλλο Κράτος Μέρος φέρεται να έχει χρησιμοποιήσει χημικά όπλα, ενώ ο δεύτερος ενεργοποιείται μέσω της υποβολής αίτησης βοήθειας σύμφωνα με το άρθρο X προς τον Γενικό Διευθυντή στην περίπτωση κατά την οποία φέρεται ότι χρησιμοποιήθηκαν χημικά όπλα κατά του αιτούντος Κράτους Μέρους. Για το δεύτερο τρόπο συγκεκριμένα, διενεργείται μια IAU με δύο σκοπούς:

- Πρώτον για τον καθορισμό των γεγονότων που σχετίζονται με την εικαζόμενη χρήση και
- Δεύτερον για την παροχή μιας βάσης στην οποία το Εκτελεστικό Συμβούλιο μπορεί να λάβει απόφαση σχετικά με το εάν θα δοθεί ή όχι εντολή στη Γραμματεία, προκειμένου να λάβει περαιτέρω μέτρα, ώστε να βοηθήσει το Κράτος Μέρος που υποβάλει την αίτηση.

Μόλις ενεργοποιηθεί μια IAU, ο Γενικός Διευθυντής αποστέλλει μια ομάδα το συντομότερο δυνατό (ιδανικά εντός 24 ωρών) και ενημερώνει σχετικά το Εκτελεστικό Συμβούλιο και όλα τα Κράτη Μέρη. Κατά την είσοδό της στο εν λόγω Κράτος Μέρος, η ομάδα τηρεί το δικαίωμα πρόσβασης σε οποιαδήποτε περιοχή θα μπορούσε να έχει πληγεί από χημικά όπλα, καθώς και σε λοιπές περιοχές, όπως νοσοκομεία ή ακόμα και πιθανούς καταυλισμούς προσφύγων.

Τα μέλη της ομάδας δύνανται να λάβουν χημικά, περιβαλλοντικά και βιοϊατρικά δείγματα για ανάλυση επιτόπου ή εκτός εγκατάστασης σε εργαστήριο που

ορίζεται από τον OPCW. Τα μέλη της ομάδας μπορούν επίσης να λάβουν συνέντευξη από θύματα, αυτόπτες μάρτυρες και ιατρικό προσωπικό και να συμμετέχουν σε αυτοψίες. Εντός 24 ωρών από την άφιξη, η ομάδα επιθεώρησης πρέπει να στείλει μια έκθεση κατάστασης στον Γενικό Διευθυντή.

Επίσης, μια προκαταρκτική αναφορά στέλνεται εντός 72 ωρών από την επιστροφή της ομάδας στη Χάγη, ενώ εντός 30 ημερών υποβάλλεται η τελική έκθεση. Ο Γενικός Διευθυντής διαβιβάζει αυτές τις εκθέσεις στο Εκτελεστικό Συμβούλιο και σε όλα τα άλλα Κράτη Μέρη. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο εξετάζει τις εκθέσεις και λαμβάνει τις κατάλληλες αποφάσεις.

Ο OPCW ανταποκρίνεται επίσης σε περιπτώσεις εικαζόμενης χρήσης χημικών όπλων, είτε με εμπλεκόμενα μη Κράτη Μέρη, είτε σε έδαφος που δεν ελέγχεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Υπό αυτές τις συνθήκες, ο Οργανισμός οφείλει να συνεργάζεται στενά με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και να διαθέτει πόρους του ΟΑΧΟ, εφόσον του ζητηθεί. Μια τέτοια περίπτωση έλαβε χώρα το 2013 όταν ο Οργανισμός συμμετείχε σε έρευνες του ΟΗΕ που αφορούσαν τη χρήση χημικών όπλων στη Συριακή Δημοκρατία, η οποία δεν αποτελούσε τότε κράτος μέλος της Σύμβασης. Οι ερευνητές έλαβαν συνέντευξη από επιζώντες και άλλους μάρτυρες, εντόπισαν πυρομαχικά που χρησιμοποιήθηκαν, συνέλεξαν βιοϊατρικά και περιβαλλοντικά δείγματα, τα οποία και απέστειλαν για ανάλυση σε εργαστήρια που είχαν οριστεί από τον OPCW. Το αποτέλεσμα της έρευνας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όντως είχαν χρησιμοποιηθεί χημικά όπλα.¹⁹

4.2 Θεμελίωση Αποστολή Εύρεσης Στοιχείων με αφορμή τη Συρία

Ως απάντηση σε επίμονους ισχυρισμούς για χρήση χημικών όπλων στη Συρία, η Αποστολή Εύρεσης Στοιχείων (FFM) του ΟΑΧΟ ιδρύθηκε το 2014 «με σκοπό να αποδείξει τα γεγονότα τα οποία σχετίζονταν με ισχυρισμούς για χρήση τοξικών χημικών ουσιών, και σύμφωνα με πληροφορίες για χρήση χλωρίου, για εχθρικούς σκοπούς στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας».

Από τον Μάιο του 2014, ο ΟΑΧΟ έχει αναπτύξει την FFM σε πολλές περιπτώσεις στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, αλλά και εκτός Συρίας και έχει

¹⁹ <https://www.opcw.org/work/responding-use-chemical-weapons>

κρατήσει τα Συμβαλλόμενα Κράτη ενήμερα για το έργο του. Η FFM παίρνει συνεντεύξεις από μάρτυρες και λαμβάνει δείγματα και φυσικά στοιχεία για ανάλυση.

Το 2015, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΟΑΧΟ και το ΣΑ του ΟΗΕ ενέκριναν τη συνεχή λειτουργία της FFM.

Τα ευρήματα της FFM τεκμηρίωσαν τα γεγονότα γύρω από τους ισχυρισμούς για τη χρήση τοξικών χημικών ως όπλα στη Συρία και επιβεβαίωσαν ότι είχαν χρησιμοποιηθεί χημικά όπλα. Τα ευρήματα της FFM αποτέλεσαν τη βάση για τις εργασίες του Κοινού Μηχανισμού Ερευνών ΟΑΧΟ-ΟΗΕ (JIM), ενός ανεξάρτητου οργάνου που ιδρύθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ²⁰. Σκοπός του JIM ήταν η ταυτοποίηση των δραστών που σχετίζονταν με τις επιθέσεις χημικών όπλων που επιβεβαίωσε η Αποστολή Εύρεσης Στοιχείων. Η θητεία του JIM έληξε τον Νοέμβριο του 2017.

Επιπρόσθετα ο OPCW έχει αναπτύξει, τη διαδικασία Διερευνητικής Αποστολής Δεδομένων με σκοπό τη διερεύνηση καταγγελιών που αφορούν στη χρήση χημικών όπλων στη Συρία και ταυτόχρονα έχει κρατήσει τα συμβαλλόμενα κράτη ενήμερα για το έργο του FFM που διεξάγεται.

Η Σύμβαση διευκολύνει επιπλέον την ανταλλαγή πληροφοριών και εξοπλισμού μεταξύ των Κρατών Μερών που μπορούν να βοηθήσουν στην προστασία των πληθυσμών από τις επιπτώσεις μιας επίθεσης με χημικά όπλα στο πλαίσιο μιας διαδικασίας Ταχείας Αντίδρασης και Βοήθειας. Εξουσιοδοτεί επίσης την Τεχνική Γραμματεία για παροχή βοήθειας στα Κράτη Μέρη που την αιτούνται. Περαιτέρω, η αποστολή Ταχείας Αντίδρασης και Βοήθειας (RRAM) του ΟΑΧΟ εκπληρώνει αυτό το καθήκον σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και μπορεί να αναπτυχθεί κατόπιν αιτήματος του Συμβαλλόμενου στη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα Κράτους που χρειάζεται επείγουσα βοήθεια λόγω επίθεσης από χημικά όπλα.

Αποτελούμενη από μια ομάδα εμπειρογνομόνων της Τεχνικής Γραμματείας του ΟΑΧΟ, η RRAM διαθέτει δυνατότητες παροχής συμβουλών για μια σειρά διαφορετικών σεναρίων που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια μιας επίθεσης με χημικά όπλα. Η RRAM μπορεί επίσης να υποστηρίξει ένα Κράτος Μέρος στο συντονισμό των προσπαθειών απόκρισης με άλλους διεθνείς οργανισμούς. Η RRAM

²⁰ Ψήφισμα 2235, 7 Αυγούστου 2015.

εκτελεί περιοδικά ασκήσεις πεδίου για να διασφαλίσει την ετοιμότητα της για άμεση ανταπόκριση εφόσον και εάν της ζητηθεί.

Τέλος η Τεχνική Γραμματεία παρέχει συμβουλές και βοήθεια, κατόπιν αιτήματος, στα Κράτη Μέρη που δεν επιδιώκουν έρευνα ή ταχεία απάντηση, αλλά επιθυμούν να επωφεληθούν από την τεχνική εμπειρογνωμοσύνη της. Για παράδειγμα, η εμπειρογνωμοσύνη μπορεί να χρειαστεί για τον εντοπισμό των χημικών παραγόντων που χρησιμοποιούνται σε μια επίθεση. Η Γραμματεία έχει εξουσιοδοτηθεί από τη Σύμβαση να παρέχει τέτοια τεχνική βοήθεια, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει ακόμα και επισκέψεις στο ενδιαφερόμενο Κράτος Μέρος²¹.

²¹ <https://www.opcw.org/work/responding-use-chemical-weapons>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «5» Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΑΧΟ

5.1 Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα (CWC)

Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα (CWC) είναι μια πολυμερής συνθήκη που απαγορεύει τα χημικά όπλα και απαιτεί την καταστροφή τους εντός καθορισμένης χρονικής περιόδου. Αποτελείται από ένα προοίμιο, 24 Άρθρα και 3 Παραρτήματα- το Παράρτημα για τα χημικά προϊόντα, το Παράρτημα Επαλήθευσης και το Παράρτημα Εμπιστευτικότητας. Η συνθήκη έχει απεριόριστη διάρκεια και είναι πολύ πιο ολοκληρωμένη από το Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1925, το οποίο απαγορεύει τη χρήση αλλά όχι την κατοχή χημικών όπλων²².

Οι διαπραγματεύσεις για τη CWC ξεκίνησαν το 1980 στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για τον Αφοπλισμό. Η σύμβαση τέθηκε σε διαδικασία υπογραφής στις 13 Ιανουαρίου 1993 και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Απριλίου 1997.

Η εφαρμογή της Σύμβασης εποπτεύεται από τον Οργανισμό για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων (OPCW), ο οποίος έχει την έδρα του στη Χάγη με περίπου 500 υπαλλήλους. Ο OPCW λαμβάνει τις δηλώσεις κρατών-μερών που περιγράφουν λεπτομερώς τις δραστηριότητες ή τα υλικά που σχετίζονται με τα χημικά όπλα και τις σχετικές βιομηχανικές δραστηριότητες. Μετά τη λήψη των δηλώσεων, ο OPCW επιθεωρεί και παρακολουθεί τις εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες των κρατών-μερών που σχετίζονται με τη σύμβαση, για να διασφαλίσει τη συμμόρφωση²³.

Η CWC είναι ανοιχτή σε όλα τα έθνη και αυτή τη στιγμή έχει 193 κράτη-μέλη . Το Ισραήλ έχει υπογράψει αλλά δεν έχει ακόμη επικυρώσει τη σύμβαση²⁴. Τρία κράτη δεν έχουν υπογράψει ούτε επικυρώσει τη σύμβαση (Αίγυπτος, Βόρεια Κορέα και Νότιο Σουδάν).

Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα απαγορεύει την ανάπτυξη, παραγωγή, απόκτηση, αποθήκευση ή διατήρηση χημικών όπλων, την άμεση ή έμμεση μεταφορά χημικών όπλων, την χρήση χημικών όπλων ή την στρατιωτική προετοιμασία για τη

²² <https://www.opcw.org/chemical-weapons-convention>

²³ <https://www.opcw.org/>

²⁴ <https://www.armscontrol.org/factsheets/cwcsig>

χρήση τους, τη βοήθεια, ενθάρρυνση ή παρακίνηση άλλων κρατών να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που απαγορεύονται από τη CWC και τη χρήση παραγόντων ελέγχου ταραχών «ως μεθόδου πολέμου».

Η CWC απαιτεί από τα κράτη-μέλη να δηλώσουν εγγράφως στον OPCW τα αποθέματά των χημικών όπλων τους, τις εγκαταστάσεις παραγωγής χημικών όπλων (CWPFs), τις σχετικές εγκαταστάσεις χημικής βιομηχανίας και άλλες πληροφορίες που σχετίζονται με τα όπλα. Αυτό πρέπει να γίνει εντός 30 ημερών από την έναρξη ισχύος της σύμβασης για κάθε κράτος μέλος.

Ακόμη, τα κράτη-συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να δηλώσουν όλα τα αποθέματα χημικών όπλων, τα οποία κατανέμονται σε τρεις κατηγορίες:

Κατηγορία 1: χημικά όπλα βασισμένα σε χημικές ουσίες του προγράμματος 1, συμπεριλαμβανομένων των VX και σαρίν.

Κατηγορία 2: χημικά όπλα που βασίζονται σε χημικές ουσίες που δεν ανήκουν στο Πρόγραμμα 1, όπως το φωσγένιο.

Κατηγορία 3: χημικά όπλα, συμπεριλαμβανομένων μη γεμάτων πυρομαχικών, συσκευών και εξοπλισμού που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τη χρήση χημικών όπλων.

Τα κράτη, επίσης, υποχρεούνται να δηλώνουν τις πιθανές εγκαταστάσεις παραγωγής χημικών όπλων στα εδάφη τους από την 1η Ιανουαρίου 1946, τις εγκαταστάσεις (όπως εργαστήρια και χώροι δοκιμών) που σχεδιάστηκαν, κατασκευάστηκαν ή χρησιμοποιούνται κυρίως για την ανάπτυξη χημικών όπλων από την 1η Ιανουαρίου 1946, την ύπαρξη «Παλαιών» χημικών όπλων στην επικράτειά τους²⁵, τα «εγκαταλειμμένα» χημικά όπλα²⁶, τα πιθανά σχέδια για καταστροφή όπλων και εγκαταστάσεων, όλες τις μεταφορές ή παραλαβές χημικών όπλων ή εξοπλισμού παραγωγής χημικών όπλων από την 1η Ιανουαρίου 1946 και όλους τους παράγοντες ελέγχου ταραχών στην κατοχή τους.

²⁵ Πρόκειται για χημικά όπλα που κατασκευάστηκαν πριν από το 1925 ή αυτά που παράχθηκαν μεταξύ 1925 και 1946 που έχουν υποβαθμιστεί σε τέτοιο βαθμό που δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν ως χημικά όπλα.

²⁶ Πρόκειται για χημικά όπλα που βρίσκονται εγκαταλελειμμένα από ένα κράτος στη επικράτεια άλλου κράτους χωρίς την συναίνεση του δεύτερου την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 1925.

Επιπλέον, σε ότι αφορά τις χημικές βιομηχανίες, η σύμβαση απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να δηλώσουν την τυχόν ύπαρξη εγκαταστάσεων χημικής βιομηχανίας που παράγουν ή χρησιμοποιούν χημικές ουσίες που εμπίπτουν σε αυτή. Αυτές οι χημικές ουσίες ομαδοποιούνται σε «προγράμματα», με βάση τον κίνδυνο που ενέχουν για τη σύμβαση. Για παράδειγμα, μια εγκατάσταση που παράγει μια χημική ουσία του προγράμματος 1 θεωρείται εγκατάσταση του προγράμματος 1.

Πιο συγκεκριμένα, οι χημικές ουσίες και οι πρόδρομες ουσίες του προγράμματος 1 αποτελούν «υψηλό κίνδυνο» για τη σύμβαση και σπάνια χρησιμοποιούνται για ειρηνικούς σκοπούς. Τα συμβαλλόμενα κράτη δεν επιτρέπεται να διατηρούν αυτά τα χημικά, παρά μόνο σε μικρές ποσότητες για ερευνητική, ιατρική, φαρμακευτική ή αμυντική χρήση. Πολλές χημικές ουσίες του προγράμματος 1 έχουν αποθηκευτεί ως χημικά όπλα.

Όσον αφορά τις χημικές ουσίες του προγράμματος 2, είναι τοξικές χημικές ουσίες που ενέχουν «σημαντικό κίνδυνο» για τη σύμβαση και είναι πρόδρομοι για την παραγωγή χημικών ουσιών του προγράμματος 1 ή του προγράμματος 2. Αυτές οι χημικές ουσίες δεν παράγονται σε μεγάλες ποσότητες για εμπορικούς ή άλλους ειρηνικούς σκοπούς.

Τέλος, οι χημικές ουσίες του προγράμματος 3 παράγονται συνήθως σε μεγάλες ποσότητες για σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη CWC, αλλά εξακολουθούν να αποτελούν κίνδυνο για τη σύμβαση. Ορισμένες από αυτές τις χημικές ουσίες έχουν αποθηκευτεί ως χημικά όπλα. Η CWC απαιτεί επίσης τη δήλωση των εγκαταστάσεων που παράγουν ορισμένα μη προγραμματισμένα χημικά.

Τα μη προγραμματισμένα χημικά είναι οποιεσδήποτε μη χημικές ουσίες που:

- Ανήκουν στην κατηγορία των χημικών ενώσεων που αποτελούνται από όλες τις ενώσεις του άνθρακα εκτός από τα οξείδια, τα σουλφίδια και τα ανθρακικά μέταλλα που αναγνωρίζονται με χημική ονομασία, με δομικό τύπο, εάν είναι γνωστό, και από τον αριθμό μητρώου, εάν έχει εκχωρηθεί..
- Δεν περιέχονται στα Προγράμματα Χημικών Προϊόντων, καθώς και μη προγραμματισμένες διακριτές οργανικές χημικές ουσίες που υπόκεινται σε δήλωση οι οποίες παράγονται με σύνθεση και απομονώνονται για χρήση ή πώληση ως συγκεκριμένο τελικό προϊόν.

Η σύμβαση, ακόμη απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να καταστρέψουν:

- Όλα τα χημικά όπλα υπό τη δικαιοδοσία ή τον έλεγχό τους.
- Όλες τις εγκαταστάσεις παραγωγής χημικών όπλων υπό τη δικαιοδοσία ή τον έλεγχό τους.
- Τα Εγκαταλελειμμένα χημικά όπλα σε εδάφη άλλων κρατών.
- Τα Παλιά χημικά όπλα.

Επιπλέον στη σύμβαση προβλέπεται, ότι η καταστροφή των χημικών όπλων κατηγορίας 1 έπρεπε να ξεκινήσει εντός δύο ετών από την έναρξη ισχύος της CWC για ένα κράτος-μέλος. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να καταστρέψουν το 1% εντός τριών ετών από την έναρξη ισχύος της CWC, το 20% εντός πέντε ετών, το 45% εντός επτά ετών και το 100% εντός 10 ετών. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη μέρη που υπέγραψαν τη συνθήκη όταν τέθηκε σε ισχύ το 1997, έπρεπε να έχουν ολοκληρώσει την καταστροφή των χημικών ουσιών της κατηγορίας 1, έως τις 29 Απριλίου 2007. Τα κράτη-μέρη που υπέγραψαν τη συνθήκη όταν τέθηκε σε ισχύ έπρεπε να καταστρέψουν ολόκληρα τα αποθέματά τους, έως τις 29 Απριλίου 2012. Ωστόσο, ο ΟΑΧΟ μπορούσε να παρατείνει αυτές τις προθεσμίες λόγω «εξαιρετικών περιστάσεων». Σε αυτό το πλαίσιο, τον Δεκέμβριο του 2006, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΟΑΧΟ χορήγησε σχεδόν σε όλους τους κατόχους παρατάσεις διαφορετικού χρόνου, με μόνη εξαίρεση την Αλβανία, η οποία ήταν το μόνο κράτος-μέλος που πλησίαζε την πλήρη καταστροφή των αποθεμάτων της εκείνη την εποχή.

Αντίστοιχα, η καταστροφή των χημικών όπλων κατηγορίας 2 και 3 έπρεπε να ξεκινήσει εντός ενός έτους από την έναρξη ισχύος της CWC για ένα κράτος-μέλος. Η καταστροφή των CWPFs που είναι ικανά να παράγουν χημικά του προγράμματος 1, έπρεπε να ξεκινήσει εντός ενός έτους από την έναρξη ισχύος της CWC για ένα κράτος. Τα κράτη-μέλη που υπέγραψαν τη συνθήκη όταν τέθηκε αρχικά σε ισχύ έπρεπε να ολοκληρώσουν την καταστροφή των CWPFs που παρήγαγαν χημικές ουσίες του προγράμματος 1 έως τις 29 Απριλίου 2007.

Η καταστροφή άλλων CWPFs έπρεπε να ξεκινήσει εντός ενός έτους από την έναρξη ισχύος του CWC για ένα κράτος-μέλος. Τα κράτη-μέρη που υπέγραψαν τη συνθήκη όταν τέθηκε αρχικά σε ισχύ έπρεπε να ολοκληρώσουν την καταστροφή τους έως τις 29 Απριλίου 2002.

Βέβαια, τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούσαν να ζητήσουν τη μετατροπή των CWWFs σε εγκαταστάσεις για μη απαγορευμένους σκοπούς. Μόλις εγκριθούν τα αιτήματά τους, τα κράτη-μέλη που υπέγραψαν τη συνθήκη όταν τέθηκε αρχικά σε ισχύ, έπρεπε να ολοκληρώσουν τη μετατροπή αυτή έως τις 29 Απριλίου 2003. Από τον Δεκέμβριο του 2016, 90 από τα 97 CWWFs που δηλώθηκαν στον OPCW είτε έχουν καταστραφεί (67) είτε έχουν μετατραπεί για ειρηνικούς σκοπούς (23).

Στη συνέχεια, η σύμβαση θεσπίζει τρεις τύπους επιτόπιων δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη δημιουργία εμπιστοσύνης και στη συμμόρφωση των κρατών-μερών για τη CWC. Αυτές περιλαμβάνουν:

- «Συνήθεις επιθεωρήσεις» εγκαταστάσεων, που σχετίζονται με χημικά όπλα και εγκαταστάσεις χημικής βιομηχανίας για την επαλήθευση του περιεχομένου των δηλώσεων και για την επιβεβαίωση, ότι οι δραστηριότητες συνάδουν με τις υποχρεώσεις της CWC.
- «Επιθεωρήσεις πρόκλησης», που μπορούν να διεξαχθούν σε οποιαδήποτε εγκατάσταση ή τοποθεσία κράτους-μέλους με σκοπό να διευκρινιστούν ζητήματα πιθανής μη συμμόρφωσης²⁷.
- Έρευνες για εικαζόμενη χρήση χημικών όπλων.

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός, πως η Σύμβαση ενθαρρύνει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-συμβαλλόμενων, καλώντας τα, στη μη διατήρηση περιορισμών μεταξύ τους, που θα παρεμπόδιζαν το εμπόριο ειδών που σχετίζονται με χημικές ουσίες για ειρηνική χρήση. Αντιθέτως, η σύμβαση περιορίζει το εμπόριο με μη συμβαλλόμενα μέρη, θέτοντας εκτός νόμου τη μεταφορά των χημικών προϊόντων του Προγράμματος 1 και 2²⁸. Για να διασφαλιστεί ότι οι μεταφορές του Προγράμματος 3²⁹ σε μη συμβαλλόμενα μέρη δεν χρησιμοποιούνται για σκοπούς που απαγορεύονται από τη σύμβαση, η CWC απαιτεί από τα κράτη-μέλη εξαγωγής, τη λήψη πιστοποιητικού τελικής χρήσης από τα κράτη εισαγωγής.

Εάν διαπιστωθεί, ότι τα κράτη-μέλη έχουν εμπλακεί σε απαγορευμένες ενέργειες, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν «σοβαρή ζημία» στη σύμβαση, ο

²⁷ Για να αποφευχθεί η κατάχρηση αυτού του μέτρου, το εκτελεστικό όργανο του ΟΑΧΟ ψηφίζει με πλειοψηφία τριών τετάρτων, προκειμένου να ξεκινήσει μια επιθεώρηση πρόκλησης.

²⁸ Όπως αυτά περιγράφονται στο παράρτημα «Β» της παρούσας διατριβής.

²⁹ Όπως αυτά περιγράφονται στο παράρτημα «Β» της παρούσας διατριβής.

OPCW δύναται να λάβει συλλογικά κυρωτικά μέτρα κατά των κρατών-συμβαλλόμενων μερών, ενώ σε περιπτώσεις «ιδιαίτερης βαρύτητας», ο ΟΑΧΟ θέτει το ζήτημα ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και της Γενικής Συνέλευσης.

Τέλος, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση ερωτημάτων που εγείρονται σχετικά με τη συμμόρφωσή τους με τη CWC. Εάν δεν το κάνουν, ο OPCW μπορεί, μεταξύ άλλων, να περιορίσει ή να αναστείλει τα δικαιώματα και τα προνόμια του κράτους, που σχετίζονται με τη CWC, όπως δικαιώματα ψήφου και εμπορίου³⁰.

5.2 Αξιολόγηση της CWC

Η Σύμβαση δεν είναι μόνο μοναδική γιατί ορίζει τη συνολική και επαληθεύσιμη απαγόρευση μιας ολόκληρης κατηγορίας όπλων μαζικής καταστροφής, αλλά και γιατί συμμορφώνεται πλήρως με τις αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης, καθιστώντας παράλληλα ιδιαίτερα σημαντική την εξασφάλιση υποστήριξης, αλλά και δέσμευσης από μια μεγάλη ομάδα χωρών. Το συμπέρασμα επίσης της Σύμβασης σήμαινε ότι η κουλτούρα της επαλήθευσης, η οποία είχε ως επί το πλείστο αναπτυχθεί στο πλαίσιο του ελέγχου των εξοπλισμών μεταξύ Ανατολής-Δύσης (και το οποίο ήταν σε μεγάλο βαθμό άγνωστο στα περισσότερα άλλα κράτη), είχε πλέον αποκτήσει καθολική αποδοχή.

Ωστόσο, όπως ισχύει συνήθως και με όλους τους συμβιβασμούς, έτσι και στη συγκεκριμένη σύμβαση υπήρχαν ζητήματα θεμελιώδους σημασίας, όπου η τελική συναίνεση για το κείμενο της συνθήκης δημιουργούσε αποκλίνουσες προσεγγίσεις. Το ένα ζήτημα σχετιζόταν με τη διεθνή συνεργασία και το ζήτημα των καθεστώτων ελέγχου προμηθευτών που υφίστανται παράλληλα με τη Σύμβαση, ενώ το άλλο, σχετιζόταν με την έκταση των δεσμεύσεων που μπορεί να αναλαμβάνονται και αφορούσε στην παροχή βοήθειας και προστασίας σε περίπτωση επίθεσης με χημικά όπλα σε ένα Κράτος Μέρος. Στο τέλος όμως, η προοπτική απαλλαγής από τα παγκόσμια αποθέματα των χημικών όπλων και η θέσπιση της πλήρους απαγόρευσης αυτών των όπλων, αντιστάθμισε τις διαφορές των ζητημάτων και

³⁰ <https://www.opcw.org/media-centre/opcw-numbers>

δημιούργησε μια ενιαία στάση υποστηρίζοντας τη συνθήκη, καθιστώντας την ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη υγεία και αποτελεσματικότητα του Οργανισμού³¹.

Η συγκεκριμένη σύμβαση, αποτελεί επίσης, την πρώτη πολυμερή συνθήκη αφοπλισμού και μη διάδοσης, που απαγορεύει την ανάπτυξη, παραγωγή, απόκτηση και μεταφορά μιας ολόκληρης κατηγορίας όπλων μαζικής καταστροφής (WMD) υπό καθολικά εφαρμοσμένο διεθνή έλεγχο. Με βάση τη Σύμβαση, τα συμβαλλόμενα κράτη της CWC έχουν δημιουργήσει αυτό που ονομάζεται πυρήνας-στόχοι του ΟΑΧΟ. Πιο συγκεκριμένα, έχουν δημιουργήσει τη χημική αποστρατιωτικοποίηση, τη μη διάδοση, τη βοήθεια και προστασία, τη διεθνή συνεργασία, την καθολικότητα, την εθνική εφαρμογή και την οργανωτική αποτελεσματικότητα. Από αυτά, τα τέσσερα πρώτα περιγράφονται ανεπίσημα ως πυλώνες της Σύμβασης.

Η CWC απαιτεί επιπλέον την πλήρη και επαληθεύσιμη εξάλειψη όλων των αποθεμάτων των CW και των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, η επαλήθευση περιλαμβάνει υποχρεωτικά εθνικές δηλώσεις σχετικά με τις βιομηχανικές και στρατιωτικές χημικές δραστηριότητες. Η Σύμβαση παρακολουθεί ακόμα, τις νόμιμες, βιομηχανικές και εμπορικές χημικές δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με τα CW, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν γίνεται κατάχρηση και εκτροπή τους για παράνομους σκοπούς³².

Με 193 κράτη μέλη, η CWC πλησιάζει τον δεδηλωμένο στόχο της για καθολική ένταξη των κρατών. Ωστόσο, η καθολικότητα παραμένει βασική προτεραιότητα, δεδομένου ότι η απουσία έστω και λίγων κρατών θα μπορούσε να υπονομεύσει τη συνθήκη, μετατρέποντας αυτά τα κράτη σε ασφαλή καταφύγια ή σημεία συγκέντρωσης τρομοκρατών και λαθρεμπόρων χημικών όπλων³³.

Η CWC αποτελεί μια διεθνή συνθήκη με λεπτομερείς διαδικασίες επαλήθευσης, που θέτει τις εθνικές υποχρεώσεις εφαρμογής των μέτρων και τις διατάξεις για την πραγματοποίηση των επιθεωρήσεων σύντομης προειδοποίησης χωρίς το δικαίωμα της άρνησης. Ο OPCW και η Γραμματεία του, η οποία είναι

³¹ Sergey Batsanov, "Approaching the 10th Anniversary of the Chemical Weapons Convention: A Plan for Future Progress", *Nonproliferation Review*, vol. 13, no. 2 (July 2006)

³² Jean Pascal Zanders, "The Chemical Weapons Convention and Universality: A Question of Quality Over Quantity?", *Disarmament Forum*, no. 4 (2002)

³³ Daniel Feakes, "Getting Down to the Hard Cases: Prospects for CWC Universality", *Arms Control Today*, vol. 38, no. 2 (March 2008)

επιφορτισμένη με την καθημερινή διοίκηση και εφαρμογή της CWC, κατάλαβαν γρήγορα, ότι ακόμη και αν οι κυβερνήσεις είχαν την τάση να ενταχθούν στην CWC, αυτό ήταν γεμάτο με νομικά, αλλά και πρακτικά εμπόδια.

Το γεγονός αυτό, δημιουργούσε την απαίτηση, προκειμένου ο οργανισμός να πείσει μια σειρά ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των χημικών βιομηχανιών. Προκειμένου να το επιτύχει, έπρεπε να άρει είτε την αδράνεια των κρατών, είτε τις πολυσύχναστες κοινοβουλευτικές ατζέντες. Γι' αυτό, αποφάσισε να υιοθετήσει μια πολύ πιο προορατική προσέγγιση από ότι συνήθως σε θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια, με στόχο να επηρεάσει τη λήψη εσωτερικών κυβερνητικών αποφάσεων. Εξαρχής, ο ΟΑΧΟ ανέλαβε πρακτικό ρόλο στο να πείσει τα κράτη να συμμετάσχουν, κυρίως με προσφορές βοήθειας, στην ανάπτυξη των εθνικών νομοθεσιών και κανονισμών. Επιπλέον, οι προσπάθειες του ΟΑΧΟ για την εξασφάλιση της καθολικής ιδιότητας μέλους ενισχύθηκαν με το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε από το Εκτελεστικό Συμβούλιο το 2003. Από τη στιγμή που το άρθρο VII (παρ.1) της CWC υποχρέωνε όλα τα Κράτη Μέρη να υιοθετήσουν τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της CWC, η Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ συμμετείχε ενεργά στην παροχή βοήθειας στα συμβαλλόμενα κράτη.

Μετά την Πρώτη Διάσκεψη Αναθεώρησης το 2003, ένα άλλο Σχέδιο Δράσης για την Εφαρμογή του Άρθρου VII υιοθετήθηκε, παρέχοντας ένα πλαίσιο νομικής τεχνικής βοήθειας, που περιλάμβανε υποδείγματα, επεξηγηματική τεκμηρίωση και συμβουλές.

Οι ενέργειες αυτές, ήταν το αποτέλεσμα μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, ανάλυσης και μη παραδοσιακής διπλωματίας, που μόνο ο ΟΑΧΟ ήταν σε θέση να καταφέρει, αφού τα μεμονωμένα κράτη με τις διαφορετικές προτεραιότητες στην εξωτερική πολιτική συνήθως δεν μπορούν να «στηρίξουν» μια τέτοια συνέχεια στη διπλωματική προσπάθεια³⁴.

Επιπρόσθετα, η αποδοχή οποιασδήποτε συνθήκης αφοπλισμού είναι γενικά αποδεκτό, ότι αποτελεί μια πολιτικά δύσκολη απόφαση. Η ένταξη ενός κράτους στη CWC απαιτούσε πρακτικές ενέργειες και δέσμευση πόρων. Η προσχώρηση όμως κρατών στη CWC σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, είναι σαφής απόδειξη της

³⁴ Batsanov, "Approaching the 10th Anniversary of the Chemical Weapons Convention", <https://www.nonproliferation.org/wp-content/uploads/npr/132batsanov.pdf>

αποτελεσματικότητας του ΟΑΧΟ και της επιτυχία της CWC. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της CWC, συνέβαλε στη δημιουργία ευρείας διεθνούς διάδοσης και αποδοχής. Παρόμοια, η αμοιβαία ενισχυτική σχέση μεταξύ της CWC και του ΟΑΧΟ, από την αρχή προσέφερε στη Σύμβαση επαληθεύσιμη και ισχυρή θεσμική υποστήριξη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις της CWC. Αυτή η επιτυχία έδωσε τη δυνατότητα στον ΟΑΧΟ να εξελιχθεί από φορέας υλοποίησης σε νομικό τεχνικό και πολιτικό πυρήνα ενός νέου, πλήρως ανεπτυγμένου καθεστώτος ασφαλείας. Ως Οργανισμός, ο ΟΑΧΟ δημιουργήθηκε γρήγορα κατά τη διάρκεια μιας τετραετούς προπαρασκευαστικής φάσης (1993-97), πριν τεθεί σε ισχύ η CWC³⁵.

Όντας νέος οργανισμός και ασχολούμενος με έναν νέο τομέα αφοπλισμού, ο OPCW ήταν αναπόφευκτα αντιμέτωπος με πολλά άγνωστα, που απαιτούσαν σημαντικό αυτοσχεδιασμό, ιδιαίτερα στα πρώτα του χρόνια.

Το υψηλό ποσοστό ένταξης στη CWC, καθώς και η συμμόρφωση των κρατών, λόγω του πρωτοποριακού ρόλου του ΟΑΧΟ στην προσέγγιση και παροχή βοήθειας στα συμβαλλόμενα κράτη, αλλά και σε προκλήσεις εφαρμογής συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης της εθνικής ποινικής νομοθεσίας, αύξησε σημαντικά την αξιοπιστία και την θέληση για πραγματικό αφοπλισμό από τα χημικά όπλα. Μέσα σε λιγότερο από μια δεκαετία (μέχρι τον Μάιο 2006), σχεδόν το 20% των γνωστών χημικών όπλων είχε ήδη καταστραφεί και από τις 65 εγκαταστάσεις παραγωγής χημικών που δηλώθηκαν, 52 είχαν πάψει να υπάρχουν. Μέχρι τα τέλη του 2006, οι ΗΠΑ είχαν καταστρέψει λιγότερο από το μισό του χημικού οπλοστασίου τους. Η Ρωσία είχε χειρότερη επίδοση, με περίπου 16%. Το 2007, ο OPCW είχε πραγματοποιήσει 2.800 επιθεωρήσεις³⁶ σε 200 τοποθεσίες που σχετίζονταν με χημικά όπλα και πάνω από 850 βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε 77 Συμβαλλόμενα Κράτη. Κανένα κράτος δεν έχει αποχωρήσει ούτε απείλησε να αποχωρήσει από τη CWC. Με μόνο 12 εναπομείναντα κράτη (μέχρι το 2006), ο ΟΑΧΟ μπορούσε να επικεντρώσει την προσοχή του σε μια ολοένα μειούμενη «γκρίζα ζώνη», όπου εξακολουθούσε να υπάρχει ασταθής εθνική συμμόρφωση, και μια διαχειρίσιμα μικρή «μαύρη περιοχή», αποτελούμενη από μη συμβαλλόμενα μέρη.

³⁵ Ian R. Kenyon and Daniel Feakes (eds), *The Creation of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons: A Case Study in the Birth of an Intergovernmental Organisation* (The Hague: TMC Asser Press, 2007).

³⁶ Εναρκτήριο ημερομηνία είναι ο Απρίλιος του 1997.

5.3 Η Συμβολή του OPCW

Ο OPCW συμβάλλει στις πολυμερείς αντιτρομοκρατικές πρωτοβουλίες, μέσω της προσπάθειάς του για προώθηση της καθολικής προσκόλλησης στη CWC και στην εξάλειψη της απειλής από τα χημικά όπλα, παρόλο που, τόσο ο OPCW, όσο και το καθεστώς επαλήθευσής του δεν σχεδιάστηκαν ειδικά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή την ανίχνευση της παραγωγής, μεταφοράς ή χρήσης μικρής κλίμακας τοξικών υλικών από μη κρατικούς παράγοντες όπως οι τρομοκρατικές ομάδες. Το καθεστώς της CWC προσφέρει στα κράτη χρήσιμα εργαλεία, με τα οποία μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτή την απειλή. Μεταξύ αυτών των εργαλείων είναι η τεχνική βοήθεια του προγράμματος του OPCW, της διευκόλυνσης στην ανταλλαγή πληροφοριών και στη διεθνή συνεργασία στους τομείς της πρόληψης, του μετριασμού και της ανταπόκρισης και ασφάλειας στα χημικά εργοστάσια.

Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια, ο OPCW έχει αυξήσει τη βοήθεια σε κράτη και δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη ανάπτυξη των εθνικών ικανοτήτων και ιδιαίτερα την πρόληψη από την κατάχρηση της έκλυσης τοξικών χημικών ουσιών.

Εν κατακλείδι, ως ο κορυφαίος διεθνής οργανισμός αφιερωμένος στην πρόληψη της κατάχρησης τοξικών χημικών ουσιών με στενούς δεσμούς με τη χημική βιομηχανία, ο OPCW χρησιμεύει επίσης ως φόρουμ για διάλογο σχετικά με τη χημική ασφάλεια μεταξύ κυβερνήσεων και ιδιωτικού τομέα. Ο OPCW έχει περαιτέρω αναπτύξει το ρόλο του ως πλατφόρμα ευαισθητοποίησης, διάδοσης βέλτιστων πρακτικών και προώθησης της ανταλλαγής ιδεών και εμπειρογνωμοσύνης προκειμένου να υποστηρίξει την ασφαλή παραγωγή, μεταφορά και αποθήκευση των χημικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «6» ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ OPCW

6.1 Δράσεις καταστροφής

6.1.1 Οι δράσεις του Οργανισμού για την εξασφάλιση της καταστροφής των χημικών όπλων

Ως πρωταρχικό βήμα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων καταστροφής, η Σύμβαση απαιτεί από τα Κράτη Μέρη να υποβάλλουν δηλώσεις για τα υπάρχοντα χημικά όπλα, χημικά, υλικά, εξοπλισμό και εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή τέτοιων όπλων. Αυτές οι δηλώσεις παρέχουν βασικά δεδομένα στον OPCW για επιθεωρήσεις σχεδιασμού και για επαλήθευση της καταστροφής.

Κάθε Κράτος Μέρος υποχρεούται να υποβάλει δηλώσεις σχετικά με τα χημικά όπλα στον ΟΑΧΟ το αργότερο 30 ημέρες μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το εν λόγω Κράτος Μέρος.

Οι δηλώσεις που σχετίζονται με τα χημικά όπλα περιλαμβάνουν πληροφορίες για χημικά όπλα και τη συνολική ποσότητα κάθε χημικής ουσίας, για παλιά και εγκαταλελειμμένα χημικά όπλα, για εγκαταστάσεις παραγωγής χημικών όπλων με τη μορφή των όπλων³⁷, για εγκαταστάσεις ή εγκαταστάσεις έρευνας και ανάπτυξης χημικών όπλων

Πρέπει, επίσης, να υποβληθεί από το κράτος ένα γενικό σχέδιο καταστροφής, συμπεριλαμβανομένου ενός χρονοδιαγράμματος συμβατού με τα χρονικά πλαίσια καταστροφής που ορίζονται από τη Σύμβαση και τις αποφάσεις του Εκτελεστικού Συμβουλίου, ο κατάλογος των τύπων και των ποσοτήτων χημικών όπλων που πρέπει να καταστραφούν σε κάθε εγκατάσταση καταστροφής χημικών όπλων (CWDF), οι εκτιμήσεις κόστους, οι μέθοδοι καταστροφής και τυχόν ζητήματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά το εθνικό πρόγραμμα καταστροφής. Ακόμη, υποβάλλονται και κάποιες άλλες λεπτομέρειες, καθώς και ότι απαιτείται για την υποβολή σχεδίων και εκθέσεων καταστροφής, όπως προσδιορίζονται στα Μέρη IV και V του Παραρτήματος Επαλήθευσης της σύμβασης.

³⁷ Για παράδειγμα, χημικό παράγοντα, πυρομαχικά, δυαδικά ή πολλαπλών συστατικών χημικά όπλα ή εξοπλισμό.

Οποιαδήποτε ανακάλυψη χημικών όπλων μετά την υποβολή της αρχικής δήλωσης αναφέρεται σύμφωνα με το άρθρο IV. Όλες οι δηλώσεις που σχετίζονται με τα χημικά όπλα υποβάλλονται στο Τμήμα Δηλώσεων του ΟΑΧΟ για επεξεργασία, αξιολόγηση και επικύρωση. Οι δηλώσεις μπορούν να υποβάλλονται από τα κράτη μέλη ηλεκτρονικά μέσω του συστήματος Ασφαλούς Ανταλλαγής Πληροφοριών (SIX) ή μέσω των Μόνιμων Αντιπροσωπειών τους στον ΟΑΧΟ, είτε με τη χρήση ηλεκτρονικής φόρμας, είτε σε έντυπη μορφή.

Επιπλέον ένα Κράτος Μέρος μπορεί να επιλέξει και να εφαρμόσει τις κατάλληλες τεχνολογίες καταστροφής για τα χημικά του όπλα, με τις οποίες οι χημικές ουσίες μετατρέπονται ουσιαστικά σε μορφή ακατάλληλη για παραγωγή χημικών όπλων και οι οποίες –με μη αναστρέψιμο τρόπο– καθιστούν τα πυρομαχικά και άλλες συσκευές άχρηστα για χρήση ως χημικά όπλα. Ένας χημικός παράγοντας, για παράδειγμα, μπορεί να εξουδετερωθεί ή να αποτεφρωθεί, ενώ τα κενά από χημικές ουσίες πυρομαχικά και άλλες συσκευές μπορούν απλώς να τεμαχιστούν.

Η Σύμβαση απαιτεί επίσης από τα Κράτη Μέρη να αποδίδουν ύψιστη προτεραιότητα στη διασφάλιση της ασφάλειας των ανθρώπων και στην προστασία του περιβάλλοντος κατά την καταστροφή των CW. Οι μέθοδοι καταστροφής που χρησιμοποιούνται πρέπει να συμμορφώνονται με τους εθνικούς και διεθνείς κανονισμούς ασφάλειας και εκπομπών και δεν μπορούν να περιλαμβάνουν καύση σε ανοιχτό λάκκο, ταφή στο έδαφος ή απόρριψη σε οποιοδήποτε υδάτινη μάζα.

Πιο συγκεκριμένα, έχουν αναπτυχθεί τεχνολογίες καταστροφής χημικών όπλων για την καταστροφή συναρμολογημένων ενιαίων χημικών όπλων (π.χ. βλήματα πυροβολικού, όλμοι, βόμβες αέρα, ρουκέτες, κεφαλές πυραύλων, δεξαμενές ψεκασμού), χύδην παράγοντες χημικών όπλων, δυαδικά πυρομαχικά και ανακτημένα πυρομαχικά χημικών όπλων.

Αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να χωριστούν σε δύο κύριες ομάδες:

- Τεχνολογίες καταστροφής υψηλής θερμοκρασίας, όπως πυρόλυση πλάσματος, θάλαμοι αποτέφρωσης και έκρηξης, με το σχετικό σύστημα επεξεργασίας εκτός των αερίων χημικών.
- Τεχνολογίες καταστροφής σε χαμηλή θερμοκρασία όπως εξουδετέρωση (δηλαδή χρήση εξουδετερωτικών παραγόντων ή διαλύματος

απολύμανσης όπως μονοαιθανολαμίνη, RD-4M ή υδατικό NaOH) και υδρόλυση που ακολουθείται από δευτερογενείς επεξεργασίες των παραπροϊόντων που προκύπτουν (δηλ. εκροή, μάζα αντίδρασης ή υδρόλυση), όπως η ασφατικοποίηση (ενθυλάκωση), η βιοαποδόμηση ή η οξείδωση του υπερκρίσιμου νερού.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η CWC υποχρεώνει τα Κράτη Μέρη που κατέχουν χημικά όπλα να καταστρέψουν τα χημικά όπλα της Κατηγορίας 1 το αργότερο 10 χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης. Η Σύμβαση περιγράφει επίσης τις διαδικασίες για την αίτηση παράτασης για έως και πέντε επιπλέον έτη.

Πρακτικά, μετά την παρέλευση της αρχικής προθεσμίας, ζητήθηκαν παρατάσεις από τα εναπομείναντα κράτη κατόχους³⁸. Έτσι στην Ενδέκατη Σύνοδο της Διάσκεψης των Κρατών Μερών, δόθηκαν παρατάσεις, για κάθε Κράτος Μέρος που την αιτήθηκε, με την προϋπόθεση, ότι η οποιαδήποτε παράταση δεν θα πρέπει να υπερβεί τον ελάχιστο απαραίτητο χρόνο και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει η καταστροφή όλων των χημικών όπλων να παραταθεί πέραν των 15 ετών από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, θέτοντας έτσι την 29 Απριλίου 2012 ως την τελευταία δυνατή ημερομηνία καταστροφής των χημικών όπλων.

Τρία Κράτη Μέρη δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν την καταστροφή μέχρι την προθεσμία του 2012 και ζήτησαν περαιτέρω παρατάσεις. Η Διάσκεψη των Κρατών Μερών στη δέκατη έκτη σύνοδό της σημείωσε με ανησυχία, ότι η τελική παρατεταμένη προθεσμία της 29ης Απριλίου 2012 ενδέχεται να μην τηρηθεί πλήρως από αυτά τα εναπομείναντα κράτη κατόχους. Αποφάσισε, επιπλέον, ότι κάθε κράτος κάτοχος θα υποβάλει ένα λεπτομερές σχέδιο για την καταστροφή των υπολοίπων χημικών όπλων του, το συντομότερο δυνατό στην Εξηκοστή Όγδοη Σύνοδο του Εκτελεστικού Συμβουλίου, η οποία πραγματοποιήθηκε από 01 έως 04 Μαΐου 2012. Αυτά τα σχέδια θα προσδιορίζουν την προγραμματισμένη ημερομηνία ολοκλήρωσης για την καταστροφή τυχόν εναπομεινάντων χημικών όπλων.

Επιπρόσθετα εάν ένα κράτος επικυρώσει ή προσχωρήσει στη Σύμβαση μετά την περίοδο των 10 ετών για την καταστροφή, οφείλει να καταστρέψει τα χημικά όπλα που προσδιορίζονται στην παράγραφο 1, (δηλαδή τα υπάρχοντα χημικά όπλα, τα χημικά, τα υλικά, τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να

³⁸ Ρωσική Ομοσπονδία, ΗΠΑ, Ινδία, Λιβύη, Αλβανία

χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή τέτοιων όπλων) το συντομότερο δυνατό³⁹. Η σειρά καταστροφής και οι διαδικασίες για την αυστηρή τήρηση της επαλήθευσης για ένα τέτοιο Κράτος Μέρος καθορίζονται από το Εκτελεστικό Συμβούλιο.

Ακόμη, όλες οι δραστηριότητες καταστροφής που αναλαμβάνονται από τα κράτη μέλη, απαιτείται να πραγματοποιούνται υπό το άγρυπνο βλέμμα του ΟΑΧΟ. Στόχος των δραστηριοτήτων επαλήθευσης είναι η επιβεβαίωση της πλήρους καταστροφής των χημικών όπλων, η παροχή εμπιστοσύνης στα Κράτη Μέρη σχετικά με την ακεραιότητα της διαδικασίας καταστροφής στο σύνολό της και η διασφάλιση της μη εκτροπής των χημικών όπλων.

Για το σκοπό αυτό, η Τεχνική Γραμματεία απασχολεί μια ομάδα εμπειρογνομόνων επιθεώρησης αποστρατιωτικοποίησης χημικών, οι οποίοι έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε όλα τα μέρη των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και καταστροφής των χημικών όπλων. Αυτοί οι εμπειρογνώμονες είναι υπεύθυνοι για την απογραφή των υπολοίπων αποθεμάτων και για την παρακολούθηση και επαλήθευση της ολοκλήρωσης των εργασιών καταστροφής – σύμφωνα με τις συμφωνίες και τα συμφωνημένα σχέδια των επαληθεύσεων.

Μέχρι το τελικό σημείο της καταστροφής, οι επιχειρήσεις αποστρατιωτικοποίησης παρακολουθούνται συνεχώς από επιθεωρητές του ΟΑΧΟ. Οι επιθεωρητές έχουν συνεχή φυσική παρουσία στην εγκατάσταση καταστροφής και παρακολουθούν τις δραστηριότητες με διάφορα μέσα, όπως τηλεόραση κλειστού κυκλώματος, συμβουλευτικές οθόνες επεξεργασίας. Οι επιθεωρητές εξετάζουν επίσης την τεκμηρίωση και τα αρχεία που θεωρούν ότι σχετίζονται με τη διεξαγωγή της επιθεώρησής τους.

Κατόπιν, το Κράτος Μέρος πιστοποιεί, το αργότερο 30 ημέρες μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταστροφής, ότι όλα τα χημικά όπλα που δηλώθηκαν έχουν καταστραφεί. Σε αντάλλαγμα, η Τεχνική Γραμματεία επιβεβαιώνει τη δήλωση των Συμβαλλόμενων Κρατών – αναφέροντας την ολοκλήρωση της καταστροφής της καθορισμένης ποσότητας χημικών όπλων.

³⁹ Λεπτομέρειες καταστροφής περιγράφονται στο Άρθρο IV, παράγραφος 8, της σύμβασης.

6.1.2 Παλαιά – Εγκαταλελειμμένα χημικά όπλα προς καταστροφή

Τα παλιά χημικά όπλα (OCW) πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια σχετικά με την ημερομηνία κατασκευής και τη φυσική τους κατάσταση προτού επαληθευτεί ότι πληρούν τον ορισμό του παλαιού χημικού όπλου. Για παράδειγμα τέτοια είναι χημικά όπλα σε αποθηκευτικούς χώρους υψίστης ασφαλείας, όπως, βλήματα, ρουκέτες, όλμοι, βόμβες, νάρκες/συσσκευές διασποράς ψεκασμού και δεξαμενές ψεκασμού. Βέβαια η ποικιλία των χημικών γεμισμάτων είναι πολύ μεγαλύτερη για τα χημικά όπλα που κατασκευάστηκαν πριν από το 1946 και περιλαμβάνει γεμίσματα όπως, αέριο μουστάρδας, φωσγένιο, υδροκυάνιο, διφαινυλοχλωραρσίνη, χλώριο ή χλωριούχο κασσίτερο.

Από την άλλη, τα εγκαταλελειμμένα χημικά όπλα (ACW) είναι τα χημικά όπλα που εγκαταλείφθηκαν από ένα κράτος μετά την 1η Ιανουαρίου 1925 στο έδαφος άλλου κράτους χωρίς τη συγκατάθεση του τελευταίου. Μόλις δηλωθεί, η προέλευση του ACW επαληθεύονται και τεκμηριώνονται αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την εγκατάλειψη και την ταυτότητα του κράτους εγκατάλειψης. Το Κράτος Μέρος που εγκαταλείπει είναι υπεύθυνο για την παροχή όλων των πόρων για την καταστροφή αυτών των αντικειμένων, ενώ το Κράτος Μέρος, στο οποίο βρίσκονται τα πυρομαχικά, οφείλει να παρέχει την κατάλληλη συνεργασία.

Η ανάκτηση και η καταστροφή, τόσο των παλαιών, όσο και των εγκαταλελειμμένων χημικών όπλων παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες για τα κράτη μέλη, διότι οι συγκεκριμένες κατηγορίες των χημικών όπλων συχνά αναμιγνύονται με άλλους τύπους επικίνδυνων πυρομαχικών. Η φθορά των εκρηκτικών και των εξαρτημάτων ασφαλείας των χημικών όπλων αυτών των δύο κατηγοριών, καθιστά την προσέγγιση και την επαφή με αυτά τα αντικείμενα εξαιρετικά επικίνδυνη.

6.1.3 Καταστροφή χημικών όπλων άνθρωπος και περιβάλλον

Η προστασία της ανθρώπινης υγείας και η διατήρηση του περιβάλλοντος είναι μία από τις πρωταρχικές υποχρεώσεις όλων των Συμβαλλόμενων Κρατών. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη πρέπει να διατηρούν τα υψηλότερα πρότυπα, όσον αφορά την ασφάλεια των ανθρώπων και την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη μεταφορά, τη δειγματοληψία και την αποθήκευση χημικών όπλων καθώς και κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων καταστροφής.

Βέβαια παρά τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων κρατών για την προστασία της ανθρώπινης ασφάλειας και τη διατήρηση του περιβάλλοντος, έχουν προκύψει κάποιες ανησυχίες, οι οποίες δεν είναι αποτέλεσμα της σύμβασης, αλλά ανησυχίες οι οποίες έχουν να κάνουν με τα εξής:

- Την πιθανή μόλυνση της γης και του νερού λόγω της φθοράς των χημικών όπλων που έχουν πεταχτεί στη θάλασσα πριν από το 1985 ή θαφτεί πριν από το 1977. Αν και η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε τέτοια πυρομαχικά⁴⁰, αυτή η περιβαλλοντική ανησυχία απαιτεί την ανάκτηση και καταστροφή αυτών των απαρχαιωμένων πυρομαχικών.

- Την υποβάθμιση και γήρανση των χημικών παραγόντων και των πυρομαχικών, τα οποία βρίσκονται αποθηκευμένα για περισσότερο από μισό αιώνα, καθώς και το χειρισμό και μεταφορά των πυρομαχικών και εμπορευματοκιβωτίων από τον χώρο αποθήκευσης στην εγκατάσταση καταστροφής, η οποία πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τα αυστηρότερα μέτρα ασφαλείας για την αποφυγή τυχαίας απελευθέρωσης χημικών παραγόντων.

- Την ύπαρξη εγγενών κινδύνων, που σχετίζονται με τις συνήθεις λειτουργίες καταστροφής και δεδομένης της έκθεσης των ανθρώπων σε χημικούς παράγοντες. Βέβαια, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι κίνδυνοι αυτοί, μειώνονται σημαντικά, εξαιτίας των υψηλών προτύπων που ακολουθούνται εντός των εγκαταστάσεων καταστροφής, με τη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού και τελευταίας τεχνολογίας μέσων. Όμως, υπάρχει μια αυξανόμενη ανησυχία των ανθρώπων, σχετικά με αυτό το θέμα τόσο όσον αφορά τον κίνδυνο που ενέχει η άμεση έκθεση, όσο και η μακροχρόνια έκθεση σε χαμηλά επίπεδα σε παράγοντες, προϊόντα διάθεσης και αποδόμησης.

Επιπρόσθετα, η διαδικασία που ακολουθείται για την εκπλήρωση των περιβαλλοντικών προτύπων, οφείλει και πρέπει να συμμορφώνεται με τα εθνικά πρότυπα ασφαλείας και περιβάλλοντος. Αυτά τα εθνικά πρότυπα δηλώνονται ως μέρος του γενικού σχεδίου καταστροφής που υποβάλλεται στην Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ από τα κράτη κατόχους.

Επιπλέον, τα Κράτη Μέρη απαιτείται να λάβουν τις απαραίτητες περιβαλλοντικές άδειες για κάθε εγκατάσταση καταστροφής χημικών όπλων πριν

⁴⁰ Σύμφωνα με το άρθρο IV, παράγραφος 17 της σύμβασης.

από την έναρξη εργασιών καταστροφής εντός της εγκατάστασης. Τα μέτρα επαλήθευσης του Οργανισμού δεν στοχεύουν στην αξιολόγηση των εθνικών προτύπων ή στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τα εθνικά πρότυπα. Η παρακολούθηση της συμμόρφωσης παραμένει ευθύνη του Κράτους Μέρους. Ωστόσο, η δήλωση των εθνικών προτύπων αναμένεται να συμβάλει στην εφαρμογή της υποχρέωσης των κρατών μερών, προκειμένου να προστατεύουν τον πληθυσμό που γειτνιάζει με την εγκατάσταση, το προσωπικό επιθεώρησης και το περιβάλλον κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε επιχείρησης που περιλαμβάνει χημικά όπλα.

Κάθε Κράτος Μέρος μπορεί να καθορίσει τον τρόπο καταστροφής των χημικών του όπλων, ωστόσο, απαγορεύονται μέθοδοι καταστροφής με υψηλές οικολογικές επιπτώσεις, όπως η απόρριψη στη θάλασσα, η ταφή στη γη και η καύση σε ανοιχτό λάκκο.

Η επιλεγμένη τεχνολογία καταστροφής θα πρέπει να στοχεύει στην ελαχιστοποίηση του κίνδυνου απελευθέρωσης χημικών παραγόντων κατά τις εργασίες αποθήκευσης, μεταφοράς και διάθεσης, καθώς και στη μείωση στο ελάχιστο των επιπτώσεων στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον από τις διεργασίες των λυμάτων.

Η μέθοδος καταστροφής που υιοθετείται θα πρέπει να επιτυγχάνει τα κατάλληλα πρότυπα ασφάλειας και περιβάλλοντος⁴¹.

6.2 Οι δράσεις πρόληψης του Οργανισμού

Νωρίτερα αναφέρθηκε ότι, στόχος της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα είναι «να αποκλειστεί εντελώς η πιθανότητα χρήσης χημικών όπλων». Κάτι τέτοιο ο Οργανισμός προσπαθεί να το επιτύχει, διασφαλίζοντας, ότι όλα τα υπάρχοντα αποθέματα χημικών όπλων καταστρέφονται και θέτοντας ένα πλαίσιο – που αποτελείται από ένα σύνολο δεσμευτικών υποχρεώσεων για τα Κράτη Μέρη και ένα καθεστώς επαλήθευσης που διοικείται από την Τεχνική Γραμματεία – προκειμένου να εξασφαλίσει, ότι τα χημικά όπλα δεν θα επανεμφανιστούν.

⁴¹ <https://www.opcw.org/work/eliminating-chemical-weapons>

Όπως είναι ευρέως γνωστό, τα χημικά όπλα μπορεί να επανεμφανιστούν με διάφορους τρόπους: μέσω προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από κάποιο κράτος, μέσω των ενεργειών τρομοκρατικών ή άλλων εγκληματικών ομάδων ή μέσω ατομικών ενεργειών. Τα χημικά όπλα μπορεί να παραχθούν με την επαναχρησιμοποίηση των υφιστάμενων χημικών εγκαταστάσεων ή να κατασκευαστούν σε μικρότερη κλίμακα σε ειδικά κατασκευασμένα εργαστήρια ή ακόμη και οικιακές εγκαταστάσεις. Ο OPCW εργάζεται με διάφορους τρόπους για να αποτρέψει την υλοποίηση αυτών των σεναρίων.

Οι τοξικές χημικές ουσίες χρησιμοποιούνται σε όλο τον κόσμο για πολλές νόμιμες και ειρηνικές εφαρμογές, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς που απαγορεύονται από τη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα. Εξαιτίας αυτού, τα Κράτη Μέρη της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα, πρέπει να διασφαλίσουν, ότι όλα τα τοξικά χημικά, και οι πρόδρομες ουσίες τους, χρησιμοποιούνται μόνο για σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη Σύμβαση. Πρόκειται για μια πολύ ευρεία υποχρέωση, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών σε εθνικό επίπεδο σχετικά με θέματα όπως, η χημική ασφάλεια, η ποινικοποίηση των χημικών όπλων και η δημιουργία Εθνικής Αρχής με σκοπό την εφαρμογή της Σύμβασης.

Ως μέρος αυτής της δέσμευσης, τα Κράτη Μέρη της Σύμβασης έχουν υποχρεώσεις σχετικά με ορισμένες τοξικές χημικές ουσίες που απαριθμούνται στη Σύμβαση και που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παρασκευή όπλων. Αυτές οι υποχρεώσεις περιλαμβάνουν, τη συλλογή πληροφοριών και την υποβολή δηλώσεων σχετικά με αυτές τις χημικές ουσίες.

Με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται στις δηλώσεις των κρατών, οι επιθεωρητές του ΟΑΧΟ επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις όπου παράγονται, επεξεργάζονται ή καταναλώνονται αυτές οι χημικές ουσίες, προκειμένου να διασφαλίσουν, ότι οι δηλώσεις είναι πλήρεις και ακριβείς.

Τα Κράτη Μέρη στη Σύμβαση, έχουν επίσης υποχρεώσεις όταν εξάγουν ή εισάγουν χημικά. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν δύο βασικά στοιχεία της Σύμβασης σχετικά με τις διεθνείς μεταφορές χημικών ουσιών. Το πρώτο αφορά την παρακολούθηση των μεταφορών μεταξύ των κρατών μερών και το δεύτερο τους περιορισμούς στο εμπόριο με μη συμβαλλόμενα κράτη μέρη.

Εν συντομία, τα χημικά προϊόντα του Παραρτήματος 1 και 2 της CWC, μπορούν να μεταφερθούν μόνο μεταξύ των Συμβαλλόμενων Κρατών. Τα χημικά προϊόντα του Παραρτήματος 3 μπορούν να μεταβιβαστούν σε μη Συμβαλλόμενα Κράτη, μόνο εάν ο παραλήπτης προσκομίσει πιστοποιητικό τελικής χρήσης και δεσμευτεί για την μη μετέπειτα μεταφορά τους. Όλες οι προγραμματισμένες μεταφορές χημικών πρέπει να δηλώνονται στην Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ.

6.2.1 Επιθεωρήσεις πρόκλησης

Οι επιθεωρήσεις πρόκλησης έχουν σχεδιαστεί, ώστε να διευκρινίζουν και να επιλύουν τυχόν ζητήματα σχετικά με μια πιθανή μη συμμόρφωση ενός Κράτους Μέρους με τη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα. Σύμφωνα με το άρθρο ΙΧ της Σύμβασης, οποιοδήποτε Κράτος Μέρος μπορεί να ζητήσει από τη Γραμματεία τη διεξαγωγή επιτόπιας επιθεώρησης πρόκλησης οπουδήποτε στην επικράτεια, οποιουδήποτε άλλου Κράτους Μέρους. Τα Κράτη Μέρη δεν μπορούν να αρνηθούν μια επιθεώρηση πρόκλησης. Πρωτίστως όμως, πρέπει να επισημανθεί, ότι το άρθρο ΙΧ ενθαρρύνει, αλλά δεν υποχρεώνει, τα Κράτη Μέρη να προσπαθήσουν, ώστε να διευκρινίσουν και να επιλύσουν τυχόν ζητήματα μη συμμόρφωσης μέσω διαβουλεύσεων πριν ζητήσουν τη διενέργεια οποιασδήποτε επιθεώρησης πρόκλησης. Οι επιθεωρήσεις πρόκλησης χαρακτηρίζονται από την έννοια «οποτεδήποτε, σε οποιοδήποτε μέρος»: ξεκινούν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και μπορούν να κατευθυνθούν σε δηλωμένες ή αδήλωτες εγκαταστάσεις και τοποθεσίες.

6.2.2 Δράσεις κατά της τρομοκρατίας

Η απειλή των τρομοκρατών που χρησιμοποιούν τα χημικά ως όπλα είναι μια σημαντική παγκόσμια πρόκληση. Τα κράτη μέλη του OPCW έχουν αναγνωρίσει εδώ και καιρό την απειλή που συνιστά η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα από μη κρατικούς φορείς και έχουν υπογραμμίσει, ότι η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή όλων των διατάξεων της Σύμβασης για τα CW αποτελεί από μόνη της συνεισφορά στις παγκόσμιες προσπάθειες καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Αν και η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα δεν σχεδιάστηκε ειδικά για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, περιέχει μια σειρά από διατάξεις που μπορούν να βοηθήσουν τις χώρες στον έλεγχο της πρόσβασης των τοξικών χημικών και συναφών υλικών και στην αποτελεσματική ανταπόκριση σε περίπτωση που συμβεί το χειρότερο.

Το κλειδί όμως για την πρόληψη της χημικής τρομοκρατίας είναι η διασφάλιση, από τη μη εύκολη πρόσβαση των τρομοκρατών στα χημικά που αναζητούν. Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα απαιτεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη της να «υιοθετήσουν τα απαραίτητα μέτρα», προκειμένου να διασφαλίσουν, ότι οι τοξικές χημικές ουσίες και οι πρόδρομες τους ουσίες, χρησιμοποιούνται μόνο για μη απαγορευμένους σκοπούς. Η εφαρμογή αυτής της υποχρέωσης συνεπάγεται τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του καθεστώτος επαλήθευσης της Σύμβασης σε σχέση με τα προγραμματισμένα χημικά, αλλά περιλαμβάνει επίσης και τη διενέργεια ελέγχων, όπου κρίνεται απαραίτητο, σε προγραμματισμένες ή μη προγραμματισμένες χημικές ουσίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως όπλα ή στην κατασκευή χημικών όπλων. Ένα παράδειγμα μιας μη προγραμματισμένης χημικής ουσίας που προκαλεί ανησυχία για την ασφάλεια αποτελεί το χλώριο, το οποίο όπως είναι γνωστό, χρησιμοποιείται ευρέως στην παγκόσμια βιομηχανία για ειρηνικές χρήσεις, όμως, έχει επίσης χρησιμοποιηθεί και ως χημικό όπλο.

Πιθανά παραδείγματα τέτοιων «απαραίτητων μέτρων» μπορεί να περιλαμβάνουν πολιτικές για τη διασφάλιση της ασφάλειας και τον περιορισμό του κινδύνου εκτροπής των ευάλωτων χημικών ουσιών (όπως χημικά ή πρόδρομες χημικές ουσίες που ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν από μη κρατικούς φορείς), συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων δήλωσης και αναφοράς, του ελέγχου των εξαγωγών, και διάφορα άλλα μέτρα.

Εκτός των ανωτέρω, ένας σημαντικό τρόπος αντιμετώπισης της απειλής της χημικής τρομοκρατίας είναι η διασφάλιση, πως αυτοί που σχεδιάζουν ή ενδεχομένως πραγματοποιούν τέτοιες επιθέσεις, θα έχουν πάντα κατά νου, ότι θα προσαχθούν στη δικαιοσύνη. Η Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα απαιτεί από όλα τα Κράτη Μέρη την έγκρισή νόμων, που ποινικοποιούν οποιαδήποτε συμπεριφορά, η οποία απαγορεύεται για τα κράτη από τη Σύμβαση, όπως ορίζει άλλωστε και το άρθρο VII αυτής. Αυτό σημαίνει, ότι άτομα και εταιρείες μπορούν να οδηγηθούν στα εθνικά δικαστήρια εάν και εφόσον αναπτύξουν, παράξουν, αποκτήσουν, διατηρήσουν, μεταφέρουν ή χρησιμοποιήσουν χημικά όπλα καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο, εκτός από αυτόν που προβλέπει η Σύμβαση.

6.3 Λοιπές δράσεις

Ο OPCW βοηθά τα κράτη μέλη του, χρησιμεύοντας ως πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με τις βέλτιστες πρακτικές που αυτά πρέπει να αναπτύξουν, παρέχοντας ταυτόχρονα βοήθεια στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους.

Η Σύμβαση δηλαδή, διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εξοπλισμού μεταξύ των Κρατών Μερών, που μπορούν να βοηθήσουν στην προστασία των πληθυσμών από τις επιπτώσεις μιας επίθεσης με χημικά όπλα. Για το σκοπό αυτό, η Σύμβαση δίνει την εξουσιοδότηση στην Τεχνική Γραμματεία, ώστε αυτή, να δώσει την απαραίτητη βοήθεια στα Κράτη Μέρη που τη αιτούνται. Κάτι τέτοιο, υλοποιείται μέσω της Αποστολής Ταχείας Αντίδρασης και Βοήθειας (RRAM) του ΟΑΧΟ.

Μια άλλη δράση με την οποία, ο ΟΑΧΟ εργάζεται για την αποτροπή της επανεμφάνισης των χημικών όπλων, είναι η γνωστοποίηση και ευαισθητοποίηση πάνω στο αντικείμενο των χημικών όπλων, του έργου που αυτός επιτελεί, αλλά και των στόχων της ίδιας της CWC.

Επιπλέον, με σκοπό την ανάπτυξη, την καλλιέργεια και την προώθηση μιας κουλτούρας υπεύθυνης συμπεριφοράς στις χημικές επιστήμες και στόχο την προστασία του παγκόσμιου πληθυσμού από την κακή χρήση της χημείας, μια ομάδα χημικών επαγγελματιών από όλο τον κόσμο έχουν διατυπώσει ένα σύνολο ηθικών κατευθυντήριων γραμμών σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές είναι γνωστές, ως οι κατευθυντήριες γραμμές ηθικής της Χάγης.

Οι κατευθυντήριες γραμμές ηθικής της Χάγης χρησιμεύουν ως στοιχεία ενός κώδικα ηθικής, αλλά και ως σημεία συζήτησης ηθικών ζητημάτων, τα οποία έχουν σχέση με τη χρήση της χημείας όπως προβλέπεται στη Σύμβαση. Ο OPCW ενθαρρύνει τη χρήση των κατευθυντήριων γραμμών από όλα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου μέσω αυτών να προωθείται η ηθική διάσταση της δεοντολογίας σε σχέση με τον χημικό αφοπλισμό και τη μη διάδοση και το ευρύτερο ζήτημα της υπεύθυνης επιστημονικής συμπεριφοράς⁴².

⁴² <https://www.opcw.org/work/preventing-re-emergence-chemical-weapons>

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «7» Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

7.1 Πρόσφατες θεσμικές εξελίξεις

Η Τέταρτη Ειδική Σύνοδος της Διάσκεψης των Κρατών Μερών της CWC, την 27 Ιουλίου 2018, εξέδωσε την απόφαση C-SS-4/DEC.3 με τίτλο « Η Αντιμετώπιση της απειλής από τη χρήση χημικών όπλων ⁴³».

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταδίκασαν «με τον πιο έντονο τρόπο τη χρήση χημικών όπλων από οποιονδήποτε υπό οποιοσδήποτε συνθήκες, τονίζοντας, ότι οποιαδήποτε χρήση χημικών όπλων, οπουδήποτε, ανά πάσα στιγμή, από οποιονδήποτε και υπό οποιοσδήποτε συνθήκες, είναι απαράδεκτη και αντίκειται στους διεθνείς κανόνες και πρότυπα». Η συγκεκριμένη απόφαση καταδίκασε ακόμα, τη χρήση χημικών όπλων από το 2012 στο Ιράκ, τη Μαλαισία, την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, καθώς και τη χρήση χημικών όπλων από κρατικούς και μη κρατικούς παράγοντες.

Η απόφαση εξέφρασε επιπλέον, την υποστήριξη για τον επαγγελματισμό, την αμεροληψία και ανεξαρτησία της εργασίας του Γενικού Διευθυντή και της Τεχνικής Γραμματείας. Έδωσε περαιτέρω εντολή στη Γραμματεία, προκειμένου να θεσπίσει τις απαραίτητες ρυθμίσεις «για τον εντοπισμό των δραστών της χρήσης χημικών όπλων στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, εντοπίζοντας και αναφέροντας όλες εκείνες τις πληροφορίες που ενδεχομένως να σχετίζονται με την προέλευση αυτών των χημικών όπλων, αλλά και σε εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες η Διερευνητική Αποστολή (FFM) καθορίζει ή έχει καθορίσει, ότι έχει συμβεί χρήση ή πιθανή χρήση χημικών όπλων και στις περιπτώσεις για τις οποίες ο Κοινός Μηχανισμός Ερευνών ΟΑΧΟ-ΟΗΕ δεν έχει εκδώσει αντίστοιχη έκθεση».

Η απόφαση κάλεσε, επίσης, τον Γενικό Διευθυντή να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση της ικανότητας και των εργαλείων της Γραμματείας, αλλά και για την ενίσχυση της εφαρμογής του καθεστώτος επαλήθευσης της Σύμβασης. Ακόμη, παρείχε επιπλέον επιλογές για ακόμα μεγαλύτερη βοήθεια από τη πλευρά της Γραμματείας προς τα Κράτη Μέρη, ώστε τα δεύτερα, να εκπληρώσουν τις

⁴³ <https://www.opcw.org/sites/default/files/documents/2019/03/ec89dg02%28e%29.pdf>

υποχρεώσεις τους βάσει της Σύμβασης, να ενισχύσουν τη χημική τους ασφάλεια και διεθνή συνεργασία στον τομέα των χημικών δραστηριοτήτων, για σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη Σύμβαση.

Περαιτέρω η απόφαση επιβεβαίωσε, ότι κάθε φορά που γίνεται χρήση χημικών όπλων στην επικράτεια ενός Κράτους Μέρους, «θα πρέπει να εντοπίζονται οι δράστες, οι διοργανωτές, οι χορηγοί ή όσοι με άλλο τρόπο εμπλέκονται» και υπογράμμισε «την προστιθέμενη αξία της Γραμματείας που διεξάγει μια ανεξάρτητη έρευνα για εικαζόμενη χρήση χημικών όπλων με σκοπό τη διευκόλυνση της καθολικής απόδοσης όλων των επιθέσεων με χημικά όπλα».

Επιπρόσθετα, η απόφαση ζήτησε από τη Γραμματεία να παράσχει πληροφορίες στον ερευνητικό μηχανισμό που έχει συσταθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στο ψήφισμα 71/248⁴⁴, καθώς και σε κάθε σχετική ερευνητική οντότητα που έχει συσταθεί από τα Ηνωμένα Έθνη.

Σύμφωνα με την παράγραφο 10 της απόφασης C-SS-4/DEC.3, η Γραμματεία συγκροτεί Ομάδα Έρευνας και Ταυτοποίησης (IIT) . Η IIT είναι υπεύθυνη για τον εντοπισμό των δραστών που κάνουν χρήση χημικών όπλων στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, με ταυτόχρονη αναφορά όλων των πληροφοριών, που ενδεχομένως σχετίζονται με την προέλευση των χημικών όπλων για τις περιπτώσεις όμως, στις οποίες η FFM καθορίζει ή έχει καθορίσει τη χρήση ή πιθανή χρήση αλλά και τις περιπτώσεις στις οποίες ο Κοινός Μηχανισμός Ερευνών ΟΑΧΟ-ΟΗΕ δεν έχει εκδώσει αντίστοιχη έκθεση.

Σύμφωνα με την παράγραφο 20 της προαναφερθείσας απόφασης, η Διάσκεψη «αποφασίζει ότι, ο Γενικός Διευθυντής, εάν ζητηθεί από Κράτος Μέρος που ερευνά πιθανή χρήση χημικών όπλων στο έδαφός του, μπορεί να παράσχει τεχνική εμπειρογνωμοσύνη για τον εντοπισμό των δραστών, των διοργανωτών, των χορηγών ή των εμπλεκόμενων με οποιοδήποτε τρόπο στη χρήση χημικών ως όπλων, και αποφασίζει περαιτέρω ότι, στο πλαίσιο αυτό, ο Γενικός Διευθυντής μπορεί να ζητήσει υποστήριξη, ανάλογα με την περίπτωση, από εξωτερικούς

⁴⁴ Ψήφισμα που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση την 21 Δεκεμβρίου 2016 με τίτλο «Διεθνής, Αμερόληπτος και Ανεξάρτητος Μηχανισμός για να συνδράμει στην έρευνα και δίωξη προσώπων. Υπεύθυνος για τα Σοβαρότερα Εγκλήματα Διεθνούς Δίκαιου στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας από τον Μάρτιο του 2011.»

εμπειρογνώμονες με σχετικά προσόντα και επαγγελματική πείρα, και καλεί τον Γενικό Διευθυντή να υποβάλει στην επόμενη τακτική συνεδρία της Διάσκεψη συγκεκριμένες προτάσεις για τη θέσπιση τέτοιων ανεξάρτητων, αμερόληπτων, διευθετήσεων εμπειρογνομώνων».

Τέλος, με την παράγραφο 21 της απόφασης, η Διάσκεψη κάλεσε τον Γενικό Διευθυντή «να υποβάλει στη Διάσκεψη στην επόμενη τακτική σύνοδό της:

- προτάσεις για την ενίσχυση της ικανότητας και των εργαλείων της Γραμματείας, με σκοπό την ενίσχυση της εφαρμογής του καθεστώτος επαλήθευσης της σύμβασης.
- επιλογές για περαιτέρω βοήθεια που μπορεί να παρέχει η Γραμματεία στα Κράτη Μέρη προκειμένου να τους επιτρέψει να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους βάσει της Σύμβασης, να ενισχύσουν τη χημική ασφάλεια και να ενισχύσουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα των χημικών δραστηριοτήτων για σκοπούς που δεν απαγορεύονται από τη Σύμβαση· και
- άλλες προτάσεις για την ενίσχυση της ικανότητας της Γραμματείας»⁴⁵.

7.2 Η σχέση του ΟΑΧΟ με άλλους Οργανισμούς

Το σύγχρονο τοπίο ασφάλειας είναι πολύπλοκο, ενώ στη σημερινή εποχή έχει χαρακτηριστεί και ως ασύμμετρο, αλλά και υβριδικό, κάτι που απαιτεί πιο στενή συνεργασία, μεταξύ των κύριων Διεθνών Οργανισμών (ΔΟ), των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), του ακαδημαϊκού και ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις. Στηριζόμενος πάνω σε αυτό το πλαίσιο, ο ΟΑΧΟ αναπτύσσει σχέσεις με διάφορους δρώντες όπως, το ΝΑΤΟ, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), το Γραφείο του ΟΗΕ για τον Συντονισμό των Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (ΟCHA), αλλά και πολλούς άλλους⁴⁶. Η εστίαση του OPCW ήταν κυρίως στις διατάξεις των άρθρων VII, X και XI της CWC, που σχετίζονται με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Κρατών Μερών που ασχολούνται με την υλοποίηση, τη βοήθεια και την προστασία, καθώς και με την οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη.

⁴⁵ <https://www.opcw.org/media-centre/featured-topics/decision-addressing-threat-chemical-weapons-use>

⁴⁶ Μια άλλη σημαντική συμφωνία του ΟΑΧΟ με ΔΟ ήταν αυτή του 2017, όπου ο OPCW και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων (WCO) υπέγραψαν Μνημόνιο Κατανόησης που ενισχύει περαιτέρω τη συνεργασία μεταξύ των δύο οργανισμών για να ενισχύσουν τους εθνικούς και διεθνείς ελέγχους στο εμπόριο τοξικών χημικών ουσιών.

Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο VIII παράγραφος 34(α) της Σύμβασης το Εκτελεστικό Συμβούλιο είναι εξουσιοδοτημένο να συνάπτει συμφωνίες ή διευθετήσεις με κράτη και διεθνείς οργανισμούς για λογαριασμό του ΟΑΧΟ, υπό την προϋπόθεση προηγούμενης έγκρισης από τη Διάσκεψη των Κρατών Μερών.

7.2.1 Η συμφωνία σχέσεων με τα Ηνωμένα Έθνη

Η πρώτη συμφωνία, η Συμφωνία Σχέσεων μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και του ΟΑΧΟ, συνήφθη το 2000 και τέθηκε σε ισχύ το 2001. Η συγκεκριμένη συμφωνία εγκρίθηκε από τη Διάσκεψη των Κρατών Μερών του ΟΑΧΟ στην απόφαση C-VI/DEC.5 της 17ης Μαΐου 2001 και από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με την απόφαση A/RES/55/283 της 24ης Σεπτεμβρίου 2001.

Μέσα από αυτή τη συμφωνία, επισημοποιήθηκε μια στενή σχέση μεταξύ των δύο φορέων, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίστηκε το ανεξάρτητο καθεστώς των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Μπαν Κι Μουν και ο Γενικός Διευθυντής του ΟΑΧΟ κ. Ahmet Üzümcü, συμφώνησαν στην ενίσχυση της υφιστάμενης συνεργασίας μεταξύ των δύο Οργανισμών, με σκοπό την προώθηση των στόχων της διεθνούς κοινότητας στον τομέα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

7.2.2 Το NATO και ο ΟΑΧΟ

Τον Οκτώβριο του 2005 και συγκεκριμένα από 09 έως 13 Οκτωβρίου 2005, ο OPCW, το Ευρωατλαντικό Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Καταστροφών του NATO (EADRCC⁴⁷) και η Υπηρεσία Ασφαλείας της Ουκρανίας, διεξήγαγαν μια κοινή άσκηση που ονομάστηκε «Joined Assistance 2005» κοντά στην L'viv της Ουκρανίας, με σκοπό τη δοκιμή εκείνων των διαδικασιών που αφορούσαν στην παροχή βοήθειας έκτακτης ανάγκης μετά από προσομοίωση τρομοκρατικής επίθεσης με χρήση χημικών παραγόντων. Αυτή η πενθήμερη άσκηση, ήταν η πρώτη του είδους της και πρόσφερε πολύτιμες πληροφορίες και διδάγματα σχετικά με τις δυνατότητες του Οργανισμού στην αντιμετώπιση μιας έκτακτης μόλυνσης, τις διαδικασίες εκκένωσης, την ιατρική περίθαλψη, ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσε ένα πολύτιμο βοήθημα στην εξαγωγή συμπερασμάτων στις διεξαγόμενες έρευνες του OPCW αναφορικά με τη λεγόμενη «υποτιθέμενη χρήση»⁴⁸. Η άσκηση ήταν ιδιαίτερα σημαντική δεδομένου ότι

⁴⁷ Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre

⁴⁸ "Chemical Terrorism Protection and Assistance Exercise 'Joint Assistance 2005' Concludes in Ukraine", OPCW News (13 October 2005).

το άρθρο Χ της CWC δίνει στον ΟΑΧΟ εντολή για παροχή βοήθειας σε περίπτωση χρήσης χημικών όπλων ή απειλής τέτοιας χρήσης.

Προς επίρρωση του ανωτέρω αναφορικά με το άρθρο Χ, η βελτίωση των δυνατοτήτων του ΟΑΧΟ για την ουσιαστική ανάπτυξη βοήθειας και την τήρηση των υποχρεώσεων του υπό το άρθρο Χ, θεωρείται ζωτικής σημασίας για την αντιστάθμιση των συνεπειών στην ασφάλεια των Κρατών Μερών που αποκήρυξαν οικειοθελώς τα CW. Για παράδειγμα, η Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ μετά την 11η Σεπτεμβρίου, έλαβε έναν αυξανόμενο αριθμό αιτημάτων για βοήθεια και συμβουλές, που προφανώς έχουν οικονομικές επιπτώσεις για τον Οργανισμό. Η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας μπορεί να οδηγήσει σε ευκολότερη ανάπτυξη της βοήθειας, κάτι που είναι απολύτως απαραίτητο για τον ΟΑΧΟ⁴⁹, κάτι το οποίο επιτεύχθηκε στην άσκηση της Ουκρανίας.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί, ότι η ευαισθητοποίηση του NATO πάνω στο θέμα το χημικών όπλων υπήρξε από πολύ νωρίτερα. Πιο συγκεκριμένα το NATO, τον Μάιο του 2000, εγκαινίασε το δικό του Κέντρο Μη Διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής (συμπεριλαμβανομένων και των χημικών), στην προσπάθεια προετοιμασίας του για ανάκαμψη σε περίπτωση που η Συμμαχία δεχθεί πλήγμα από χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά ή ακόμα και πυρηνικά (CBRN⁵⁰) όπλα.

7.2.3 ΟΑΧΟ – ΕΕ και οικονομική βοήθεια

Ο OPCW συνεργάστηκε στενότερα και με την ΕΕ, η οποία το 2010 ξεκίνησε πέντε περιφερειακά Κέντρα Αριστείας (CoE⁵¹) ΧΒΡΠ κινδύνων⁵². Δεδομένου, ότι αυτά τα CoE στοχεύουν στο να οργανώσουν και να συντονίσουν δωρητές και οργανισμούς που παρέχουν τεχνική βοήθεια και υποστήριξη, σχετικά με την ετοιμότητα και την υποστήριξη σε περίπτωση εκδήλωσης ΧΒΡΠ απειλής, είναι σαφές ότι απαιτούνται στενοί δεσμοί μεταξύ της ΕΕ με τον ΟΑΧΟ. Ο OPCW χρησιμοποιεί αυτό το δίκτυο για να προωθήσει τη διάδοση πληροφοριών πάνω σε θέματα της CWC, όπως για παράδειγμα, θέματα σχετιζόμενα με τη χημική ασφάλεια, την

⁴⁹ Jean Pascal Zanders, "The Chemical Weapons Convention and Universality: A Question of Quality Over Quantity?", Disarmament Forum, no. 4 (2002)

⁵⁰ Chemical, Biological, Radiological And Nuclear

⁵¹ Center of Excellence

⁵² Chemical, biological, radiological and nuclear hazards

εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας, καθώς και ενέργειες εκπαίδευσης και αντίδρασης έναντι επίθεσης από χημικούς παράγοντες.

Το 2003, η στρατηγική της ΕΕ για τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ), αναλαμβάνει ισχυρή δέσμευση για «αποτελεσματικό πολυμερισμό», συμπεριλαμβανομένων επίσημων συνθηκών, όπως αυτής της CWC⁵³. Εκείνη την εποχή, αυτό θεωρήθηκε, ως μια προσπάθεια μη διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής βάσει των ισχυουσών συνθηκών και μια χρήσιμη εναλλακτική λύση για περαιτέρω άτυπες ad hoc συζητήσεις.

Επιπλέον η οικονομική υποστήριξη της ΕΕ προς τον ΟΑΧΟ ήταν συνεπής⁵⁴, υποστηρίζοντας επίσημα τη «διεθνή συνεργασία για τις ειρηνικές χρήσεις της χημείας, την παρακολούθηση της προόδου στην επιστήμη και την τεχνολογία που σχετίζονται με τη Σύμβαση και την ετοιμότητα των Κρατών Μερών να αποτρέψουν και να ανταποκριθούν σε επιθέσεις που αφορούν τα χημικά»⁵⁵.

Βέβαια, η οικονομική βοήθεια της ΕΕ προς τον ΟΑΧΟ δεν ήταν μόνο η προαναφερόμενη. Πιο συγκεκριμένα το 2002 μετά από συμφωνία των G8, η ΕΕ παρείχε κεφάλαια για την κατασκευή τριών χημικών όπλων εγκαταστάσεων καταστροφής στη Ρωσία, ως μέρος της δέσμευσής του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ έναντι του «Παγκόσμιου Προγράμματος Συνεργασίας κατά της Διάδοσης Όπλων και Υλικών Μαζικής Καταστροφής». Παρά όμως τη συνεχιζόμενη υποστήριξη της ΕΕ, οι εθνικές συνεισφορές από τα κράτη μέλη της ΕΕ βαίνουν συνεχώς μειούμενες. Το γεγονός όμως αυτό, έχει ως επακόλουθο την άσκηση σημαντικής πίεση στους εξαρτημένους από την οικονομική συνδρομή θεσμούς μη διάδοσης, που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της συνθήκης, κάνοντας τον ΟΑΧΟ να μην αποτελεί εξαίρεση. Ως εκ τούτου, ο ΟΑΧΟ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις για την εκπλήρωση της εντολής του, δεδομένου των περιορισμένων πόρων που διαθέτει.

⁵³ Peter van Ham, "The European Union's WMD Strategy and the CFSP: A Critical Analysis", EU Non-Proliferation Consortium Papers, no. 2 (September 2011).

⁵⁴ Η υποστήριξη άγγιξε το 1 εκατομμύριο ευρώ ετησίως, από το 2004.

⁵⁵ OPCW.org, under "European Union Continues Support for the OPCW". See also "The OPCW and the European Union", a brochure provided by the OPCW with EU support (The Hague, September 2013).

Από την άλλη, υπάρχει και το ζήτημα της έγκαιρης καταβολής των συνδρομών από πολλά συμβαλλόμενα κράτη προκειμένου να διασφαλιστεί μια σταθερή και προβλέψιμη διαθεσιμότητα πόρων για τον Οργανισμό.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι πληρωμές τους προς την CWC πληρώνονται εγκαίρως, εάν η ΕΕ θέλει να διατηρήσει όχι μόνο τη μεγαλύτερη χημική ειρήνη, αλλά να επιβάλει τη στρατηγική της για τα ΟΜΚ συνολικά⁵⁶.

7.3 Η προσαρμογή του Οργανισμού στην μετά τις 9/11 εποχή

Όπως συνέβη με πολλούς άλλους διεθνείς οργανισμούς, οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις Ηνωμένες Πολιτείες δημιούργησαν την ανάγκη στον OPCW να καθορίσει τον ρόλο του στο πλαίσιο των παγκόσμιων αντιτρομοκρατικών προσπαθειών. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2001, ο πρόεδρος του ΟΑΧΟ και το Εκτελεστικό Συμβούλιο εξέδωσαν ανακοίνωση με την οποία καταδίκασαν τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και προέτρεψαν όλα τα μέλη «να αναπτύξουν επιπλέον μέσα και μέτρα νομοθετικής υποστήριξης και βοήθειας προς τα Κράτη Μέρη και να θεσπίσουν εκτελεστές, εθνικές νομικές διατάξεις για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Σύμβασης,»⁵⁷

Το Δεκέμβριο του 2001, το Εκτελεστικό Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση με τίτλο, «Η συμβολή του ΟΑΧΟ στις παγκόσμιες προσπάθειες κατά της τρομοκρατίας» υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα εξασφάλισης της καθολικής τήρησης και αποτελεσματικότερης εφαρμογής της Σύμβασης προκειμένου να συμβάλει στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Ο OPCW ξεκίνησε επίσης μια Ανοιχτή Ομάδα Εργασίας (OEWG) για την τρομοκρατία, με στόχο να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να θέσει εμπόδια στη χημική τρομοκρατία, αλλά και πώς ταυτόχρονα θα μπορούσε να παρασχεθεί επείγουσα βοήθεια σε περιστατικό τρομοκρατίας μετά από χρήση πιθανής χημικής ουσίας.

⁵⁶ Cindy Vestergaard, "Maintaining Chemical Peace: The CWC, the European Union, and Political Developments", in Jean Pascal Zanders (ed.), "The Future of the CWC in the Post-Destruction Phase", EUISS Report, no. 15 (March 2013)

⁵⁷ OPCW.org, under "The OPCW's Role in Combating Terrorism" (28 September 2001).

Επιπρόσθετα, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, επινοήθηκαν διάφορα ad hoc μέτρα και πρωτοβουλίες, κυρίως στο πλαίσιο της απόφασης 1540 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (που εγκρίθηκε στις 28 Απριλίου 2004), σύμφωνα με το οποίο, όλα τα κράτη είναι υποχρεωμένα να απέχουν από την με οποιοδήποτε μέσο υποστήριξη μη κρατικών φορέων αναφορικά με την ανάπτυξη, απόκτηση, κατασκευή, κατοχή, μεταφορά ή χρήση πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των συστημάτων παράδοσης τους⁵⁸. Δεδομένου δε της συνολική φύση των διατάξεων της CWC, η συγκεκριμένη απόφαση 1540 του ΣΑ, αυτή καθαυτή, δεν δημιούργησε νέες υποχρεώσεις για τα συμβαλλόμενα κράτη της CWC, όσον αφορά την απαγόρευση και την πρόληψη στο πλαίσιο των χημικών όπλων.

Η συγκεκριμένη απόφαση του ΣΑ, ενθαρρύνει επίσης την ενισχυμένη διεθνή συνεργασία σε τέτοιες προσπάθειες, επαναλαμβάνοντας ότι οι νέες «υποχρεώσεις 1540» ενισχύουν και συμπληρώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Κρατών Μερών βάσει των υφιστάμενων Συνθηκών για τη διάδοση των ΟΜΚ⁵⁹, συμπεριλαμβανομένης της CWC. Την εποχή που συνήφθη η Σύμβαση, το θέμα της τρομοκρατίας δεν είχε λάβει τέτοια έκταση, ώστε να καταλαμβάνει τις ενέργειες και τους πόρους του σημερινού επιπέδου. Παρά την ευρεία αναγνώριση ότι ο ΟΑΧΟ μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της χημικής τρομοκρατίας, η προσαρμογή στις σύγχρονες προσδοκίες θα απαιτήσει βαθύτερες συζητήσεις και συναίνεση και σαφή προσδιορισμό των πρακτικών και των τρόπων με τους οποίους ο ρόλος του Οργανισμού σε αυτόν τον τομέα μπορεί να ενισχυθεί.

Η παγκόσμια αλλαγή παραδείγματος ασφαλείας της 11ης Σεπτεμβρίου, έχει επίσης αναζωπυρώσει την προσπάθεια του ΟΑΧΟ να επιτύχει καθολικότητα, προκειμένου να υπάρξει η καθολική δέσμευση για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της CWC.

Επιπλέον τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, αποτέλεσαν το έναυσμα, προκειμένου ο OPCW να αποδείξει, ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «οργανισμός μάθησης που θα προσαρμοστεί στις νέες εξελίξεις», όχι μόνο στην επιστήμη και την τεχνολογία, αλλά και εντός της σφαίρας της παγκόσμιας πολιτικής

⁵⁸ Olivia Bosch and Peter van Ham (eds.), *Global Non-Proliferation and Counter-Terrorism: The Impact of UNSCR 1540* (Baltimore MD: Brookings Institution Press, 2007).

⁵⁹ Όπλων Μαζικής Καταστροφής.

και ασφάλειας⁶⁰. Μέσα στο πλαίσιο μιας παραδοσιακής συνθήκης αφοπλισμού ο OPCW δημιουργήθηκε ως φόρουμ για την επίβλεψη, την εφαρμογή και το διάλογο μεταξύ των κρατών μερών. Τα όργανα χάραξης πολιτικής του ΟΑΧΟ, αλλά ιδιαίτερα το Εκτελεστικό Συμβούλιο, παρουσίασε μια αξιοσημείωτη ευελιξία συχνά σε φαινομενικά δυσεπίλυτα ζητήματα και ως εκ τούτου συνέβαλε στην συνολική πρόοδο του Οργανισμού όλα αυτά τα χρόνια. Αυτό ισχύει και για το σύστημα επαλήθευσης του, το οποίο επινοήθηκε να είναι εξελικτικό λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική εμπειρία και το οποίο προσφέρει ευκαιρίες προσαρμογής στις νέες εξελίξεις, στην επιστήμη, την τεχνολογία και τη χημική παραγωγή⁶¹.

Ο ΟΑΧΟ συχνά περιγράφεται ως «τεχνικός οργανισμός». Στην πραγματικότητα είναι και τεχνικός και – δεδομένης της εντολής αφοπλισμού του – μια πολιτική οργάνωση. Αυτό σημαίνει, ότι ο οργανισμός είχε το μερίδιο του σε διαμάχες που ξεκίνησαν με την απομάκρυνση του Γενικού Διευθυντή του OPCW José Bustani τον Απρίλιο του 2002^{62 63}.

Ο πολυμερής χαρακτήρας του ΟΑΧΟ αμφισβητείται, επίσης από τις παράλληλες, συχνά άτυπες ρυθμίσεις που προορίζονται να ενισχύσουν αυτό που θεωρείται ως καθεστώς «μη διάδοσης». Για παράδειγμα, το 2004 ακαδημαϊκοί όπως ο Gary K. Bertsch πρότειναν ότι «επίσημες Συνθήκες όπως η NPT⁶⁴, η BWC⁶⁵ και η CWC φαίνεται να έχουν ξεπεραστεί από τα γεγονότα», και ότι αυτά τα καθεστώτα «πρέπει να αναγνωρίσουν πως οι κανόνες που αυτές ενσωματώνουν, αποτρέπουν

⁶⁰ Ralf Trapp, "The Chemical Weapons Convention – Multilateral Instrument With a Future", in Ramesh Thakur and Ere Haru (eds), *The Chemical Weapons Convention: Implementation, Challenges and Opportunities* (Tokyo, UNU Press, 2006).

⁶¹ Ralf Trapp, "The Chemical Weapons Convention – Multilateral Instrument With a Future", in Ramesh Thakur and Ere Haru (eds), *The Chemical Weapons Convention: Implementation, Challenges and Opportunities* (Tokyo, UNU Press, 2006).

⁶² "Chemical Weapons Body Sacks Head", BBC News (22 April 2002).

⁶³ Σύμφωνα με εντολή του, ο Bustani ήθελε το Ιράκ να υπογράψει τη Σύμβαση, επιτρέποντας έτσι διεθνείς παρατηρητές χημικών όπλων να εισέλθουν στο Ιράκ και έτσι δυνητικά εμπόδιζε τις ΗΠΑ προκειμένου να διεξάγουν πόλεμο εναντίον του Ιράκ. Οι ΗΠΑ έδωσαν επιχειρήματα για την απομάκρυνση του Bustani από τη θέση του: "πολωτική και συγκρουσιακή συμπεριφορά", "θέματα κακής διαχείρισης". Τέλος η απομάκρυνση κρίθηκε ως ακατάλληλη από ένα Διοικητικό Δικαστήριο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και κατά συνέπεια, ο Bustani επιδικάστηκε με 50.000 ευρώ ως ηθική αποζημίωση, την αμοιβή του για το υπόλοιπο της δεύτερης θητείας του και τα δικαστικά του έξοδα.

⁶⁴ Αναφέρεται στην «Treaty on the Non - Proliferation of Nuclear Weapons» (NPT), δηλαδή τη Συνθήκη για τη μη διάδοση των Πυρηνικών Όπλων.

⁶⁵ Αναφέρεται στην «Biological Weapons Convention» (BWC), δηλαδή τη Σύμβαση για τα Βιολογικά Όπλα.

μόνο εκείνους τους δρώντες που έχουν κάτι να χάσουν, αλλά σημαίνουν λίγα για τους μη κρατικούς (...) δρώντες»⁶⁶.

Συνθήκες όπως η CWC και διεθνείς οργανισμοί όπως ο OPCW, θεωρούνταν αναγκαίοι, αλλά όχι επαρκείς για την πλήρη αντιμετώπιση των ανησυχιών αναφορικά με τη διάδοση ή για την αποτροπή των τρομοκρατών από την απόκτηση όπλων μαζικής καταστροφής, ή από ανυποψίαστα Συμβαλλόμενα Κράτη μέσω εξαπάτησης, ή από κρυφά αναδυόμενους προμηθευτές σε όλο τον κόσμο. Στη σφαίρα της χημείας, το γεγονός αυτό, δημιουργεί ιδιαίτερες προκλήσεις, δεδομένου, ότι οι μη κρατικές οντότητες περιλαμβάνουν όχι μόνο τρομοκρατικές ομάδες και εγκληματικές οργανώσεις που τροφοδοτούν μια μαύρη αγορά, αλλά και έναν μεγάλο και αυξανόμενο αριθμό νόμιμων εταιρειών.

Ως αποτέλεσμα, τα υφιστάμενα, καθώς και τα νεοδημιουργηθέντα καθεστώτα μη διάδοσης των ΟΜΚ, κέρδισαν περισσότερη προσοχή⁶⁷.

7.4 Οι σύγχρονες προκλήσεις που θέτουν τα χημικά όπλα

Αν και τα κρατικά αποθέματα και τα ελαστικά χρονοδιαγράμματα καταστροφής των χημικών όπλων παραμένουν ως βασικές προκλήσεις για την εφαρμογή της CWC, σίγουρα δεν αποτελούν τη μεγαλύτερη απειλή.

Τα χημικά όπλα ονομάζονται συχνά, ως η «πυρηνική βόμβα του φτωχού», πράγμα που δείχνει, ότι αυτά τα όπλα όπως και τα βιολογικά είναι πιθανώς τα πιο δύσκολα στην ανακοπή τους και πιθανώς στη διάδοσή τους. Τα βασικά χημικά (και βιολογικά) προϊόντα που χρησιμοποιούνται από τη βιομηχανία, είναι συνήθως διπλής χρήσης, γεγονός που τα καθιστά ιδιαίτερος προβληματικά. Δεδομένων δε και των πρόσφατων προόδων, τόσο στην επιστήμη, όσο και την τεχνολογία, που καθοδηγούνται από τις απαιτήσεις της αγοράς, το συγκεκριμένο πρόβλημα οξύνεται περαιτέρω.

⁶⁶ Seema Gahlaut and Gary K. Bertsch, "The War on Terror and the Nonproliferation Regime", *Orbis*, vol. 48, no. 3 (Summer 2004),

⁶⁷ Ralf Trapp, "The Chemical Weapons Convention – Multilateral Instrument With a Future", in Ramesh Thakur and Ere Haru (eds), *The Chemical Weapons Convention: Implementation, Challenges and Opportunities* (Tokyo, UNU Press, 2006).

Οι νέες τεχνολογίες βέβαια, αποτελούν πρόκληση για τη εφαρμογή της CWC και με διάφορους άλλους τρόπους, όπως για παράδειγμα, αφηφώντας τις καθιερωμένες διαδικασίες επαλήθευσης, γεγονός που σημαίνει, ότι ενδέχεται να απαιτούνται αλλαγές στον τρόπο διεξαγωγής των τακτικών επαληθεύσεων του Οργανισμού⁶⁸. Πιο συγκεκριμένα, οι νέες τεχνολογίες ενδέχεται να επηρεάσουν την ικανότητα των επιθεωρητών, ώστε να αναγνωρίσουν τη μη συνήθη βιομηχανική δραστηριότητα, καθόσον τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά της παραγωγής χημικών όπλων ενδεχομένως να απουσιάζουν. Εκτός από τις νέες τεχνολογίες στον τομέα των χημικών, εάν ληφθεί υπόψη, ότι υφίσταται και έλλειψη γνώσης, αλλά και ικανότητας των κυβερνήσεων στην παρακολούθηση των τεχνολογικών εξελίξεων, γίνεται κατανοητό, ότι η αύξηση της σύγκλισης μεταξύ χημείας και βιολογίας θέτει από μόνη της νέες προκλήσεις⁶⁹.

Η χημική βιομηχανία σήμερα λαμβάνει χώρα όλο και περισσότερο σε ένα νέο και πλήρως παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, με το διαδίκτυο να επιτρέπει την παγκόσμια διανομή πληροφοριών και γνώσης, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την ύπαρξη νέων μορφών επιστημονικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της εμφάνισης εικονικών εργαστηρίων, κοινών βάσεων δεδομένων και λογισμικού ανοιχτού κώδικα.

Είναι αυτονόητο, ότι πρόκειται για ένα πολύ περίπλοκο και τεχνικό θέμα, που απαιτεί συνεχώς την προσοχή των Κρατών Μερών καθώς και της Τεχνικής Γραμματείας του ΟΑΧΟ.

Η Έκθεση του 2011 της Συμβουλευτικής Ομάδας για τις Μελλοντικές Προτεραιότητες του Οργανισμού για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων, τονίζει αυτή την αυξημένη σύγκλιση μεταξύ χημείας και βιολογίας, υποστηρίζοντας, ότι απαιτείται διευκρίνιση της σχέσης μεταξύ της CWC και της BWC⁷⁰. Αυτή η θέση επαναλήφθηκε και σε μια έκθεση του 2012 από την Επιστημονική Συμβουλευτική

⁶⁸ Daoudi, et al., "The Future of the Chemical Weapons Convention" (2013), Chapter 3

⁶⁹ Alexander Kelle, Kathryn Nixdorff and Malcolm Dando, Preventing a Biochemical Arms Race (Stanford: Stanford University Press, 2012).

⁷⁰ "Report of the Advisory Panel on Future Priorities of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons", The Hague (25 July 2011),

Επιτροπή (SAB) του OPCW's, η οποία συνιστά την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ OPCW και της Μονάδας Υποστήριξης Εφαρμογής της BWC⁷¹.

Αν και το προαναφερθέν είναι ένα καθαρά τεχνικό θέμα, έκτοτε έχει λάβει σημαντικές πολιτικές προεκτάσεις δεδομένου, ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις και αλλαγές ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά το καθεστώς επαλήθευσης του ΟΑΧΟ και ως εκ τούτου, να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη των Κρατών Μερών στη CWC στο σύνολό της. Αυτό ενισχύεται περισσότερο, δεδομένου ότι η CWC απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη τη θέσπιση και εφαρμογή εθνικών νόμων, καθιστώντας την Εθνική Αρχή κάθε Κράτους Μέρους ως τον κύριο συνομιλητή του ΟΑΧΟ.

Δεδομένου δε, ότι η χημική παραγωγή αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς σε Ασία, Αφρική και Λατινική Αμερική επιβαρύνοντας σημαντικά τα νομικά συστήματα χωρών που δεν είναι ακόμα συνηθισμένες στη συμμόρφωση με τους ήδη υφιστάμενους κανονισμούς που σχετίζονται με τα χημικά όπλα, ενισχύεται η άποψη, ότι η παγκόσμια επέκταση της χημικής βιομηχανίας απαιτεί από τον ΟΑΧΟ τη συνεργασία με έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό κρατών, έτσι ώστε αυτά να αυξήσουν την ικανότητά τους στην παρακολούθηση των χημικών εισαγωγών και εξαγωγών τους, καθώς και στην εθνική υιοθέτηση εκτελεστικής νομοθεσίας και νομικού πλαισίου για την υποστήριξη της χημικής τους βιομηχανίας.

Για την επίλυση του ανωτέρω, η Τεχνική Γραμματεία έχει υλοποιήσει τις απαραίτητες προσαρμογές προκειμένου να διασφαλίσει, ότι διατηρείται ένα σχετικά υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στο καθεστώς επαλήθευσης του ΟΑΧΟ.

Με τα χρόνια, ένα αυστηρό καθεστώς δήλωσης και παρακολούθησης δεδομένων και των τοποθεσιών χημικών εργοστασίων έχει αναπτυχθεί. Στο μέλλον, τυχαίες επιλογές επιθεώρησης, χρησιμοποιώντας ειδικά σχεδιασμένο λογισμικό υπολογιστή, μπορούν να προβλεφθούν. Η ικανότητα της Τεχνικής Γραμματείας να διεξάγει επιθεωρήσεις πρόκλησης για τη διερεύνηση της εικαζόμενης χρήσης CW παραμένει προς δοκιμή, δεδομένου ότι κανένα κράτος μέρος δεν ζήτησε ποτέ τέτοια επιθεώρηση.

⁷¹ "Report of the Scientific Advisory Board on Developments in Science and Technology for the Third Special Session of the Conference of States Parties to Review the Operation of the Chemical Weapons Convention", The Hague (29 October 2012).

Αναλογιζόμενοι δε, ότι οι περισσότερες επιθεωρήσεις του οργανισμού εξακολουθούν να περιορίζονται στον έλεγχο του εάν οι δηλωθείσες πληροφορίες σε μια χημική εγκατάσταση είναι σωστές, αντί να ελέγχει, γενικότερα, εάν οι δραστηριότητες σε μια χημική εγκατάσταση είναι συνολικά συνεπείς με τις υποχρεώσεις της CWC και με το κριτήριο του γενικού σκοπού της συνθήκης (GPC⁷²), το οποίο ορίζει στο άρθρο II την απαγόρευση των «τοξικών χημικών ουσιών και των προδρόμων ουσιών τους, εκτός εάν προορίζονται για σκοπούς που δεν απαγορεύονται βάσει της παρούσας Σύμβασης, εφόσον τα είδη και οι ποσότητες συνάδουν με τέτοιους σκοπούς», γίνεται αντιληπτό, πως η εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα του ΟΑΧΟ ενδεχομένως να φθίνει.

Επιπλέον τα περισσότερα Κράτη Μέρη έχουν αναπτύξει σχέδια έκτακτης ανάγκης για σενάρια που περιλαμβάνουν τα χημικά (καθώς και βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά) όπλα όπως το Σχέδιο Δράσης ΧΒΡΠ που αναφέρθηκε νωρίτερα. Ο OPCW έχει προσεγγίσει ενεργά ΜΚΟ και άλλους βασικούς φορείς (συμπεριλαμβανομένου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας), προκειμένου να αναπτυχθούν πρωτόκολλα για επιχειρησιακό συντονισμό και εκπαίδευση, με στόχο την ταχεία και αποτελεσματική ανταπόκριση σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης χημικού πολέμου.

Επιπλέον τα Κέντρα Αριστείας, που όπως προαναφέρθηκε ιδρύθηκαν το 2010 με την οικονομική βοήθεια της ΕΕ, θεωρείται ότι είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να οργανωθούν και να συντονίζουν πολλά κράτη, ΔΟ και ΜΚΟ, ώστε να παρέχουν τεχνική βοήθεια και υποστήριξη σχετική με την ετοιμότητα και την ανταπόκριση στα CW.

Έχουν, επίσης, ιδρυθεί Κέντρα Αριστείας στη Βόρεια Αφρική, τον Αφρικανικό Ατλαντικό, τη Μέση Ανατολή, τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το Νότιο Καύκασο, τη Μολδαβία και Ουκρανία και τη Νοτιοανατολική Ασία. Αυτά τα Κέντρα Αριστείας συνεργάζονται από κοινού με το Διαπεριφερειακό Ερευνητικό Ινστιτούτο του ΟΗΕ για το Έγκλημα και τη Δικαιοσύνη (UNICRI⁷³), με το Κοινό Κέντρο Ερευνών της ΕΕ και σε συνεργασία με μεγάλο αριθμό εθνικών ομάδων στον τομέα του μετριασμού του κινδύνου έναντι ενός ΧΒΡΠ ατυχήματος η εσκεμμένης επίθεσης Βασικός στόχος είναι

⁷² General Purpose Criterion

⁷³ United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute

η ανάπτυξη συστηματικών αξιολογήσεων των αναγκών σε εθνικό επίπεδο και η βελτίωση της ικανότητας των συμμετεχουσών χωρών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν έκτακτες ανάγκες σε περίπτωση ενός ΧΒΡΠ γεγονότος.

Για τον OPCW, αυτά τα δίκτυα έχουν αποδειχθεί πολύτιμα για την ευαισθητοποίηση σε θέματα που αφορούν την CWC, αλλά και για την ανάπτυξη έργων και δραστηριοτήτων που αφορούν τη χημική ασφάλεια, την εθνική νομοθεσία και την εκπαίδευση για την αντιμετώπιση περιστατικών με τοξικές χημικές ουσίες. Αποτελεί σοβαρή πρόοδο δεδομένου, ότι η προέλευση των χημικών κινδύνων μπορεί να είναι εγκληματική, τυχαία ή φυσική. Η σχεδίαση και η ανταπόκριση σε ένα τόσο ευρύ φάσμα σεναρίων παραμένει μία από τις πιο βασικές προκλήσεις για τον ΟΑΧΟ και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του.

Αυτό όμως θέτει το ερώτημα, πως εάν ο ΟΑΧΟ χρειαστεί, μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στο εσωτερικό του, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων διατάξεων και ρυθμίσεων για την εφαρμογή της CWC;

Η συριακή επέμβαση του ΟΑΧΟ, όπως θα περιγραφεί στη συνέχεια, αποδεικνύει, ότι η CWC έχει την τεχνική ικανότητα να επιθεωρεί, να επαληθεύει και να καταστρέφει τα CW ενός κράτους, ακόμη και κάτω από μεγάλες πολιτικές πιέσεις. Ωστόσο, ο OPCW παραμένει αβέβαιος με τον υπάρχοντα μηχανισμό επιθεωρήσεων πρόκλησης, που αποτελούσε πάντα πολιτικό ζήτημα λόγω της εγγενούς ευαισθησίας του ζητήματος. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία «αιφνιδιαστική επιθεώρηση». μέχρι σήμερα, κυρίως επειδή είναι δύσκολο για τον ΟΑΧΟ να συγκεντρώσει επαρκή στοιχεία εναντίον μια ύποπτης κατάστασης. Επιπλέον, αρκετά κράτη μέλη ανησυχούν, ότι η διεξαγωγή επιθεωρήσεων πρόκλησης μπορεί να οδηγήσει σε αποκαλούμενες «επιθεωρήσεις αντιποίνων», όπως για παράδειγμα κατά των ΗΠΑ ή/και της Ρωσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «8» ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

8.1 Συρία

Η συγκεκριμένη μελέτη δεν περιορίζεται εδαφικά μόνο στην περιοχή της Συρίας, αλλά προσπαθεί να ενοποιήσει γεγονότα που συνέβησαν εκείνη την εποχή και τα οποία κατά τη γνώμη του γράφοντα συνδέονται. Πιο συγκεκριμένα η μελέτη ως επί το πλείστον αναφέρεται κυρίως στη Συρία, αλλά εξετάζεται και ο παράγοντας της Ρωσίας εντός και εκτός Συριακής επικράτειας.

8.2 Η Συρία και η καταπάτηση της CWC

Η ελπίδα ότι η χρήση χημικών όπλων είχε περιοριστεί στον 20ο αιώνα, διαλύθηκε στις 21 Αυγούστου 2013, όταν ο συριακός στρατός εκτόξευσε ένα μπαράζ ρουκετών γεμάτων με νευρικό αέριο σαρίν εναντίον της ελεγχόμενης από την αντιπολίτευση πόλης Γούτα, προάστιο της Δαμασκού. Ακολούθως, μια ερευνητική ομάδα του ΟΗΕ επιβεβαίωσε τα χειρότερα: 1.400 άνθρωποι σκοτώθηκαν από έκθεση στο αέριο. Οι εικόνες των θυμάτων της Γούτα παρέμειναν αναλλοίωτες στη συνείδηση της ανθρωπότητας μαζί με τον τόπο της πρώτης μεγάλης χρήσης χημικών όπλων στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το Ieper, αλλά και τη Χαλάμπτζα, όπου ο Ιρακινός Πρόεδρος Σαντάμ Χουσεΐν το 1988 εξαπόλυσε χημικά με νευρικό παράγοντα κατά των Κούρδων.

Καθώς ο κόσμος ήταν τρομοκρατημένος από την επίθεση στη Γούτα, οι δυτικές δυνάμεις εξέταζαν σενάρια στρατιωτικής επέμβασης προκειμένου να αποτρέψουν περαιτέρω σφαγή. Ο τότε υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζον Κέρι και ο Ρώσος ομόλογός του Σεργκέι Λαβρόφ συναντήθηκαν στη Γενεύη, πετυχαίνοντας μια διπλωματική συμφωνία τη γνωστή ως Κοινό Πλαίσιο για την Εξάλειψη των Συριακών Χημικών Όπλων. Πιο συγκεκριμένα, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία βρήκαν κοινό έδαφος μόνο σε ένα σημείο, αυτό του ότι το απόθεμα των χημικών όπλων της Συρίας έπρεπε να απομακρυνθεί από τη χώρα και να καταστραφεί. Για το σκοπό αυτό, η Ρωσία ανέλαβε σιωπηρά την ευθύνη ως εγγυήτρια, διασφαλίζοντας ότι ο Σύρος σύμμαχός της δεν θα χρησιμοποιούσε χημικά όπλα και θα δήλωνε πλήρως το απόθεμα χημικών όπλων του, ώστε να μπορεί να καταστραφεί υπό διεθνή εποπτεία. Η Συρία ξεκίνησε τη διαδικασία ένταξής της στη CWC μόλις 24

ημέρες μετά την επίθεση στη Γούτα. Κατά τη διάρκεια αυτής της σύντομης περιόδου, το καθεστώς Άσαντ σίγουρα δεν είχε υποστεί ηθική μεταστροφή, αλλά μάλλον υποκλίθηκε στις πιέσεις των δυτικών δυνάμεων και της Ρωσίας⁷⁴.

Μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2013, η διεθνής κοινότητα είχε εδραιώσει νομικά το κοινό πλαίσιο ΗΠΑ-Ρωσίας σε μια απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΟΑΧΟ και σε ένα ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο περιελάμβανε μέτρα για την αντιμετώπιση της τυχόν αδυναμίας της Συρίας στη συμμόρφωση με τις διατάξεις του ψηφίσματος ή με τις απαγορεύσεις της CWC⁷⁵.

Την άνοιξη του 2014, ενώ τα δηλωμένα αποθέματα χημικών όπλων της Συρίας απομακρύνονταν από το έδαφός της προκειμένου να καταστραφούν, εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια απειθαρχίας της Δαμασκού, η οποία δεν σκόπευε να συμμορφωθεί πλήρως με τις δεσμεύσεις της βάσει της CWC και του ψηφίσματος του ΟΗΕ. Η μη πλήρης εφαρμογή του ιστορικού κοινού πλαισίου είχε αρχίσει⁷⁶.

Εν συνεχεία, αναφέρθηκαν πολλές επιθέσεις με υποτιθέμενα χημικά όπλα και πιο συγκεκριμένα με βόμβες αερίου χλωρίου που ρίπτονταν από ελικόπτερα του συριακού κυβερνητικού στρατού σε πόλεις ελεγχόμενες από την αντιπολίτευση, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό και το θάνατο πολλών ανθρώπων. Οι ισχυρισμοί ώθησαν τον γενικό διευθυντή του ΟΑΧΟ να δημιουργήσει μια διερευνητική αποστολή, η οποία αργότερα διαπίστωσε, ότι όντως είχε χρησιμοποιηθεί το χλώριο ως όπλο στη Συρία επανειλημμένα και συστηματικά από τον Απρίλιο έως τον Αύγουστο του 2014.

Κατά την ίδια περίοδο, υπήρχαν ενδείξεις, ότι η Συρία δεν είχε αποκαλύψει πλήρως το πρόγραμμά της για τα χημικά όπλα στη δήλωσή της τον Οκτώβριο του 2013 στον ΟΑΧΟ. Η Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ, μετά από λεπτομερή εξέταση της δήλωσης και των επιτόπιων επισκέψεων στη Συρία, εντόπισε ανησυχητικές αποκλίσεις, ωθώντας τον γενικό διευθυντή του οργανισμού να δημιουργήσει μια ειδική ομάδα, την Ομάδα Αξιολόγησης Δηλώσεων. Σκοπός της συγκεκριμένης

⁷⁴ US Department of Defense, 'Department of Defense press briefing by Pentagon chief spokesperson Dana W. White and Joint Staff Director Lt. Gen. Kenneth F. McKenzie Jr. in the Pentagon Briefing Room', Transcript, 19 Apr. 2018.

⁷⁵ UN News, 'Security Council fails at fresh attempt to renew panel investigating chemical weapons use in Syria', 17 Nov. 2017; and Security Council Report, 'In hindsight: The demise of the JIM', January 2018 Monthly Forecast, 28 Dec. 2017

⁷⁶ <https://www.nti.org/analysis/articles/syria-overview/>

ομάδας ήταν, η συνέχιση της συνεργασίας με τις συριακές αρχές μέχρι να αποκαλυφθεί και καταγραφεί πλήρως και με ακρίβεια το πραγματικό απόθεμα των χημικών όπλων της Συρίας. Μέχρι σήμερα, αυτή η ομάδα έχει πραγματοποιήσει περισσότερους από 20 γύρους διαβουλεύσεων με τη Συρία, ωστόσο 19 ζητήματα παραμένουν ακόμη άλυτα.

Η νέα ανησυχία για τη χρήση χημικών όπλων στη Συρία οδήγησε στην έγκριση ενός άλλου ψηφίσματος του ΟΗΕ με το οποίο το Συμβούλιο Ασφαλείας ίδρυσε ομόφωνα τον Κοινό Μηχανισμό Ερευνών ΟΑΧΟ-ΟΗΕ (JIM). Δεδομένου, ότι η εντολή της διερευνητικής αποστολής περιοριζόταν στον προσδιορισμό μόνο του εάν έγινε χρήση χημικών όπλων στη Συρία, ο JIM ιδρύθηκε ως ομάδα εμπειρογνομόνων επιφορτισμένη με τον εντοπισμό αυτών των ατόμων, ομάδων ή κυβερνήσεων που εμπλέκονται στη χρήση τους. Το φθινόπωρο του 2016, ο JIM ανέφερε τα ευρήματά του, καταλήγοντας στο συμπέρασμα, ότι ο συριακός στρατός είχε εμπλακεί στη χρήση τοξικών χημικών (αέριο χλωρίου) ως όπλα, σε τρεις επιθέσεις το 2014 και το 2015.

Παρόλο που η Μόσχα δεν αποδέχθηκε τα ευρήματα του JIM και του συμπεράσματος του, ότι ο Σύρος σύμμαχός της χρησιμοποιούσε χημικά όπλα κατά παράβαση της CWC και του ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας, συμφώνησε απρόθυμα τον Νοέμβριο του 2016 στην ανανέωση της εντολή του JIM για έναν ακόμη χρόνο και ενέκρινε μια νέα ομάδα εμπειρογνομόνων προκειμένου να ηγηθεί της προσπάθειας. Μετά από μικρό χρονικό διάστημα, ο JIM θα καταγράψει μια πιο καταστροφική επίθεση με χημικά όπλα σε σχέση με τη αντίστοιχη στη Γούτα. Στις 4 Απριλίου 2017, το καθεστώς Άσαντ εξαπέλυσε επίθεση με νευρικό τοξικό παράγοντα σαρίν κατά της ελεγχόμενης από την αντιπολίτευση πόλης Khan Shaykhun. Η Δαμασκός και η Μόσχα αμέσως πλημμύρισαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με χαλκευμένες ειδήσεις και παραπληροφόρηση, υποστηρίζοντας, πως η ίδια η αντιπολίτευση εξαπέλυσε την επίθεση με σκοπό την κατασκευασμένη κατηγορία το καθεστώτος Άσαντ και την περαιτέρω αποτροπή χρήσης των χημικών όπλων.

Παρά τις προσπάθειες της Ρωσίας και της Συρίας προκειμένου να θάψουν την αλήθεια και του τι πραγματικά συνέβη στο Khan Shaykhun, ο JIM διαπίστωσε, πως ο μόνος υπαίτιος της συγκεκριμένης επίθεσης ήταν ο συριακός στρατός, ο οποίος είχε χρησιμοποιήσει τοξικό αέριο σαρίν στην επίθεση. Ωστόσο, ήταν προφανές στα

Ηνωμένα Έθνη και στον ΟΑΧΟ, πως η Ρωσία θα παρεμπόδιζε οποιαδήποτε διεθνή ενέργεια κατά του Σύρου συμμάχου της, ανεξάρτητα του πόσο καταδικαστικά ήταν τα στοιχεία. Πράγματι, η Ρωσία αντέδρασε άμεσα κατά των αρμοδιοτήτων του JIM, ασκώντας βέτο σε τρία ψηφίσματα ανανέωσης του από τον ΟΗΕ, με αποτέλεσμα ο JIM να σταματήσει τη λειτουργία του τον Νοέμβριο του 2017.

8.3 Ρωσία - Υπόθεση Σκριπάλ

Δύο νέες επιθέσεις με χημικά όπλα την άνοιξη του 2018 έθεσαν σε πλήρη εγρήγορση τα αντανακλαστικά του διεθνή παράγοντα κατά της χρήσης των χημικών όπλων. Τον Μάρτιο, ο πρώην Ρώσος κατάσκοπος Σεργκί Σκριπάλ, τώρα υπήκοος του Ηνωμένου Βασιλείου που ζει στο Σάλσμπερι, και η κόρη του, δηλητηριάστηκαν από τον νευρικό παράγοντα Νονίχοκ που είναι γνωστό, πως είχε αναπτυχθεί από τη Σοβιετική Ένωση. Το Ηνωμένο Βασίλειο κατηγόρησε τη Ρωσία για την απόπειρα δολοφονίας, υπογραμμίζοντας τον τρομερό κίνδυνο που ενέχει η χρήση ενός τέτοιου νευρικού παράγοντα για την τοπική κοινωνία. Πράγματι, ένας κάτοικος της παρακείμενης πόλης Amesbury πέθανε αργότερα. Το Ηνωμένο Βασίλειο ζήτησε επίσκεψη τεχνικής βοήθειας από ειδικούς του ΟΑΧΟ, οι οποίοι επιβεβαίωσαν ότι χρησιμοποιήθηκε νευρικός παράγοντας στην επίθεση.

Στις 18 Απριλίου 2018, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΟΑΧΟ συνεδρίασε προκειμένου να εξετάσει τα πορίσματα των εμπειρογνομόνων. Στον απόηχο της απέλασης Ρώσων διπλωματών από το Ηνωμένο Βασίλειο, τις Ηνωμένες Πολιτείες και αλλού, η συνάντηση κλιμακώθηκε, και η Ρωσία άρχισε να εξαπολύει παράλογες κατηγορίες και να διαμαρτύρεται ότι ήταν θύμα δυτικής συκοφαντικής πλεκτάνης⁷⁷.

8.4 Ρωσία – Συρία και χρήση χημικών

Πλέον, ήταν σαφές ότι υπήρχε μια ευρύτερη διεθνή αντιπαράθεση και ότι, εκτός από τη συριακή κρίση, υπήρχε τώρα ένα ακόμη πιο δυσοίωνο και ταυτόχρονα δυσεπίλυτο ρωσικό πρόβλημα. Η Ρωσία δεν ήταν πλέον απλώς ένας παράγοντας που επέτρεπε τη χρήση χημικών όπλων από τη Συρία, προστατεύοντάς την από τον ΟΑΧΟ και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, ήταν η ίδια ένας από τους δρώντες,

⁷⁷ <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syria-s-chemical-weapons-declaration-cannot-be-considered-accurate-0>

καταδεικνύοντας, ότι και η ίδια κατέχει ακόμα παράνομα τον δικό της επικίνδυνο παράγοντα χημικών όπλων. Επιπλέον, η Μόσχα έβλεπε πλέον την Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ ως αντίπαλο. Μόλις μια εβδομάδα νωρίτερα από την επίθεση με το Novichok, όπως ανέφερε η ολλανδική κυβέρνηση, πράκτορες του ρωσικού στρατιωτικού κλάδου πληροφοριών, GRU, απελάθηκαν από την Ολλανδία επειδή προσπάθησαν να διεξάγουν κυβερνοεπιχείρηση εναντίον των κεντρικών γραφείων του OPCW στη Χάγη από ένα παρακείμενο ξενοδοχείο⁷⁸.

8.5 Χημικές επιθέσεις στη Συρία μετά το 2018

Καθώς η απειλή των χημικών όπλων διευρύνθηκε στην ευρωπαϊκή ήπειρο, η κρίση στη Συρία βάθυνε. Στις 7 Απριλίου 2018, πολλαπλές βόμβες γεμάτες με χλώριο έπεσαν στο προάστιο Ντούμα της Δαμασκού, σκοτώνοντας δεκάδες αμάχους. Στις 16 Απριλίου συγκλήθηκε εκ νέου ειδική συνεδρίαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΟΑΧΟ για τη συγκεκριμένη επίθεση. Η Ρωσία και η Συρία ισχυρίστηκαν ψευδώς, ότι το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες «οργάνωσαν» τις επιθέσεις χλωρίου στη Ντούμα με τη βοήθεια των White Helmets, μιας οργάνωσης εθελοντών ανταποκριτών στη Συρία, τους οποίους η Ρωσία χαρακτήρισε ως τρομοκράτες. Μέσα σε λίγες εβδομάδες, οι ανιχνευτές του ΟΑΧΟ που μετέβηκαν στη Ντούμα κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι όντως, είχε χρησιμοποιηθεί αέριο χλώριο⁷⁹.

8.6 Ο ISIS – Βόρεια Κορέα και οι χημικές επιθέσεις

Ο OPCW έρχεται αντιμέτωπος και μια ακόμη ζοφερή πραγματικότητα, που εκτείνεται πέρα από τις συριακές και ρωσικές παραβάσεις. Το Ισλαμικό Κράτος είχε χρησιμοποιήσει χημικά όπλα στη Συρία και το Ιράκ. Επιπλέον, η Βόρεια Κορέα, αν και δεν συμμετείχε στη CWC, διαφήμιζε τις δυνατότητές των χημικών της όπλων, δολοφονώντας τον θετό αδελφό του ηγέτη Κιμ Γιονγκ Ουν με νευροτοξικό παράγοντα VX σε αεροδρόμιο της Μαλαισίας⁸⁰.

⁷⁸ <https://foreignpolicy.com/2021/04/08/opcw-syria-russia-chemical-weapons-biden-allies/>

⁷⁹ <https://www.un.org/press/en/2021/sc14653.doc.htm>

⁸⁰ <https://www.politico.com/news/magazine/2021/02/27/red-line-book-excerpt-chemical-weapons-syria-471784>

Καθώς η αυξανόμενη χρήση χημικών όπλων υπονομεύει τη CWC, διαβρώνει σοβαρά τον διεθνή κανόνα θέτοντας την παγκόσμια κοινότητα σε μια νέα εποχή απειλών με χημικά όπλα.

8.7 Η απόφαση της 4ης ειδικής συνόδου

Το Ηνωμένο Βασίλειο προβληματισμένο από τη χρήση χημικών όπλων της Ρωσίας στο έδαφός της και ανησυχώντας για μια επιδείνωση της κρίσης με χημικά όπλα, ξεκίνησε μια ειδική σύνοδο των κρατών-μερών της CWC. Με τη Ρωσία και τη Συρία να προσπαθούν ανεπιτυχώς την παρεμπόδιση της έγκριση της ημερήσιας διάταξης, η τέταρτη ειδική σύνοδος της διάσκεψης των κρατών-μερών της CWC στις 27 Ιουνίου 2018, με ευρεία διεθνή υποστήριξη⁸¹, έλαβε πρωτοφανή νομιμοποίηση για την αντιμετώπιση της κρίσης υιοθετώντας μια ιστορική απόφαση.⁸²

Η απόφαση αφορούσε τη συνεχιζόμενη κατοχή και χρήση χημικών όπλων εκ μέρους της Συρίας. Για να διορθωθεί ο τερματισμός της JIM, που όπως προαναφέρθηκε πραγματοποιήθηκε εξαιτίας των τριών συνεχόμενων βέτο που είχε θέσει η Ρωσία, η διάσκεψη έδωσε εντολή στην Τεχνική Γραμματεία του ΟΑΧΟ να «θέσει σε εφαρμογή ρυθμίσεις για τον εντοπισμό των δραστών της χρήσης χημικών όπλων» στη Συρία. Ο Γενικός Διευθυντής Fernando Arias εφάρμοσε αυτήν την οδηγία συγκροτώντας την Ομάδα Έρευνας και Ταυτοποίησης, η οποία, τον Απρίλιο του 2020, βρήκε πειστήρια, τα οποία του έδωσαν το δικαίωμα να συμπεράνει, ότι η Συρία πραγματοποίησε τρεις επιθέσεις με χημικά όπλα εναντίον περιοχών που ελέγχονταν από την αντιπολίτευση τον Μάρτιο του 2017. Εξαιτίας του αποτελέσματος αυτών των ευρημάτων, η διάσκεψη των κρατών-μερών τον Απρίλιο του 2021 ανέστειλε τα δικαιώματα ψήφου της Συρίας στον ΟΑΧΟ⁸³.

Η απόφαση διευκρίνισε επιπλέον, την εντολή της Τεχνικής Γραμματείας του OPCW στο πλαίσιο της CWC. Ο γενικός διευθυντής, είχε ρητή εξουσιοδότηση,

⁸¹ Υποστηρίχθηκε από 30 χώρες (Αλβανία, Αυστραλία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Καναδάς, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γεωργία, Γερμανία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιαπωνία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), και ψήφισαν 106 Κράτη Μέρη εκ των οποίων 82 Κράτη Μέρη ψήφισαν ναι και 24 Κράτη Μέρη ψήφισαν όχι.

⁸² <https://www.gov.uk/government/news/opcw-report-into-february-2018-syria-chemical-weapons-attack-foreign-secretary-statement>

⁸³ <https://www.justsecurity.org/76588/the-eroding-norms-against-chemical-weapons-use-will-need-more-than-another-syria-censure-to-survive/>

προκειμένου να παράσχει τεχνική εμπειρογνωμοσύνη ώστε να βοηθήσει στον εντοπισμό των δραστών οποιασδήποτε επίθεσης με χημικά όπλα, εφόσον ζητούνταν από κράτος μέλος που ερευνούσε πιθανή χρήση χημικών όπλων στο έδαφός του.

Η απόφαση εξουσιοδότησε επίσης τη δημοσιοποίηση πληροφοριών του ΟΑΧΟ σε κάθε οντότητα που έχει συσταθεί υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και ερευνά τη χρήση χημικών όπλων στη Συρία. Αυτή η διάταξη βοήθησε τις συνεχιζόμενες ερευνητικές προσπάθειες δύο τέτοιων οντοτήτων:

- του Διεθνούς, Αμερόληπτου και Ανεξάρτητου Μηχανισμού (IIIM)⁸⁴ που ιδρύθηκε για να βοηθήσει στην έρευνα και τη δίωξη προσώπων που είναι υπεύθυνα για τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου στη Συρία, και
- της Ανεξάρτητης Διεθνούς Εξεταστικής Επιτροπής για την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας⁸⁵.

8.8 Υπόθεση Ναβάλνι

Οι απειλές κατά της CWC και του διεθνούς κανόνα κατά της χρήσης χημικών όπλων παραμένουν δυσοίωνες και αμείωτες, όπως αποδεικνύεται από την απόπειρα δολοφονίας από τη Ρωσία του ηγέτη της αντιπολίτευσης Αλεξέι Ναβάλνι με νευρικό παράγοντα Νονίχοκ τον Αύγουστο του 2020.

⁸⁴ Η εντολή του Μηχανισμού, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 4 του ψηφίσματος 71/248 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ (που ψηφίστηκε την 21 Δεκ 2016), είναι «να συλλέγει, να εδραιώνει, να διατηρεί και να αναλύει αποδεικτικά στοιχεία παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και παραβιάσεων και παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να προετοιμάζει φακέλους για να διευκολύνει και να επισπεύσει δίκαιη και ανεξάρτητες ποινικές διαδικασίες, σύμφωνα με τα πρότυπα του διεθνούς δικαίου, σε εθνικά, περιφερειακά ή διεθνή δικαστήρια ή δικαστήρια που έχουν ή μπορεί στο μέλλον να έχουν δικαιοδοσία για αυτά τα εγκλήματα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο». Το IIIM δεν είναι ούτε εισαγγελία ούτε δικαστήριο, αλλά συλλέγει και αναλύει πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία διεθνών εγκλημάτων που διαπράχθηκαν στη Συρία για να βοηθήσει ποινικές διαδικασίες σε εθνικά, περιφερειακά ή διεθνή δικαστήρια ή δικαστήρια που έχουν ή μπορεί στο μέλλον να έχουν δικαιοδοσία για αυτά τα εγκλήματα.

⁸⁵ Η Ανεξάρτητη Διεθνής Εξεταστική Επιτροπή για την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας ιδρύθηκε στις 22 Αυγούστου 2011 από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με ψήφισμα S-17/1. Η εντολή της Επιτροπής είναι να διερευνήσει όλες τις εικαζόμενες παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τον Μάρτιο του 2011 στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας. Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανέθεσε επίσης στην Επιτροπή να καθορίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις που μπορεί να συνιστούν τέτοιες παραβιάσεις και τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν και, όπου είναι δυνατόν, να εντοπίσει τους υπεύθυνους, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι δράστες των παραβιάσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μπορεί να συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, λογοδοτούν. Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει επανειλημμένα παρατείνει την εντολή της Επιτροπής έκτοτε, με πιο πρόσφατη ημερομηνία αυτή της 31 Μαρτίου 2021.

8.9 Διοχημικοί εταιρείοι

Η περιφρόνηση της Ρωσίας και η επανειλημμένη παραβίαση της σύμβασης είναι φρικτά εμφανείς. Η Μόσχα προστατεύει τον Σύρο σύμμαχό της ασκώντας αμείλικτα το βέτο της στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, αντιτίθεται στη δράση του ΟΑΧΟ και συμμετέχει σε μια παγκόσμια εκστρατεία παραπληροφόρησης και διαστρέβλωσης. Σε δύο απόπειρες δολοφονίας εναντίον αντιπάλων (Σκριπάλ και Ναβάλνι), η Ρωσία έχει διαφημίσει στον κόσμο ότι διατηρεί παράνομα ένα οπλοστάσιο χημικών όπλων, κατέχει νευρικούς παράγοντες Novichok και έχει διάθεση να χρησιμοποιήσει αυτά τα παράνομα όπλα εναντίον των αντιπάλων της. Δεν πρέπει να υπάρχει καμία προσδοκία, ότι η περιφρόνηση της Ρωσίας για τη σύμβαση θα υποχωρήσει στο άμεσο μέλλον.

Το καθεστώς Άσαντ από την άλλη, παραμένει επίσης μακροπρόθεσμη απειλή για τη σύμβαση και τον διεθνή κανόνα κατά της χρήσης χημικών όπλων. Θεωρεί τα χημικά όπλα ως ζωτικό εργαλείο επιβίωσης και ως στρατηγικό αντίβαρο έναντι του Ισραήλ. Δεν πρέπει να υφίσταται καμία προσδοκία, ότι η Συρία θα συμμορφωθεί τελικά με τις υποχρεώσεις της για την CWC μόλις τελειώσει η εκεί σύγκρουση. Αντιθέτως, θεωρείται όχι μόνο πιθανό, αλλά και αναμενόμενο, ότι η Συρία θα επιδιώξει να παράξει και να αναπτύξει χημικά όπλα για όλο το χρονικό διάστημα που το καθεστώς Άσαντ θα παραμείνει στην εξουσία⁸⁶.

8.10 Διεθνής συνεργασία και ΟΑΧΟ

Η τέταρτη ειδική σύνοδος της διάσκεψης των κρατών-μερών της CWC τον Ιούνιο του 2018 ξεκίνησε μια προσπάθεια για να εξομαλυνθούν αυτές οι απειλές και να αποφευχθεί η επιστροφή της φρίκης των χημικών όπλων του 20ού αιώνα. Αυτό πρέπει να συνεχιστεί και να ενταθεί καθώς θα είναι ένας μακροχρόνιος αγώνας⁸⁷.

Για να είμαστε σαφείς, οι βραχυπρόθεσμες προοπτικές για την αποτροπή περαιτέρω ρωσικών προσβολών για χημικά όπλα δεν είναι ευνοϊκές. Το πρόβλημα των ρωσικών χημικών όπλων έχει τις ρίζες του στην ευρύτερη αντιπαράθεση της

⁸⁶<https://apnews.com/article/united-nations-middle-east-syria-europe-business-f82ffb6c25fa46583b16fc2c236141>

⁸⁷ <https://www.opcw.org/media-centre/news/2021/04/opcw-releases-second-report-investigation-and-identification-team>

Μόσχας με τη Δύση και θα πρέπει να αναμένεται ότι οποιαδήποτε πρόοδος θα εξαρτηθεί τελικά από το ευρύτερο πολιτικό τοπίο. Το 2013, η Ρωσία συνεργάστηκε εποικοδομητικά με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την διπλωματική αντιμετώπιση της κρίσης των χημικών όπλων της Συρίας. Στα χρόνια που ακολούθησαν, ωστόσο, η Ρωσία επέλεξε να υποστηρίξει αντί να αποτρέψει τον Σύρο σύμμαχό της από τη χρήση χημικών όπλων και στη συνέχεια προχώρησε πέρα από αυτό, στοχεύοντας τους αντιπάλους του ίδιου του Κρεμλίνου με χημικούς παράγοντες που απαγορεύονται από τις υποχρεώσεις της από τη συνθήκη⁸⁸.

Σε διεθνές επίπεδο, δύο οντότητες που έχουν ιδρυθεί από τον ΟΗΕ —η ΙΙΙΜ και η Ανεξάρτητη Διεθνής Επιτροπή Ερευνών για την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας— έχουν εντολή να διερευνήσουν παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου για περιστατικά που αφορούν χρήση χημικών όπλων. Η Γαλλία ηγήθηκε μιας πολυμερούς πρωτοβουλίας, που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2018, με την ονομασία *International Partnership Against Untunity for the Use of Chemical Weapons*, με αποστολή τη συλλογή και την ανταλλαγή πληροφοριών για τη διευκόλυνση της εθνικής και διεθνούς δίωξης των δραστών χημικών όπλων. Επί του παρόντος, 40 κράτη και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μέλη⁸⁹.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους, θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες για να επεκτείνουν ουσιαστικά την υποστήριξη της εταιρικής σχέσης. Αν και οι διώξεις μπορεί να διαρκέσουν χρόνια, αυτές οι συνεργατικές προσπάθειες σηματοδοτούν την αποφασιστικότητα της διεθνούς κοινότητας να διασφαλίσει, ότι όσοι κάνουν χρήση χημικών όπλων θα αντιμετωπίσουν κάποια μέρα τον απολογισμό και τα θύματά τους θα δουν την απονομή της δικαιοσύνης.

Για να αντιμετωπιστεί επιτυχώς η επίθεση στη σύμβαση και τον κανόνα, η διπλωματία πρέπει να συνδυαστεί με συντονισμένη διεθνή επένδυση στον ΟΑΧΟ. Η Τεχνική Γραμματεία πρέπει να παραμείνει το ήρεμο μάτι της πολιτικής καταιγίδας. Η σύμβαση δεν παρέχει στον OPCW εξουσία επιβολής, αλλά παρέχει στη γραμματεία τη δυνατότητα να αξιολογεί την ακρίβεια των δηλώσεων των κρατών μερών, να ερευνά τη χρήση χημικών όπλων και να παρέχει τεχνική βοήθεια στα συμβαλλόμενα κράτη. Πράγματι, στην περίπτωση της Συρίας, οι εκθέσεις της γραμματείας

⁸⁸ <https://usun.usmission.gov/remarks-at-a-un-security-council-briefing-on-chemical-weapons-in-syria-5>

⁸⁹ <https://www.nti.org/analysis/articles/syria-overview/>

υπογράμμισαν, ότι η αντικειμενική ανάλυση από μια ανεξάρτητη οργάνωση είναι το καλύτερο αντίδοτο σε ψευδείς ισχυρισμούς από τον δράστη μιας επίθεσης με χημικά όπλα⁹⁰.

⁹⁰ <https://www.un.org/press/en/2021/sc14512.doc.htm>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «9» Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

9.1 Τρέχουσα κατάσταση

Αν και πάνω από το 60 τοις εκατό των παγκόσμιων δηλωμένων αποθεμάτων χημικών όπλων έχουν εξαλειφθεί επιτυχώς τις τελευταίες δύο δεκαετίες, σχεδόν 30.000 μετρικοί τόνοι εξακολουθούν να περιμένουν να καταστραφούν και αρκετές ύποπτες χώρες κάτοχοι παραμένουν εκτός του καθεστώτος της CWC. Εν τω μεταξύ, οι τρομοκρατικές οργανώσεις επανέλαβαν την πρόθεσή τους για απόκτηση όπλων μαζικής καταστροφής -πυρηνικών, χημικών και βιολογικών- αυξάνοντας το διακύβευμα την τελευταία δεκαετία για εξάλειψη των αποθεμάτων των χημικών όπλων όσο το δυνατόν γρηγορότερα και ενίσχυση του καθεστώτος μη διάδοσης και επιθεώρησης της CWC.

9.2 Η τρέχουσα κατάσταση σε αριθμούς

Σήμερα σε ότι αφορά την ιδιότητα μέλους του οργανισμού υπάρχουν:

- Κράτη Μέρη στη Σύμβαση: 193
- Υπογράφοντα Κράτη: 1 (Ισραήλ)
- Μη υπογράφοντα Κράτη: 3(Αίγυπτος, Βόρεια Κορέα και Νότιο Σουδάν)

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Σύμβαση παρέμεινε ανοιχτή προς υπογραφή στο Παρίσι από τις 13 έως τις 15 Ιανουαρίου 1993 και, στη συνέχεια, στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, έως τις 29 Απριλίου 1997, οπότε και τέθηκε σε ισχύ. Τα κράτη που δεν υπέγραψαν τη Σύμβαση πριν από την έναρξη ισχύος μπορούν να προσχωρήσουν σε αυτήν ανά πάσα στιγμή στη συνέχεια.

Για τα κράτη που επικυρώνουν ή προσχωρούν στη Σύμβαση μετά τις 29 Απριλίου 1997, αυτή τίθεται σε ισχύ την 30ή ημέρα μετά την ημερομηνία κατά την οποία καταθέτουν το έγγραφο επικύρωσης ή προσχώρησης στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών με την ιδιότητά του ως Θεματοφύλακα.

Ο παγκόσμιος πληθυσμός που ζει υπό την προστασία της Σύμβασης μέχρι και τον Οκτώβριο 2021, ανέρχεται σε 98% και ο προϋπολογισμός λειτουργίας του Οργανισμού για το 2020 άγγιζε τα 70.958.790€.

Σε ότι αφορά την καταστροφή χημικών όπλων μέχρι και το τέλος του Οκτωβρίου του 2021, καταστράφηκαν δηλωμένα αποθέματα χημικών όπλων στον κόσμο σε ποσοστό 98,9%. Τα συνολικά δηλωθέντα αποθέματα χημικών παραγόντων άγγιζαν τους 72.304 μετρικούς τόνους, από τους οποίους τα συνολικά κατεστραμμένα αποθέματα χημικών παραγόντων ανέρχονται σε 71.511 μετρικούς τόνους.

Αναφορικά με τις εγκαταστάσεις Παραγωγής Χημικών Όπλων, δηλώθηκαν 97, καταστράφηκαν 74 και μετατράπηκαν για ειρηνικούς σκοπούς 23. Οι συνολικές επιθεωρήσεις από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ανέρχονται σε 522.

Σχετικά με τις Εγκαταστάσεις Καταστροφής Χημικών Όπλων (CWDF), έχουν λάβει χώρα 1.969 επιθεωρήσεις από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, και 519 επιθεωρήσεις σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης χημικών όπλων (CWSF).

Για τα Παλαιά Χημικά Όπλα έχουν γίνει 165 επιθεωρήσεις από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, ενώ αντίστοιχα για τα Εγκαταλελειμμένα Χημικά Όπλα έχουν γίνει 148 Επιθεωρήσεις⁹¹.

⁹¹ <https://www.opcw.org/media-centre/opcw-numbers>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ «10» ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

10.1 Συμπέρασμα

Ο OPCW υπήρξε ένας πολύ αποτελεσματικός πολυμελής οργανισμός ελέγχου των όπλων τα τελευταία 25 περίπου χρόνια. Ο οργανισμός είναι ευρέως αναγνωρισμένος για την τεράστια συνεισφορά του στον σχεδόν καθολικό χημικό αφοπλισμό, με πιο πρόσφατο παράδειγμα αυτό της Συρίας σε συνθήκες όχι και τόσο ευνοϊκές. Ωστόσο, η αναγνώριση των προηγούμενων επιτευγμάτων του δεν αποτελεί εγγύηση για μελλοντική του υποστήριξη. Με τις προσπάθειες του αφοπλισμού να έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί, η έκκληση από τα συμβαλλόμενα κράτη για μείωση τόσο του μεγέθους του, όσο και του προϋπολογισμού που δαπανά, σίγουρα θα αυξηθεί – κάτι που με τη σειρά του θα επιφέρει την μερική απώλεια της τεχνογνωσίας και των ικανοτήτων του για την εκτέλεση των υπόλοιπων εργασιών. Για να παραμείνει σχετικός και επίκαιρος ο ΟΑΧΟ, θα πρέπει να στρέψει το ενδιαφέρον του από τον χημικό αφοπλισμό στην πρόληψη της επανεμφάνισης των χημικών όπλων από κρατικούς αλλά και μη κρατικούς φορείς. Χωρίς αλλαγή των προτεραιοτήτων του, ο ΟΑΧΟ θα αντιμετωπίσει το λιγότερο αδιαφορία, η οποία σίγουρα θα τον οδηγήσει σε καθεστώς παραμέλησης από τα κράτη-μέλη, με κίνδυνο να καταστεί άνευ αντικειμένου.

Για να διατηρηθεί ο OPCW επίκαιρος για άλλες δύο δεκαετίες, θα πρέπει να κάνει μια μετάβαση από την εστίαση στον «αφοπλισμό» στη «μη διάδοση». Με αυτό το στόχο κατά νου καθίστανται απαραίτητες κάποιες συστάσεις:

- Προστασία και ενίσχυση των κανόνων: Παρά το μέγεθος και τους κινδύνους της επιχείρησης στη Συρία, ο ΟΑΧΟ υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματικός στην ανάληψη αυτής της ευθύνης. Η αποστολή αποστρατικοποίησης πραγματοποιήθηκε με επιτυχία, λόγω της στενής συνεργασίας των Κρατών Μερών και το έργο της Τεχνικής Γραμματείας. Ωστόσο, η πολιτική της λειτουργίας του Οργανισμού δεν πέτυχε απολύτως. Ψηφίστηκαν αποφάσεις σχετικά με τη χρήση χημικών όπλων σπάζοντας την παράδοση της συναίνεσης. Επιπλέον, έχει επικρατήσει μια λανθασμένη αντίληψη πως ο ΟΑΧΟ δεν μπορεί να κατευθύνει μια κρίση σε μια πραγματική πολιτική συμμόρφωση και πως μπορεί να αναφέρει μόνο τεχνικά στοιχεία. Η πραγματικότητα είναι, πως αυτό ισχύει μόνο για την έκταση του

έργου μιας ομάδας επιθεώρησης ή μιας έρευνας που διενεργείται από τη Γραμματεία. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο είναι πλήρως εξουσιοδοτημένο βάσει της Συνθήκης να προχωρήσει περαιτέρω και να δηλώσει τη γνώμη του για τα πορίσματα που του υποβλήθηκαν από τη Γραμματεία. Η διάβρωση των κανόνων πρέπει να αποτραπεί με κάθε κόστος και τα κράτη-μέλη πρέπει να συνεχίσουν να εκστρατεύουν δυναμικά κατά της χρήσης χημικών όπλων τόσο στα πλαίσια του ΟΑΧΟ όσο και δημόσια.

- Εστίαση στις συστάσεις της SAB: Η Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή υποβάλλει τις δικές της συστάσεις για αναθεωρήσεις σε διάφορα συνέδρια. Ταυτόχρονα έχει γίνει προσπάθεια δημιουργίας καναλιών επικοινωνίας προκειμένου το τεχνικό έργο της SAB να γίνει καλύτερα κατανοητό από τους σχεδιαστές της πολιτικής που ακολουθείται. Υπάρχουν, ωστόσο, πρακτικά ζητήματα που εμποδίζουν τη θεσμοθέτηση μιας τέτοιας αλληλεπίδρασης. Πολλά Κράτη Μέλη στην Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική περιορίζονται από το υψηλό κόστος της τακτικής μεταφοράς των εμπειρογνομόνων τους στη βάση της Χάγης. Για το λόγο αυτό, θα μπορούσαν να προϋπολογιστούν κονδύλια του ΟΑΧΟ για τη συμμετοχή των εν λόγω εμπειρογνομόνων σε θέματα που προσδιορίζονται ως ώριμα στο πλαίσιο των μελλοντικών προτεραιοτήτων του ΟΑΧΟ και για τις οποίες θα υπάρχει συνεχής διάλογος με τη συμμετοχή, τόσο των εμπειρογνομόνων, όσο και των σχεδιαστών της πολιτικής, γεγονός που θα έδινε μεγαλύτερη ώθηση στο έργο του ΟΑΧΟ.

- Ενίσχυση της προσέγγισης του ΟΑΧΟ: Επί του παρόντος, μόνο μια πολύ μικρή ομάδα ενδιαφερομένων εμπλέκεται (και γνωρίζει) τον ΟΑΧΟ. Η διεύρυνση αυτής της ομάδας αποτελεί το κλειδί για τη διατήρηση της πολιτικής και οικονομικής υποστήριξης καθώς και της ενίσχυσης της επιστημονικής τεχνογνωσίας που θα απαιτείται στο εγγύς μέλλον. Σε όσους περισσότερους συστηθεί ο ΟΑΧΟ, τόσο περισσότερο θα αυξηθεί και το ενδιαφέρον. Στη σημερινή κοινωνία υπάρχουν πολλοί που ενδιαφέρονται για την καλύτερη ανθρωπότητα χωρίς όμως να βρίσκουν διεξόδους για να το επιτύχουν. Αποτελεί ευκαιρία για τον ΟΑΧΟ να συστηθεί σε τέτοιες ομάδες ανθρώπων οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν οικονομικά, τεχνικά, επιστημονικά ή ακόμα και επικοινωνιακά.

Βασικός παράγοντας μιας επιτυχημένης «μετάβασης» από τον αφοπλισμό στη μη διάδοση – και συνεπώς και της διασφάλισης της μελλοντικής σημασίας του ΟΑΧΟ – είναι η προθυμία των Κρατών Μερών του, να το επιτρέψουν. Οι τελευταίες εντάσεις

μεταξύ των Συμβαλλομένων Κρατών σχετικά με τον ρόλο του ΟΑΧΟ στη Συρία ενδέχεται να περιπλέξουν την εξεύρεση ομοφωνίας από αυτή την άποψη, χωρίς όμως να αποκλείεται, ότι οι συγκεκριμένες εντάσεις αποτελούν ένα παράθυρο ευκαιρίας μετασχηματισμού του οργανισμού, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις της εποχής του.

Επιπρόσθετα, οι εντάσεις αυτές ενδεχομένως να καταδεικνύουν, ότι η διατήρηση της κατάστασης του status-quo που αφορά τον οργανισμό, δεν είναι χρήσιμη σε κανέναν, αλλά αντιθέτως απαιτούνται αλλαγές πολιτικής, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα τρέχοντα συμβάντα που σχετίζονται με τα χημικά όπλα. Επιπλέον, οι εντάσεις δείχνουν, ότι η ανάγκη για δράση είναι επιτακτική και μάλλον επιβεβλημένη. Η αναβολή αποφάσεων σχετικά με την προσαρμογή του ΟΑΧΟ για την «εποχή μετά τον αφοπλισμό» κινδυνεύει να υπονομεύσει την προσφερόμενη πολιτική υποστήριξη που συνείσφερε στην μακροπρόθεσμη επιβίωση του Οργανισμού. Αυτό με τη σειρά του, θα αποτελούσε μια πραγματική απώλεια για τη διεθνή κοινότητα, λαμβάνοντας υπόψη, ότι ο ΟΑΧΟ υπήρξε ενεργός και σχετικός δρών στον τομέα του παγκόσμιου ελέγχου των χημικών όπλων τα τελευταία 25 χρόνια και ότι, έχει την ικανότητα να συνεχίσει αποτελεσματικά στην επιτέλεση του έργου του και στο μέλλον. Η μοναδική τεχνογνωσία που διαθέτει ο ΟΑΧΟ δεν πρέπει να χαθεί προκειμένου να διατηρηθεί η ελπίδα για έναν κόσμο ελεύθερο από τη χρήση των χημικών όπλων.

Είναι σημαντικό, η Τεχνική Γραμματεία να παραμείνει προσηλωμένη στην αποστολή της σε ένα περιβάλλον ολοένα και πιο απαιτητικό. Το γεγονός αυτό, απαιτεί ετήσια αύξηση του προϋπολογισμού, προκειμένου να προσαρμόζεται στον εκάστοτε πληθωρισμό. Για σχεδόν όμως μια δεκαετία, ο προϋπολογισμός του ΟΑΧΟ παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητος στα 85 εκατομμύρια δολάρια περίπου. Εν τω μεταξύ, η διεθνής κοινότητα αύξησε τις υποχρεώσεις του οργανισμού μη λαμβάνοντας υπόψη, ότι ο πληθωρισμός είχε μειώσει κατά 25% την αγοραστική του δύναμη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2009. Είναι βεβαίως γνωστό, ότι τα κράτη-μέλη παρέχουν στη γραμματεία μέσω εθελοντικής συνεισφοράς πολλά εκατομμύρια για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων (πχ επιχειρήσεων που σχετίζονται με τη Συρία, ή το 2016 με την απομάκρυνση πρόδρομων ουσιών χημικών όπλων από τη Λιβύη), ωστόσο, τέτοιες δωρεές δεν αποτελούν αξιόπιστο ή βιώσιμο τρόπο διατήρησης των βασικών δραστηριοτήτων και του προσωπικού του οργανισμού.

Η διατήρηση της Τεχνικής Γραμματείας με στελέχη υψηλής ικανότητας, καταρτισμού και επιχειρησιακής ευελιξίας θα απαιτήσει επίσης τη δημιουργία ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος εκπαίδευσης και μιας ειδικής διεύθυνσης εκπαίδευσης, προκειμένου να διασφαλιστεί, ότι η επόμενη γενιά επιθεωρητών, ερευνητών, τεχνικών εργαστηρίων, ειδικών χημικών όπλων και αναλυτών είναι πλήρως εκπαιδευμένοι και προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν τις μελλοντικές προκλήσεις.

Δεδομένου ότι ο OPCW εντοπίζει τακτικά όλο και πιο εξελιγμένες απόπειρες hacking, μια άλλη προτεραιότητα πρέπει να είναι η ασφάλεια του δικτύου υπολογιστών του οργανισμού. Η Τεχνική Γραμματεία έχει ξεκινήσει διορθωτικά μέτρα για την ενίσχυση της ασφάλειας, αλλά απαιτείται ευρύτερη αναβάθμιση του δικτύου υπολογιστών μαζί με πρόσθετους πόρους για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Αυτά θα πρέπει να χρηματοδοτούνται μέσω του τακτικού προϋπολογισμού και των εθελοντικών συνεισφορών από τα συμβαλλόμενα κράτη.

Η τελική απαίτηση είναι να διασφαλιστεί, ότι ο OAXO θα συνεχίσει να έχει καλή καθοδήγηση. Ο γενικός διευθυντής του οργανισμού, θα πρέπει πάντα να είναι ένας υψηλά καταρτισμένος, έμπειρος διπλωμάτης με προαιρετική εμπειρία στη χημεία. Από την αρχή της κρίσης των χημικών όπλων στη Συρία το 2013, ο OAXO καθοδηγείται επιδέξια από διαδοχικούς γενικούς διευθυντές που έχουν υποδείξει αυτά τα χαρακτηριστικά, εφαρμόζοντας πιστά τη σύμβαση.

Για να παραφράσουμε τον Edmund Burke, το μόνο που χρειάζεται για να θριαμβεύσει το κακό των χημικών όπλων είναι να συναινέσουν τα υπεύθυνα έθνη. Η Σύμβαση για την κατάργηση των χημικών όπλων αποτελεί ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα στην πρόοδο της ανθρωπότητας και η διεθνής κοινότητα πρέπει να συνεχίσει να αγωνίζεται γιατί διαφορετικά κινδυνεύει να το χάσει. Ο OPCW είναι ένας απαραίτητος εταίρος σε αυτόν τον αγώνα. Με την ευρεία υποστήριξη των μελών της, ο οργανισμός έχει λάβει πρωτοφανή δράση για να αποκαλύψει όλους τους δράστες - χώρες, ομάδες και άτομα - που χρησιμοποιούν τα χημικά όπλα. Γενικότερα, ο κόσμος πρέπει να διπλασιάσει τις προσπάθειές του για να διασφαλίσει, ότι τα χημικά όπλα θα παραμείνουν παράνομα και όσοι τα χρησιμοποιούν θα λογοδοτήσουν. Αυτό που ξεκίνησε με την υπογραφή της σύμβασης πρέπει να τελειώσει, γυρίζοντας επιτέλους σελίδα σε ένα άσχημο κεφάλαιο της ιστορίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

“Chemical Weapons Body Sacks Head”, BBC News (22 April 2002).

“Report of the Advisory Panel on Future Priorities of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons”, The Hague (25 July 2011)

Alexander Kelle, Kathryn Nixdorff and Malcolm Dando, Preventing a Biochemical Arms Race (Stanford: Stanford University Press, 2012).

Chemical Terrorism Protection and Assistance Exercise ‘Joint Assistance 2005’ Concludes in Ukraine”, OPCW News (13 October 2005).

Dana W. White and Joint Staff Director Lt. Gen. Kenneth F. McKenzie Jr. in the Pentagon Briefing Room’, Transcript, 19 Apr. 2018.

Daniel Feakes, “Getting Down to the Hard Cases: Prospects for CWC Universality”, Arms Control Today, vol. 38, no. 2 (March 2008)

Daoudi, et al., “The Future of the Chemical Weapons Convention” (2013), Chapter 3

Developments”, in Jean Pascal Zanders (ed.), “The Future of the CWC in the Post-Destruction Phase”, EUISS Report, no. 15 (March 2013)

Ian Kenyon, “Establishing the PC and Creating the OPCW Technical Secretariat”, στο OPCW: The Creation of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons , εκδ. Ian R. Kenyon και Daniel Feakes (Χάγη: TMC Asser Press, 2007)

Ian R. Kenyon and Daniel Feakes (eds), The Creation of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons: A Case Study in the Birth of an Intergovernmental Organisation (The Hague: TMC Asser Press, 2007).

Jean Pascal Zanders, “The Chemical Weapons Convention and Universality: A Question of Quality Over Quantity?”, Disarmament Forum, no. 4 (2002)

Olivia Bosch and Peter van Ham (eds.), Global Non-Proliferation and Counter-Terrorism: The Impact of UNSCR 1540 (Baltimore MD: Brookings Institution Press, 2007)

OPCW.org, under “European Union Continues Support for the OPCW”. See also “The OPCW and the European Union”, a brochure provided by the OPCW with EU support (The Hague, September 2013).

OPCW.org, under “The OPCW’s Role in Combating Terrorism” (28 September 2001).

Peter van Ham, “The European Union’s WMD Strategy and the CFSP: A Critical Analysis”, EU Non-Proliferation Consortium Papers, no. 2 (September 2011).

Ralf Trapp, “The Chemical Weapons Convention – Multilateral Instrument With a Future”, in Ramesh Thakur and Ere Haru (eds), *The Chemical Weapons Convention: Implementation, Challenges and Opportunities* (Tokyo, UNU Press, 2006).

Report of the Scientific Advisory Board on Developments in Science and Technology for the Third Special Session of the Conference of States Parties to Review the Operation of the Chemical Weapons Convention”, The Hague (29 October 2012).

Seema Gahlaut and Gary K. Bertsch, “The War on Terror and the Nonproliferation Regime”, *Orbis*, vol. 48, no. 3 (Summer 2004)

Sergey Batsanov, “Approaching the 10th Anniversary of the Chemical Weapons Convention: A Plan for Future Progress”, *Nonproliferation Review*, vol. 13, no. 2 (July 2006)

UN News, ‘Security Council fails at fresh attempt to renew panel investigating chemical weapons use in Syria’, 17 Nov. 2017; and Security Council Report, ‘In hindsight: The demise of the JIM’, January 2018 Monthly Forecast, 28 Dec. 2017

US Department of Defense, ‘Department of Defense press briefing by Pentagon chief spokesperson

Διαδύκτιο

<https://apnews.com/article/united-nations-middle-east-syria-europe-business-f82ffb6c25fa46583b16fc2c236141>

<https://foreignpolicy.com/2021/04/08/opcw-syria-russia-chemical-weapons-biden-allies/>

<https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syria-s-chemical-weapons-declaration-cannot-be-considered-accurate-0>

<https://usun.usmission.gov/remarks-at-a-un-security-council-briefing-on-chemical-weapons-in-syria-5>

<https://www.armscontrol.org/factsheets/cwcsig>

<https://www.gov.uk/government/news/opcw-report-into-february-2018-syria-chemical-weapons-attack-foreign-secretary-statement>

<https://www.justsecurity.org/76588/the-eroding-norms-against-chemical-weapons-use-will-need-more-than-another-syria-censure-to-survive/>

<https://www.nti.org/analysis/articles/syria-overview/>

<https://www.opcw.org/>

<https://www.opcw.org/about/conference-states-parties>

<https://www.opcw.org/about/history>

<https://www.opcw.org/about/mission>

<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/advisory-board-education-and-outreach>

<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/advisory-body-administrative-and-financial-matters>

<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/cc>

<https://www.opcw.org/about/subsidiary-bodies/scientific-advisory-board>

<https://www.opcw.org/about/technical-secretariat>

<https://www.opcw.org/about-us/executive-council>

<https://www.opcw.org/chemical-weapons-convention>

<https://www.opcw.org/media-centre/featured-topics/decision-addressing-threat-chemical-weapons-use>

<https://www.opcw.org/media-centre/news/2021/04/opcw-releases-second-report-investigation-and-identification-team>

<https://www.opcw.org/media-centre/opcw-numbers>

<https://www.opcw.org/our-work/what-chemical-weapon>

<https://www.opcw.org/sites/default/files/documents/2019/03/ec89dg02%28e%29.pdf>

<https://www.opcw.org/work/eliminating-chemical-weapons>

<https://www.opcw.org/work/preventing-re-emergence-chemical-weapons>

<https://www.opcw.org/work/responding-use-chemical-weapons>

<https://www.opcw.org/work-with-us/our-internal-vision>

<https://www.politico.com/news/magazine/2021/02/27/red-line-book-excerpt-chemical-weapons-syria-471784>

<https://www.un.org/press/en/2021/sc14512.doc.htm>

<https://www.un.org/press/en/2021/sc14653.doc.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ CWC

1.	Ζιζανιοκτόνα	<p>Η απαγόρευση της χρήσης ζιζανιοκτόνων ως μεθόδου πολέμου αναγνωρίζεται στο Προοίμιο της CWC. Ωστόσο, τα ζιζανιοκτόνα δεν ορίζονται συγκεκριμένα στη Σύμβαση. Τα ζιζανιοκτόνα που χρησιμοποιούνται σκόπιμα για να βλάψουν ανθρώπους ή ζώα μέσω χημικής δράσης σε διεργασίες ζωής θα μπορούσαν να θεωρηθούν χημικό όπλο σύμφωνα με τα κριτήρια του γενικού σκοπού της CWC.</p>	
2.	Riot Control Agents (RCAs) (Δακρυγόνα)	<p>Ως δακρυγόνα, ορίζεται κάθε χημική ουσία που δεν αναφέρεται σε ένα πρόγραμμα, η οποία μπορεί να προκαλέσει αισθητηριακό ερεθισμό ή να απενεργοποιήσει τα σωματικά αποτελέσματα γρήγορα στον άνθρωπο και η οποία εξαφανίζεται σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τον τερματισμό ή την έκθεση. Η χρήση δακρυγόνων ως μεθόδου πολέμου απαγορεύεται από τη CWC και σε περίπτωση τέτοιας χρήσης θεωρούνται χημικά όπλα.</p> <p>Τα δακρυγόνα, προορίζονται για την προσωρινή ανικανότητα ενός ατόμου προκαλώντας ερεθισμό στα μάτια, το στόμα, το λαιμό, τους πνεύμονες και το δέρμα. Τα κράτη μπορούν να κατέχουν νόμιμα δακρυγόνα και να τα χρησιμοποιούν για εγχώριους σκοπούς επιβολής του νόμου, αλλά τα κράτη που είναι μέλη της Σύμβασης για τα Χημικά Όπλα πρέπει να δηλώσουν τι είδους δακρυγόνα διαθέτουν.</p>	
Παραδείγματα	Δακρυγόνα (CS)	Σπρέι πιπεριού (OC)	
Διασπορά	Υγρό διασποράς	αεροζόλ	
Τρόπος δράσης	Απορρόφηση από τους πνεύμονες, το δέρμα και τα μάτια.		
Επιδράσεις	Δάκρυα, βήχας και ερεθισμός στα μάτια, τη μύτη, το στόμα και το δέρμα. Συστέλλει τους αεραγωγούς		

3.	Νευρικοί παράγοντες	<p>Οι νευρικοί παράγοντες μπλοκάρουν ένα ένζυμο που ονομάζεται ακετυλοχολινεστεράση (AChE) στο νευρικό σύστημα. Αυτό προκαλεί τη συσώρευση ενός νευροδιαβιβαστή μεταξύ των νευρικών κυττάρων ή μεταξύ των συνάψεων που οδηγεί σε υπερδιέγερση των μυών, των αδένων και άλλων νεύρων. Οι νευρικοί παράγοντες είναι ιδιαίτερα τοξικοί με γρήγορες επιδράσεις. Δρουν κυρίως με απορρόφηση μέσω του δέρματος και των πνευμόνων. Οι νευρικοί παράγοντες χωρίζονται σε δύο κύριες ομάδες: παράγοντες της σειράς G και παράγοντες της σειράς V.</p> <p>Ορισμένοι G-παράγοντες, ιδιαίτερα το tabun και το sarin, παραμένουν στο περιβάλλον μόνο για μικρές περιόδους. Άλλοι παράγοντες, όπως το soman και η κυκλοσαρίνη, επιμένουν περισσότερο και αποτελούν μεγαλύτερη απειλή για το δέρμα. Οι παράγοντες V είναι εξαιρετικά ισχυροί. Μόνο μερικά χιλιοστόγραμμα απαιτούνται για να προκαλέσουν θάνατο και παραμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα στο περιβάλλον.</p>				
	Παραδείγματα	Tabun (GA)	Sarin (GB)	Soman (GD)	Κυκλοσαρίνη (GF)	VX
	Διασπορά	Υγρό, αεροζόλ, ατμός και σκόνη				
	Τρόπος δράσης	<p>Απορρόφηση μέσω των πνευμόνων (σειρά G). Επαφή με το δέρμα (VX). Αναστέλλει το ένζυμο AChE.</p>				
	Επιδράσεις	<p>Υπερδιέγερση του παρασυμπαθητικού συστήματος που επηρεάζει το περιφερικό και κεντρικό νευρικό σύστημα, όπως: δακρύρροια, σιελόρροια, εφίδρωση, θολή όραση, πονοκέφαλος, δυσκολία στην αναπνοή και έμετος. Σε υψηλότερες δόσεις, οι νευρικοί παράγοντες προκαλούν επιληπτικές κρίσεις, απώλεια ελέγχου του σώματος, μυϊκή παράλυση (συμπεριλαμβανομένης της καρδιάς και</p>				

		του διαφράγματος) και απώλεια των αισθήσεων.			
4.	Παράγοντες αίματος	Αυτοί οι παράγοντες αναστέλλουν κυρίως την ικανότητα των κυττάρων να χρησιμοποιούν οξυγόνο, προκαλώντας στο σώμα ασφυξία. Ορισμένοι παράγοντες αίματος μπορεί επίσης να επηρεάσουν την ικανότητα των κυττάρων του αίματος να μεταφέρουν οξυγόνο. Οι παράγοντες αίματος διανέμονται μέσω του αίματος και γενικά εισέρχονται στο σώμα μέσω της εισπνοής.			
	Παραδείγματα	Υδροκυάνιο (AC)	Κυανογόνο χλωρίδιο (CK)	Αρσίνη (SA)	
	Διασπορά	Αέριο διασποράς			
	Τρόπος δράσης	Απορρόφηση μέσω των πνευμόνων και του δέρματος. αναστέλλει το ένζυμο της οξειδωσης του κυτοχρώματος C			
	Επιδράσεις	Η ικανότητα των κυττάρων να χρησιμοποιούν οξυγόνο είναι μειωμένη, οδηγώντας σε βλάβες σε ζωτικά όργανα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του κεντρικού νευρικού συστήματος, του καρδιαγγειακού συστήματος και του αναπνευστικού συστήματος			
5.	Παράγοντες φυσαλίδων (φλύκταινες)	Ένας από τους πιο συνηθισμένους χημικούς παράγοντες όπλων, είναι αυτές οι ελαιώδεις ουσίες που δρουν μέσω της εισπνοής και της επαφής, επηρεάζοντας τα μάτια, την αναπνευστική οδό και το δέρμα, πρώτα ως ερεθιστικό και στη συνέχεια ως κυτταρικό δηλητήριο. Η έκθεση σε παράγοντες φυσαλίδων προκαλεί μεγάλες και συχνά απειλητικές για τη ζωή δερματικές φουσκάλες που μοιάζουν με σοβαρά εγκαύματα και συχνά οδηγεί σε τύφλωση και μόνιμη βλάβη στο αναπνευστικό σύστημα. Αν και ο αριθμός των θυμάτων είναι υψηλός, οι θάνατοι αντιπροσωπεύουν ένα μικρό ποσοστό			
	Παραδείγματα	μουστάρδα θείου (H, HD)	μουστάρδα αζώτου (HN)	λεβισίτης (L) και	φωσγενική οξίμη (CX)
	Διασπορά	Υγρό	αεροζόλ	ατμός	σκόνη

	Τρόπος δράσης	Απορρόφηση μέσω των πνευμόνων, του δέρματος			
	Επιδράσεις	Εγκαύματα του δέρματος, των βλεννογόνων και των ματιών. Φουσκάλες στο δέρμα, την τραχεία και τους πνεύμονες			
6.	Παράγοντες πνιγμού	Προκαλώντας τραυματισμό κυρίως στην αναπνευστική οδό, οι παράγοντες πνιγμού ερεθίζουν τη μύτη, το λαιμό και ιδιαίτερα τους πνεύμονες. Όταν εισπνέονται, αυτοί οι παράγοντες προκαλούν τις κυψελίδες, δηλαδή τους αερόσακους στους πνεύμονες, να εκκρίνουν υγρό, πνίγοντας ουσιαστικά τους προσβεβλημένους			
	Παραδείγματα	Χλώριο (Cl)	Χλωροπικρίνη (PS)	Διφωσγένιο (DP)	Φωσγένιο (CG)
	Διασπορά	Αέριο διασποράς			
	Τρόπος Δράσης	Απορρόφηση μέσω των πνευμόνων			
	Επιδράσεις	Συσσωρεύεται υγρό στους πνεύμονες, πνίγοντας το θύμα			
7.	Τοξίνες	<p>Πρόκειται για τοξικές χημικές ουσίες που παράγονται από ζωντανούς οργανισμούς. Αυτές θεωρούνται χημικά και βιολογικά όπλα όταν χρησιμοποιούνται κατά παράβαση της Σύμβασης.</p> <p>Η ανάπτυξη, η παραγωγή και η αποθήκευση τοξινών για σκοπούς πολέμου απαγορεύονται τόσο βάσει της σύμβασης CWC όσο και της σύμβασης για τα βιολογικά όπλα (BWC). Όπως η CWC, έτσι και η BWC απαιτεί επίσης από τα συμβαλλόμενα κράτη που διαθέτουν όπλα τοξινών να τα καταστρέψουν.</p> <p>Οι τοξίνες καλύπτονται από τη CWC επειδή είναι χημικές ουσίες που μπορούν να έχουν εφαρμογές χημικών όπλων και εμπίπτουν στους ορισμούς που αναφέρονται για τα χημικά όπλα και τις τοξικές χημικές ουσίες.</p>			
8.	Συνθετικές Τοξίνες	Είναι δυνατή η σύνθεση πολλών τύπων τοξινών σε εργαστήρια χωρίς τη συλλογή των οργανισμών που τις παράγουν στη φύση. Επιπλέον, ορισμένες τοξίνες είναι			

		επίσης συνθετικές χημικές ουσίες διπλής χρήσης, πράγμα που σημαίνει ότι στο πλαίσιο του CWC μπορούν να παραχθούν στις ποσότητες που απαιτούνται για νόμιμες δραστηριότητες.
--	--	---

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΤΟΞΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
«1», «2» ΚΑΙ «3»**

Τοξικά Χημικά Προγράμματος 1		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS) ⁹²
1.	Ο-αλκυλ (<=C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλ) αλκυλίου (Me, Et, n-Pr ή i-Pr)-φωσφονοφθοριδικά	93
π.χ	Σαρίνη: Ο-ισοπροπυλ μεθυλφωσφονοφθοριδικός	(107-44-8)
	Soman: Ο-πινακολυλ μεθυλφωσφονοφθοριδικός	(96-64-0)
2.	Ο-αλκυλ (<=C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλίου) N,N-διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) φωσφοραμιδοκυανιδικά	
π.χ	Ταμπούν: N,N-διμεθυλφωσφοραμιδοκυανιδικός αιθυλεστέρας	(77-81-6)
3.	Ο-αλκυλ (H ή <=C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλίου) S-2-διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr)-αμινοαιθυλαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) φωσφονοθειολικά και αντίστοιχα αλκυλιωμένα ή πρωτονιωμένα άλατα	
π.χ	VX: Ο-αιθυλ S-2-διισοπροπυλαμινοαιθυλο φωσφονοθειολικός μεθυλεστέρας	(50782-69-9)
4.	Θειούχες μουστάρδες:	
	2-χλωροαιθυλοχλωρομεθυλοσουλφίδιο	(2625-76-5)
	Αέριο μουστάρδας: Δις(2-χλωροαιθυλο)σουλφίδιο	(505-60-2)
	Δις(2-χλωροαιθυλθειο)μεθάνιο	(63869-13-6)
	Sesquimustard: 1,2-δις(2-χλωροαιθυλθειο)αιθάνιο	(3563-36-8)
	1,3-δις(2-χλωροαιθυλθειο)-η-προπάνιο	(63905-10-2)
	1,4-δις(2-χλωροαιθυλθειο)-κ-βουτάνιο	(142868-93-7)

⁹² Ο αριθμός μητρώου CAS, αναφέρεται επίσης και ως CAS RN ή ανεπίσημα ως αριθμός CAS. Αποτελεί ένα μοναδικό αριθμητικό αναγνωριστικό, που εκχωρείται από την Chemical Abstracts Service (CAS) σε κάθε χημική ουσία που περιγράφεται στην ανοιχτή επιστημονική βιβλιογραφία. Περιλαμβάνει όλες τις ουσίες που περιγράφονται από το 1957 έως σήμερα, καθώς και ορισμένες ουσίες από τις αρχές του 1800. Η Chemical Abstracts ιδρύθηκε το 1907 και έχει έδρα το Κολόμπο του Οχάιο των ΗΠΑ.

⁹³ Όταν γίνεται αναφορά σε ομάδες διαλκυλιωμένων χημικών ουσιών, ακολουθούμενη από λίστα αλκυλομάδων σε παρένθεση, όλες οι χημικές ουσίες που είναι δυνατές από όλους τους πιθανούς συνδυασμούς ομάδων αλκυλίου που αναφέρονται στις παρενθέσεις θεωρούνται ότι αναφέρονται στο αντίστοιχο Πρόγραμμα, εφόσον δεν αναφέρονται ρητά ότι εξαιρούνται.

A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
	1,5-δισ(2-χλωροαιθυλθειο)-κ-πεντάνιο	(142868-94-8)
	Δισ(2-χλωροαιθυλθειομεθυλ)αιθέρας	(63918-90-1)
	O-Mustard: Δισ(2-χλωροαιθυλθειοαιθυλ)αιθέρας	(63918-89-8)
5.	Λεβισίτες:	
	Lewisite 1: 2-χλωροβινυλοδιχλωροαρσίνη	(541-25-3)
	Lewisite 2: Δισ(2-χλωροβινυλ)χλωροαρσίνη	(40334-69-8)
	Lewisite 3: Τρις(2-χλωροβινυλ)αρσίνη	(40334-70-1)
6.	Αζωτούχες μουστάρδες:	
	HN1: Δισ(2-χλωροαιθυλ)αιθυλαμίνη	(538-07-8)
	HN2: Δισ(2-χλωροαιθυλ)μεθυλαμίνη	(51-75-2)
	HN3: Τρις(2-χλωροαιθυλ)αμίνη	(555-77-1)
	Σαξιτοξίνη	(35523-89-8)
	Ρικίνη	(9009-86-3)
7.	P-αλκυλ (H ή ≤C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλ) N-(1-(διαλκυλ(≤C10, περιλαμβανομένου κυκλοαλκυλ)αμινο))αλκυλιδανο(H ή ≤C10, συμ. κυκλοαλκυλ) φωσφοναμιδικά φθορίδια ή τα αντίστοιχα φθοριούχα	
Π.Χ	N-(1-(δι-n-δεκυλαμινο)-n-δεκυλιδανο)-P-δεκυλφωσφοναμιδικό φθόριο	(2387495-99-8)
	Μεθυλ-(1-(δαιθυλαμινο)αιθυλιδανο)φωσφοναμιδοφθοριδικός εστέρας	(2387496-12-8)
8.	O-αλκυλ (H ή ≤C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλ) N-(1-(διαλκυλ(≤C10, περιλαμβανομένου κυκλοαλκυλ)αμινο))αλκυλιδανο(H ή ≤C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλ) φωσφοραμιδοφθοριωμένων ή αντίστοιχων πρωτονιωμένων αλκυλίων	
Π.Χ	N-(1-(δι-v-δεκυλαμινο)-n-δεκυλιδανο)φωσφοραμιδοφθοριδικό επί-δεκυλεστέρα	(2387496-00-4)
	(1-(δαιθυλαμινο)αιθυλιδανο)φωσφοραμιδοφθοριδικός μεθυλεστέρας	(2387496-04-8)
	(1-(δαιθυλαμινο)αιθυλιδανο)φωσφοραμιδοφθοριδικός αιθυλεστέρας	(2387496-06-0)
	Μεθυλ-(δισ(δαιθυλαμινο)μεθυλενο)φωσφοναμιδοφθοριδικός εστέρας	(2387496-14-0)

A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
9.	Καρβαμιδικά (τεταρτοταγή και διτεταρτοταγή διμεθυλκαρβαμοϋλοξυπυριδινών)	
10.	Τεταρτοταγή διμεθυλκαρβαμοϋλοξυπυριδινών:	
11.	1-[N,N-διαλκυλ(≤C10)-N-(n-(υδροξυλ, κυανο, ακετοξυ)αλκυλ(≤C10)) αμμώνιο]-n-[N-(3-διμεθυλκαρβαμοξυ-α-πικολινυλ)-N Διβρωμίδιο N-διαλκυλ(≤C10) αμμωνιο]δεκανίου (n=1-8)	
π.χ	Διβρωμιούχο 1-[N,N-διμεθυλ-N-(2-υδροξυ)αιθυλαμμώνιο]-10-[N-(3-διμεθυλκαρβαμοξυ-α-πικολινυλ)-N,N-διμεθυλαμμώνιο]δεκάνιο	(77104-62-2)
12.	Διτεταρτοταγή διμεθυλκαρβαμοϋλοξυπυριδινών:	
13.	1,n-δισ[N-(3-διμεθυλκαρβαμοξυ-α-πικολυλ)-N,N-διαλκυλ(≤C10) αμμωνιο]-αλκανο-(2,(n-1)-διόνη) διβρωμίδιο (n=2-12)	
π.χ	Διβρωμιούχο 1,10-δισ[N-(3-διμεθυλκαρβαμοξυ-α-πικολυλ)-N-αιθυλ-N-μεθυλαμμωνιο]δεκανο-2,9-διόνη	(77104-00-8)
Τοξικά Χημικά Προγράμματος 2		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
1.	Αμιτόνη: Ο,Ο-δισαιθυλ S-[2-(δισαιθυλαμινο)αιθυλ] φωσφοροθειολικό και αντίστοιχα αλκυλιωμένα ή πρωτονιωμένα άλατα	(78-53-5)
2.	PFIB: 1,1,3,3,3-πενταφθορο-2-(τριφθορομεθυλ)-1-προπένιο	(382-21-8)
3.	BZ: 3-κινουκλιδινυλοβενζιλικό (*)	(6581-06-2)
Τοξικά Χημικά Προγράμματος 3		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
1.	Φωσγένιο: Διχλωριούχο καρβονύλιο	(75-44-5)
2.	Κυανογόνο χλωρίδιο	(506-77-4)
3.	Υδροκυάνιο	(74-90-8)
4.	Χλωροπικρίνη: Τριχλωρονιτρομεθάνιο	(76-06-2)

Πρόδρομοι Προγράμματος 1		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(Αριθμός μητρώου CAS)
1.	Αλκυλο (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) φωσφονυλοδιφθορίδια	
π.χ	DF: Μεθυλοφωσφονυλοδιφθορίδιο	(676-99-3)
2.	Ο-Αλκυλ (H ή <=C10, συμπεριλαμβανομένου κυκλοαλκυλίου) Ο-2-δαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr)-αμινοαιθυλαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) φωσφονίτες και αντίστοιχα αλκυλιωμένα ή πρωτονιωμένα άλατα	
π.χ	QL: Ο-Αιθυλ Ο-2-διισοπροπυλαμινοαιθυλομεθυλφωσφονίτης	(57856-11-8)
3.	Χλωροσαρίνη: Ο-ισοπροπυλ μεθυλφωσφονοχλωριδικός	(1445-76-7)
4.	Χλωροσωμάνη: Ο-πινακολυλ μεθυλφωσφονοχλωριδικός	(7040-57-5)
Πρόδρομοι Προγράμματος 2		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
1.	Χημικές ουσίες, εκτός από εκείνες που αναφέρονται στο Παράρτημα 1, που περιέχουν ένα άτομο φωσφόρου στο οποίο είναι συνδεδεμένο μία ομάδα μεθυλίου, αιθυλίου ή προπυλίου (κανονική ή ισο) αλλά όχι περαιτέρω άτομα άνθρακα,	
π.χ	Διχλωριούχο μεθυλφωσφονύλιο	(676-97-1)
	Μεθυλοφωσφονικός διμεθυλεστέρας	(756-79-6)
Εξαίρ εση:	Ο-Αιθυλ S-φαινυλ αιθυλοφωσφονοθειοιοθειονικός εστέρας	(944-22-9)
2.	N,N-Διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) φωσφοραμιδικά διαλογονίδια	
3.	Διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) N,N-διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr)-φωσφοραμιδικά	
4.	Τριχλωριούχο αρσενικό	(7784-34-1)
5.	2,2-Διφαινυλ-2-υδροξυοξικό οξύ	(76-93-7)
6.	Quinuclidin-3-ol	(1619-34-7)
7.	N,N-Διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) αμινοαιθυλ-2-χλωρίδια και αντίστοιχα πρωτονιωμένα άλατα	

A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
8.	N,N-Διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) αμινοαιθανο-2-όλες και αντίστοιχα πρωτονιωμένα άλατα	
Εξαιρ έσεις:	N,N-Διμεθυλαμινοαιθανόλη και αντίστοιχα πρωτονιωμένα άλατα	(108-01-0)
	N,N-Διαιθυλαμινοαιθανόλη και αντίστοιχα πρωτονιωμένα άλατα	(100-37-8)
9.	N,N-Διαλκυλ (Me, Et, n-Pr ή i-Pr) αμινοαιθανο-2-θειόλες και αντίστοιχα πρωτονιωμένα άλατα	
10.	Θειοδιγλυκόλη: Δις(2-υδροξυαιθυλ)σουλφίδιο	(111-48-8)
11.	Πινακολυλική αλκοόλη: 3,3-Διμεθυλβουταν-2-όλη	(464-07-3)
Πρόδρομοι Προγράμματος 3		
A/A	ΧΗΜΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	(αριθμός μητρώου CAS)
1.	Οξυχλωριούχος φώσφορος	(10025-87-3)
2.	Τριχλωριούχος φώσφορος	(7719-12-2)
3.	Πενταχλωριούχος φώσφορος	(10026-13-8)
4.	Φωσφορώδες τριμεθυλεστέρας	(121-45-9)
5.	Φωσφορώδες τριαιθυλεστέρας	(122-52-1)
6.	Φωσφορώδες διμεθυλεστέρας	(868-85-9)
7.	Φωσφορώδης διαιθυλεστέρας	(762-04-9)
8.	Μονοχλωριούχο θείο	(10025-67-9)
9.	Διχλωριούχο θείο	(10545-99-0)
10.	Θειονυλοχλωρίδιο	(7719-09-7)
11.	Αιθυλοδιαιθανολαμίνη	(139-87-7)
12.	Μεθυλοδιαιθανολαμίνη	(105-59-9)
13.	Τριαιθανολαμίνη	(102-71-6)